महाराष्ट्र पब्लिकेशन
ग्रामीण भागातील धडपडणाऱ्या तरुणाईसाठी

TCS-IBPS पॅटर्न नुसार

वनरक्षक प्लॅनर 2025

वनसेवक पदांसाठी उपयुक्त

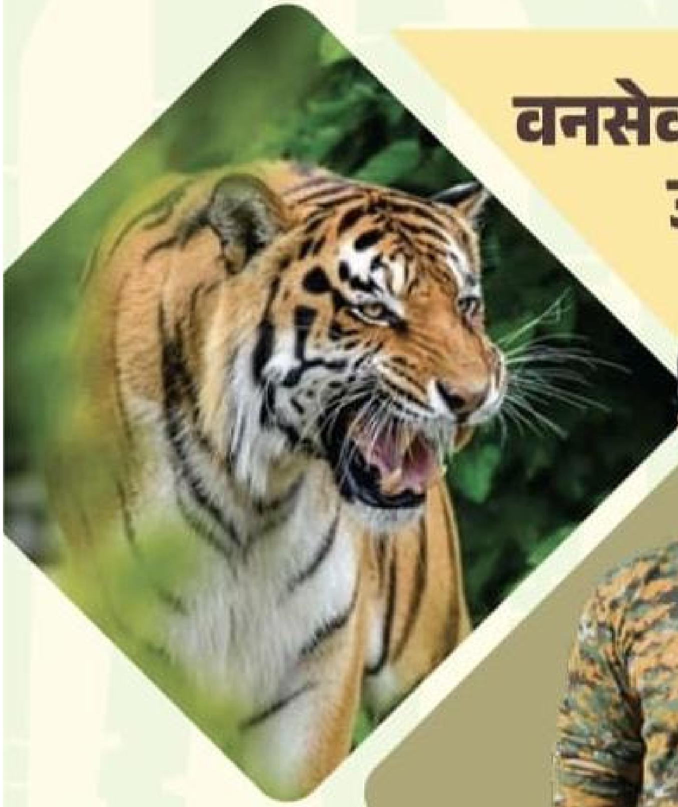

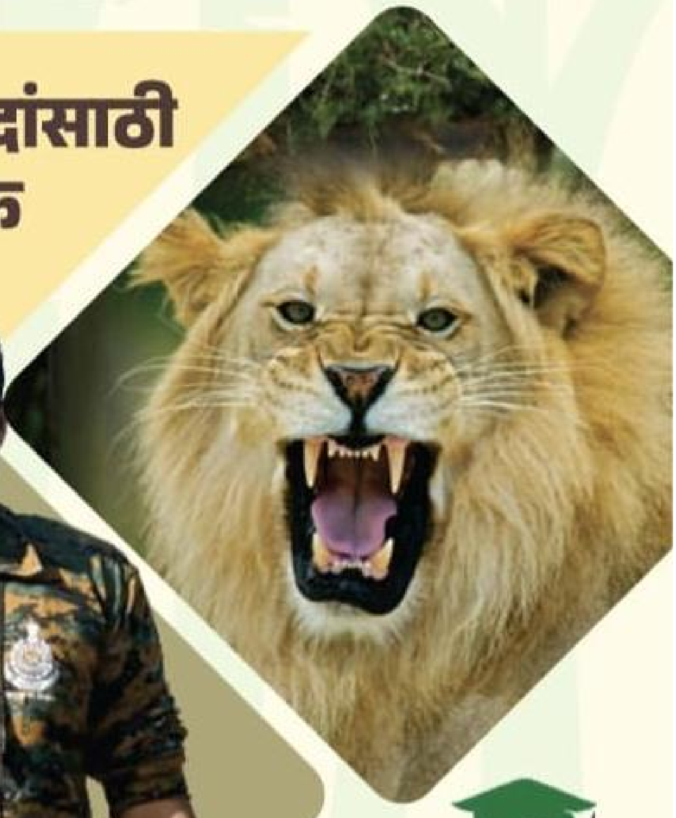

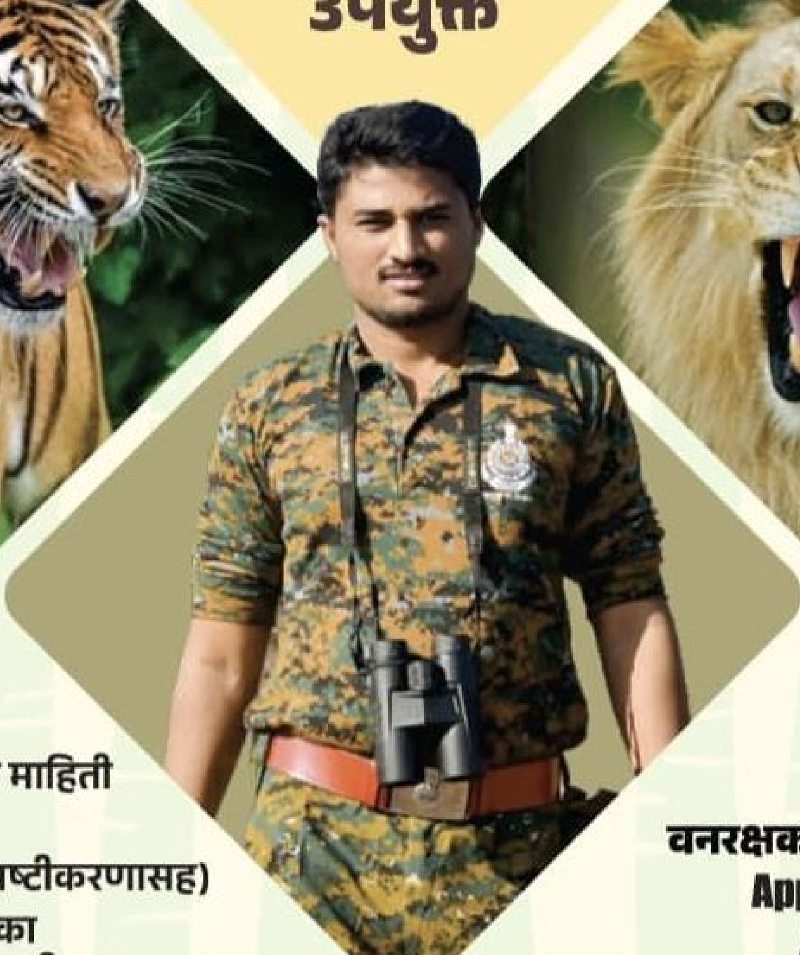

- वनविषयक तांत्रिक माहिती
- 2019 प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- 2024 च्या प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- अपेक्षित सराव प्रश्न

वनरक्षक ऑनलाईन बॅच
App- Maharashtra Academy, Pune

लेखक :
विठ्ठल बडे,
निवड PSI (महाराष्ट्र अकॅडेमी, पुणे)

25x25 mm

फसवणूक टाळण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी QR कोड स्कॅन करूनच पुस्तक खरेदी करावे.

महाराष्ट्र पब्लिकेशन
ग्रामीण भागातील यशपडणाऱ्या तरुणाईसाठी

TCS-IBPS पॅटर्न नुसार

वनरक्षक प्लॅनर 2025

वनसेवक पदांसाठी उपयुक्त

- वनविषयक तांत्रिक माहिती
- 2019 प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- 2024 च्या प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- अपेक्षित सराव प्रश्न

लेखक :
विठ्ठल बडे,
निवड PSI (महाराष्ट्र अकॅडेमी, पुणे)

म.अ. महाराष्ट्र अकॅडेमी

वनरक्षक ऑनलाईन बॅच
App- Maharashtra Academy, Pune

25x25 mm

फसवणूक टाळण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी QR कोड स्कॅन करूनच पुस्तक खरेदी करावे.

TCS-IBPS पॅटर्न नुसार वनरक्षक प्लॅनर 2025
लेखक : विठ्ठल बडे, निवड PSI (महाराष्ट्र अकॅडेमी, पुणे)

वनरक्षक
ऑनलाइन बॅच
विषय
मराठी, गणित,-बुद्धिमत्ता, GK, इंग्रजी
कालावधी - 1 वर्ष
TCS - IBPS पॅटर्न प्रमाणे
फी - 1000 रु.
ऑफर फी
फक्त 300 रु.
मार्गदर्शक
विठ्ठल बडे (निवड PSI)
ज्ञानदेव बडे (निवड PSI, TCS 2 वेळा निवड)
ज्ञानेश्वर बांगर (PSI मुलाखत)
राहुल भैसडे (TCS तज्ज्ञ)
म.अ.
महाराष्ट्र अकॅडेमी
App- Maharashtra
Academy, Pune
whats app only
91 58 58 59 09

महाराष्ट्र पब्लिकेशन

ग्रामीण भागातील धडपडणाऱ्या तरुणाईसाठी

वनसेवा (प्लॅनर)

- सोप्या भाषेत परिक्षाभिमुख मांडणी
- २०२५ पर्यंतची अपडेटेड आकडेवारी
- गोंधळ होणाऱ्या बाबी ठळकपणे नमूद
- भरपूर तक्ते, आकृत्या व नकाशे
- आवश्यक तेथे अफलातून ट्रिक्स
- २०१९ व २०२४ प्रश्नपत्रिका सखोल विश्लेषणासह
- आलेले व अपेक्षित तांत्रिक सराव प्रश्नसंच

लेखक

विठ्ठल बडे

(B. Pharm, M.A., B. Journalism, M.S.W.)

© वनसेवा (प्लॅनर) – सर्व हक्क महाराष्ट्र पब्लिकेशनकडे

◆ लेखक व संपादक – विठ्ठल बडे

✻ प्रकाशक –
चंद्रकला बडे
महाराष्ट्र पब्लिकेशन
मोबाईल नंबर – ९१५८ ५८ ५९०९
mahapublication2@gmail.com

वितरणासाठी संपर्क –

✻ जुपिटर बुक डेपो, पुणे. मोबा – ९८ ५० ९५ ६५ ४२
✻ आर्यन बुक डेपो, पुणे. मोबा – ९५ ५२ २९ २९२९
✻ विकास बुक एजन्सी, पुणे – ९८ ६० २८ ६४ ७२
✻ के. सागर बुक डिस्ट्रीब्युटर्स, पुणे – ८० ८७७ २२२ ७७
✻ पूनम बुक एजन्सी, पुणे – ९० ९६ ५४ ५४ ५१
✻ लोटस बुक डेपो, पुणे – ९८ ८१ ४४ ०३ ०१

✻ **द्वितीय आवृत्ती** – २०२५

✻ **कायदेविषयक सल्लागार** – ॲड. विवेकानंद बडे.

✻ **न्यायालयीन क्षेत्र** – मुंबई उच्च न्यायालय कक्षेत

✻ **मुखपृष्ठ** – श्री. राहूल भैसडे

✻ **अक्षरजुळणी** – महाराष्ट्र पब्लिकेशन टीम

✻ **मुद्रक** – पुणे

✻ **मूल्य** – ४८० रु.

विशेष आभार

अनिता घरत, अमृता चव्हाण, श्रीराम मापारी

पुस्तकातील बहुतांश आकडेवारी ही २०२५ पर्यंतची अपडेटेड आहे. आकडेवारीमध्ये सतत बदल होत असतात. पदाधिकारी, सांख्यकी इत्यादीमध्ये सतत बदल होत असतात. विद्यार्थ्यांनी ते अपडेट करावेत. त्यासाठी प्रकाशक जबाबदार असणार नाहीत.

या पुस्तकातील सर्व बाबी अचूक देण्याचा प्रयत्न केला आहे. तरीही अनावधाने काही उणिवा वा चुका राहिल्यास त्यास लेखक किंवा प्रकाशक जबाबदार राहणार नाही.

या पुस्तकाचे सर्व हक्क प्रकाशकाधीन आहेत. या पुस्तकाच्या कोणत्याही भागाचे पुनर्मुद्रण केल्यास, त्याची साठवणूक केल्यास तसेच छायांकित प्रत काढल्यास संबंधितांवर कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल. कायदेशीर कारवाई टाळण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी फक्त ओरिजनल पुस्तकच Google वर स्कॅन करूनच घ्यावे. या पुस्तकाच्या कोणत्याही भागाचे पुनर्मुद्रण करताना आढळल्यास पुराव्यासह कळवल्यास ५,००० रुपये बक्षीस देण्यात येईल.

या पुस्तकाची डुप्लिकेट कॉपी मिळत असल्याचा पुरावा किंवा पत्ता निश्चितपणे सांगितल्यास संबंधिताला महाराष्ट्र पब्लिकेशन तर्फे ११,००० रुपये बक्षीस व प्रामाणिकपणाचे प्रशस्तीपत्र देण्यात येईल. (संपर्क– ९१५८५८ ५९०९)

पुस्तकासंबंधी काही शंका, अडचण किंवा सूचना असल्यास संपर्कासाठी व्हाट्सअप क्रमांक – ९१५८५८ ५९०९ (फक्त मेसेज करावा.)

प्रस्तावना

विद्यार्थी मित्रांनो,

2019 वर्षाआधी वनरक्षक भरती ही बारावी पास आणि धावणे यावर होत असे. परंतु, वन विभागामध्ये फक्त मैदानीच नाही, तर स्पर्धा परीक्षा उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आवश्यक आहेत, असं शासनाच्या लक्षात आल्यानंतर शासनाने लेखी परीक्षा आधी आणि नंतर मैदानी चाचणी अशी प्रक्रिया अवलंबवायला चालू केली. शासन निर्णयानुसार 120 गुणांची लेखी परीक्षा आणि 80 गुणांची मैदानी चाचणी या स्वरूपाची परीक्षा घेण्यास सुरुवात झाली.

2023 मध्ये नवीन शासन निर्णयानुसार सरळ सेवेच्या सर्वच परीक्षा टीसीएस व आयबीपीएस या कंपन्याकडे देण्यात आल्या. कंपनीने सुद्धा पुढे त्याच नियमानुसार परीक्षा घेतली. परंतु 120 प्रश्न ऐवजी 60 प्रश्नांची ही परीक्षा झाली. 60 प्रश्न असून 120 गुण देण्यात आले. 80 गुण मैदानी साठी ठेवण्यात आले. येणारी वनरक्षक भरती ही सुद्धा त्याच पॅटर्ननुसार असणार आहे. सर्व विद्यार्थ्यांनी त्याच पॅटर्न प्रमाणे अभ्यास करणे आवश्यक आहे.

टीसीएस कडून घेतल्या जाणाऱ्या परीक्षा या पोलीस भरती किंवा एमपीएससी पेक्षा काहीशा वेगळ्या असतात. उदाहरणार्थ विशिष्ट घटकावर पुन्हा पुन्हा प्रश्न येतात, प्रश्नांचा पॅटर्न तोच असतो. काही घटका खालील प्रश्न एकदम सोपे, तर काही घटका खालील प्रश्न एकदम अवघड टाकण्याचा टीसीएसचा इतिहास आहे. वनरक्षक भरती मध्ये इतर परीक्षांपेक्षा तुलनेत सोपा पॅटर्न असतो, त्यामुळे विद्यार्थ्यांनी उगाचच अवघड मार्गाने जाऊ नये.

झालेल्या प्रश्नांचा अभ्यास करणे अत्यावश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्न विश्लेषण करणे आवश्यक आहे. त्याशिवाय परीक्षेला सामोरे जाणे योग्य होणार नाही. त्यानुसार या पुस्तकाची मांडणी केलेली आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे विश्लेषण आवश्यक आहे, कारण फक्त गणित बुद्धिमत्ता यांचे विश्लेषण करून इंग्रजी आणि सामान्य ज्ञान यांचा अंदाज येणार नाही. सामान्य ज्ञान या घटकामध्ये वन विभागावर सर्वाधिक प्रश्न येतात. त्यांचा वेगळा अभ्यास करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार वेगवेगळ्या प्रकारची स्ट्रॅटेजी या पुस्तकात तुम्हाला दिसून येईल.

'महाराष्ट्र अकॅडमी' या ॲप्लिकेशन मध्ये तुम्हाला वनरक्षक भरतीसाठी खास टीसीएस पॅटर्ननुसार ऑनलाइन बॅच उपलब्ध आहे. ही बॅच तुम्ही नक्की घ्या. या बॅचचा तुम्हाला फायदचा होईल.

चंद्रकला बडे

(प्रकाशक – महाराष्ट्र पब्लिकेशन)

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक	विषय	पृष्ठ क्रमांक
१	वनविभागविषयी माहिती	६
२	परीक्षाभिमुख माहिती	१५
३	मागील वर्षी आलेले प्रश्न	६४
४	अपेक्षित प्रश्नसंच (स्पष्टीकरणासह)	८३
५	२०१९ झालेल्या प्रश्नपत्रिका	१०४
६	२०२४ झालेल्या प्रश्नपत्रिका	२६८

TCS पॅटर्न नुसार
वनरक्षक पदाची संपूर्ण
LIVE Batch घेण्यासाठी
‘Maharashtra Academy’
हे ॲप आत्ताच डाऊनलोड करा.

लेखी परीक्षा अभ्यासक्रम – १२० गुण

१) सर्व उमेदवारांची १२० गुणांची स्पर्धात्मक लेखी परीक्षा व ८० गुणांची धावण्याची चाचणी घेण्यात येईल. लेखी परीक्षा ही ऑनलाईन पद्धतीने (Computer based Test) वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपात आयोजित करावी.

२) लेखी परीक्षेचा दर्जा हा माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षेच्या दर्जापेक्षा निम्न राहणार नाही. लेखी परीक्षेमध्ये खालीलप्रमाणे ४ विषयांना गुण देण्यात येईल.

अ.क्र.	विषय	गुण
१	सामान्य ज्ञान, जैव विविधता, वने, वन्यजीव, पर्यावरण संतुलन	३०
२	बौद्धिक चाचणी	३०
३	मराठी	३०
४	इंग्रजी	३०

सामान्यज्ञान या विषयाची प्रश्नपत्रिका तयार करताना राज्याचा भूगोल, सामाजिक इतिहास वन, पर्यावरण, हवामान इ. बाबींचा अंतर्भाव राहील.

३) लेखी परीक्षेच्या आधारे शारीरिक चाचणीकरीता पात्र ठरण्याकरिता उमेदवाराने लेखी परीक्षेत किमान ४५% गुण प्राप्त करणे आवश्यक राहील. ज्या उमेदवारांना किमान ४५% गुण मिळणार नाही ते उमेदवार भरती प्रक्रियेतून बाद ठरतील.

सामान्य ज्ञान या घटकांमध्ये वने पर्यावरण वन्यजीव जैवविविधता इत्यादी घटकावर दहा ते पंधरा पर्यंत प्रश्न असतात. हे गुण मेरीट ठरवणारे आहेत, याची काळजी घ्या. हा घटक दोन–तीन वेळा वाचला तरी लक्षात येतो.

मैदानी चाचणी – ८० गुण

पुरुष उमेदवार ५ कि.मी. अंतर धावण्याची चाचणी (एकूण गुण : ८०)

अ.क्र.	धावण्याची चाचणी पूर्ण करण्यासाठी लागलेला कालावधी मिनिटांमध्ये	अनुज्ञेय गुण
१	१७ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	८०
२	१७ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १८ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	७०
३	१८ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १९ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	६०
४	१९ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २० मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	५०
५	२० मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २१ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	४५
६	२१ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २२ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	४०
७	२२ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २३ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	३५
८	२३ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २४ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	३०
९	२४ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २५ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	२५
१०	२५ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २६ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	२०
११	२६ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २७ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	१५
१२	२७ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २८ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	१०
१३	२८ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २९ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	५
१४	२९ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु ३० मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	०
३० मिनिटांमध्ये ५ कि.मी. धावू न शकणारा पुरुष उमेदवार भरती प्रक्रियेतून बाद होईल.		

महिला उमेदवार ३ कि.मी. अंतर धावण्याची चाचणी (एकूण गुण : ८०)

अ.क्र.	धावण्याची चाचणी पूर्ण करण्यासाठी लागलेला कालावधी मिनिटांमध्ये	अनुज्ञेय गुण
१	१२ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	८०
२	१२ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १३ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	७०
३	१३ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १४ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	६०
४	१४ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १५ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	५०
५	१५ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १६ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	४५
६	१६ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १७ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	४०
७	१७ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १८ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	३५
८	१८ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु १९ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	३०
९	१९ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २० मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	२५
१०	२० मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २१ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	२०
११	२१ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २२ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	१५
१२	२२ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २३ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	१०
१३	२३ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २४ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	५
१४	२४ मिनिटांपेक्षा जास्त परंतु २५ मिनिटे किंवा त्यापेक्षा कमी	०
२५ मिनिटांमध्ये ३ कि.मी. धावू न शकणारी महिला उमेदवार भरती प्रक्रियेतून काय होईल.		

बाळकृष्ण बडे
वनरक्षक (महाराष्ट्र वन विभाग)

नमस्कार विद्यार्थी मित्रांनो,

वनविभागात नोकरी लागणे म्हणजे मी माझे भाग्य समजतो; कारण तो माझे बालपण ग्रामीण भागात गेल्यामुळे मला पशु, पक्षी, निसर्ग यांची आवड होती. मागील सहा वर्षाच्या अनुभवात मला अनेक गोष्टी शिकायला मिळाल्या. इतर विभागात नोकरीपेक्षा वन विभागातील नोकऱ्या काहीशा वेगळ्या स्वरूपाच्या असतात. या विभागात कामाची विविधता असते. गट क च्या पदांनाही अनेक अधिकार असल्याने कामाच्या बाबतीत समाधानी आहे. वेतन, भत्ते, बढती या बाबीही इतर विभागांच्या तुलनेत चांगले आहेत. कामाचा अतिताण नसल्याने आरोग्यही चांगले राहते, तसेच इतर छंद जोपासता येतात. ज्या विद्यार्थ्यांना अभ्यास करायचा आहे त्यांच्यासाठी हा विभाग अतिशय चांगला आहे. ग्रामीण भागातील तळमळीने अभ्यास करणाऱ्या मुलांना/ मुलींना वनविभागाबाबत अनेक प्रश्न असतात. त्याबाबतची चर्चा पुढे केली आहे.

कामाचे क्षेत्र किती असते ?

साधारणपणे एका वनरक्षकाकडे १००० हेक्टर इतके क्षेत्र अंदाजे चार ते पाच गावांची हद्द असते. यावर वनरक्षकाचे थेट नियंत्रण असते. त्याला तांत्रिक भाषेत बीट असे म्हणतात.

कामाचे स्वरूप कसे असते ?

वरिष्ठांनी आखून दिलेल्या क्षेत्रांमध्ये वन विभागाशी संबंधित वन खात्याशी संबंधित घडणारे गुन्हे, जसे वन्यजीवांची शिकार, वृक्षतोड या गुन्ह्यावर नियंत्रण ठेवणे, गुन्ह्यांची नोंद करणे, गुन्हेगारावर वचक ठेवणे, इत्यादी कामे वनरक्षकांना करावी लागतात. अनेक शासकीय योजना जसे की वृक्षरोपण, वृक्ष संवर्धन, आदिवासी लोकांना विविध सुविधांचे वाटप करणे, विविध कायद्यांची अंमलबजावणी करणे इत्यादी. वन्यजीव धोक्यात असल्यास त्यांचे संरक्षण करणे तसेच वन्यजीवांमुळे इतरांना धोका निर्माण झाल्यास वन्यजीवांचा बंदोबस्त करणे अशा स्वरूपाची ही कामे असतात. अनेकदा राखीव वनांमध्ये विविध कारणामुळे वनवा पेटतो, तो वनवा विझवण्यासाठी इतर यंत्रणांची मदत घेणे व होणारे अधिक नुकसान टाळणे इत्यादी कामे असतात.

युनिफॉर्म असतो का ?

वनविभागातील प्रत्येक कर्मचाऱ्यांना खाकी रंगाचा युनिफॉर्म असतो. वनरक्षकांना लाल रंगाचे बूट, टोपी, बेल्ट असतात.

प्रशिक्षण कसे असते ?

वनविभागात निवड झाल्यानंतर पुरुष व महिला प्रशिक्षाणार्थिंना सहा महिन्याचे निवासी प्रशिक्षण असते. या काळात शासनाकडून नियमित पगार, भत्ते या सुविधा मिळतात. तसेच प्रवास खर्चही शासनाकडून केला जातो. प्रशिक्षण काळामध्ये राज्यातील विविध वनक्षेत्रामध्ये अनेक प्रकारची माहिती देऊन प्रशिक्षण दिले जाते. महाराष्ट्र राज्यामध्ये चार ठिकाणी वनरक्षक प्रशिक्षण केंद्र आहेत. यामध्ये विविध अभ्यास दौरे आयोजित करून प्रशिक्षाणार्थिना प्रशिक्षित केले जाते. पोलीस खात्याप्रमाणे प्रशिक्षण खडतर नसते, त्यामुळे प्रशिक्षणाचा आनंद मिळतो.

सुट्ट्या किती असतात ?

प्रत्येक आठवड्याला एक साप्ताहिक सुट्टी मिळते. यासोबतच एका वर्षात आठ किरकोळ रजा मिळतात. ज्या आपण घरगुती कारणास्तव किंवा वैयक्तिक कारणास्तव वापरू शकतो. त्यासोबतच ३० अर्जित रजा मिळतात. या रजा वरिष्ठांना कळून उपभोगता येतात. एका वर्षात ३० अर्धपगारी (पूर्ण पगारी १५) वैद्यकीय रजा मिळतात. म्हणजेच वैद्यकीय कारणास्तव १५ दिवस गैरहजर असले तरीही पूर्ण वेतन मिळते. याव्यतिरिक्त अधिक वैद्यकीय रजा गरज पडल्यास मिळतात.

महिला वनरक्षकांना प्रसूतीच्या वेगळ्या सुट्ट्या असतात का ?

राज्य शासनाच्या सर्वच खात्यातील महिला कर्मचाऱ्यांना पूर्ण वेतनी सहा महिने प्रसुती रजा मिळतात. या नोकरीच्या कालावधी दरम्यान दोन वेळा उपभोगता येतात. पुरुष कर्मचाऱ्यांना लहान मुलांच्या सांभाळासाठी १५ दिवस वेतनी पॅटर्नल रजा मिळतात.

अभ्यासाला वेळ मिळतो का ?

उमेदवाराची निवड झाल्यानंतर बहुतेक ठिकाणी अनेक उमेदवार पुढील परीक्षांचा अभ्यास करतात. कार्यालयीन कामाचा जास्त ताण नसल्यामुळे अभ्यासाला पुरेसा वेळ मिळतो, तसेच गरज पडल्यास वरिष्ठांकडून सुट्ट्या शिल्लक असल्यास मंजूर करून मिळतात. ज्या कर्मचाऱ्यांना पुढे अभ्यास करायचा आहे त्यांच्यासाठी इतर कोणत्याही गट क नोकरीपेक्षा अधिक वेळ वनरक्षक पदांना मिळतो.

नियमित बदली बद्दल माहिती सांगा ?

साधारणतः पाच वर्षानंतर वनरक्षकांची जिल्हा अंतर्गत बदली केली जाते. त्याआधी विनंती बदली होऊ शकते.

आपल्या जिल्ह्यात बदली होते का ?

शासनाच्या नियम व अटींची पूर्तता केल्यास वनरक्षकांची बदली केली जाते. वनरक्षक असलेल्या व्यक्तीचा पती किंवा पत्नी राज्य शासनाच्या इतर विभागात किंवा वनविभागात कार्यरत असेल तर पती-पत्नी एकत्रीकरण नियमा अंतर्गत एकाच तालुक्यात शक्य नसल्यास एकाच जिल्ह्यात बदली केली जाते. एखाद्या व्यक्तीच्या आई किंवा वडिलांपैकी एकच

जिवंत असेल तर त्यांच्या देखभालीसाठी संबंधित व्यक्तीची बदली केली जाऊ शकते. आई वडील, पती-पत्नी, मुले किंवा स्वतः ला गंभीर आजार असल्यास वैद्यकीय कारणास्तव बदली केली जाऊ शकते.

वनरक्षक पदाच्या बढती बद्दल माहिती सांगा ?

वनरक्षक म्हणून काम केलेल्या व्यक्तीची साधारणपणे दहा वर्षांनी वनपाल या पदी बढती केली जाते. वनपाल या पदी दहा वर्ष सेवा केलेल्या व्यक्तीची रेंजर (आर एफ ओ) पदी नियुक्ती केली जाते. वनरक्षकांची बढती ही वयानुसार नसून सेवा व गोपनीय माहिती, शेरे यानुसार केली जाते. ज्या व्यक्तीची ज्या उमेदवाराची १८-१९ वयात वनरक्षक म्हणून नेमणूक होते, त्या उमेदवाराला वर्ग एकचे (ACF) पदही मिळते.

वनरक्षकांना किती वेतन मिळते ?

वनरक्षक हे राज्य शासनाच्या संवर्गातील गट क चे पद आहे. या पदांना ग्रेड पे १८०० रुपये मध्ये टाकण्यात आले आहे. साधारणपणे नव्याने नियुक्त झालेल्या वनरक्षकांना ४०-४२ हजार रुपये इतके वेतन मिळतील. त्यामधील विविध कर, कपाती, भविष्य निर्वाह निधीतील रक्कम वजा केल्यास साधारणतः ३३-५८ हजार रुपये इतके वेतन बँक खात्यात जमा होते. आदिवासी भागांमध्ये, नक्षलग्रस्त भागांमध्ये शासनाच्या नियमाला अनुसरून अधिक वेतन मिळते. महानगराती, दुर्गम भागातील पदांना अधिकचा घर भाडे भत्ता मिळतो.

निवृत्तीनंतर पेन्शन मिळते का ?

सध्या निवृत्तीनंतर राज्य शासनातील कर्मचाऱ्यांना कोणतेही निवृत्ती वेतन मिळत नाही. नोकरीत असताना पगाराच्या तुलनेत काही निधी भविष्य निर्वाह निधीमध्ये जमा करून त्यावर शासनातर्फे विशिष्ट व्याजदर आकारून निवृत्तीच्या दिनांकाच्या आसपास एक रकमी निधी दिला जातो. शासन स्तरावर जुनी पेन्शन योजना लागू करण्याचा विचार आहे, परंतु अंमलबजावणी बद्दल काहीही सांगणे उचित होणार नाही.

शासनाकडून राहण्याची सुविधा पुरवली जाते का ?

शासनाने निर्माण केलेल्या पायाभूत सुविधेनुसार अनेक ठिकाणी वनरक्षक तसेच वरिष्ठ पदांना निवासाची सोय केली जाते. ज्या ठिकाणी निवासाची सोय केली जाते, त्यावेळी शासनाकडून दिला जाणारा घर भाडे भत्ता मिळत नाही. विवाहित कर्मचाऱ्यांना इतर विभागांच्या तुलनेत चांगल्या दर्जाची निवासी सुविधा उपलब्ध असते.

वनरक्षक पदाच्या भरतीसाठी तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना काय सांगाल ?

गट क मधील वनरक्षक हे एक चांगले पद आहे. ज्यांना यापुढेही स्पर्धा परीक्षांचा अभ्यास करायचा आहे, तसेच निसर्गाच्या सानिध्यात राहून स्वतःचा छंद जोपासायचा आहे,जनतेची सेवा करण्याची इच्छा आहे, अशा विद्यार्थी मित्रांनी वनरक्षक पदाचा नक्की विचार करावा.

सर्व विद्यार्थ्यांना वनविभागाच्या परीक्षांसाठी हार्दिक शुभेच्छा !!

वनरक्षक भरती तुमच्या प्रश्नांचे उत्तरे

– कु. अनिता घरत

वनरक्षक भरतीचा पॅटर्न बदलेल का ?

– पॅटर्न बदलण्याची अजिबात शक्यता वाटत नाही. बदलला तरी सुद्धा अभ्यासक्रम तोच राहण्याची शक्यता आहे. बदल झाला तर 60 प्रश्न किंवा 120 प्रश्न यापैकी एकच होईल.

निगेटिव्ह पद्धती यावर्षी असेल का ?

– 2019 मध्ये निगेटिव्ह पद्धत होती. परंतु 2024 मध्ये निगेटिव्ह पद्धत नव्हती. 2025 मध्ये असेल किंवा नसेल. त्याबद्दल आताच भाष्य करणे योग्य राहणार नाही. त्याचा विचार न करता विद्यार्थ्यांनी आपापला अभ्यास चालू ठेवावा. दोन्ही पद्धतीत अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना फरक पडत नाही.

स्टडी प्लॅन काय असावा ?

– अभ्यास करत असताना, मागील वर्षीच्या प्रश्नपत्रिका समोर ठेवूनच पुढील स्ट्रॅटेजी आखावी. सर्वच विषय महत्त्वाचे आहेत. त्यामुळे सर्वच विषयांना गुणांनुसार वेळ देणे महत्त्वाचे आहे. तुमच्या स्वतःच्या अभ्यासानुसार कमकुवत घटक व्यवस्थित करून घ्या.

नवीन विद्यार्थ्यांनी काय करावे ?

जे विषय तुम्हाला सोपे वाटतात किंवा कमी वेळेत जास्त गुण देऊ शकतात, ते विषय/ घटक आधी कव्हर करून घ्या. मगच अवघड घटकाकडे वळा. एका विषयाला एकच संदर्भ पुस्तक वाचा. झालेल्या प्रश्नपत्रिका मात्र तोंड पाठ करून टाका. वेळ असेल तर सराव टेस्ट नक्की द्या.

अनुभवी विद्यार्थ्यांनी काय प्लॅन करावा ?

– ज्या विद्यार्थ्यांना 2–3 वर्षापासून कोणत्या ना कोणत्या स्पर्धा परीक्षेचा अनुभव आहे, त्यांनी या पुस्तकातून झालेल्या प्रश्नपत्रिका एकदम तोंड पाठ करून टाका. प्रश्नपत्रिका सोडवताना तुमच्या बऱ्याच गोष्टी क्लियर होतील. जसे कोणत्या प्रकरणावर जास्त भर आहे? कोणते प्रकरण आपल्याला समजायला अवघड जाते? जे प्रकरण अवघड जाते, त्यावर कशा पद्धतीने अधिकाधिक मेहनत घेता येईल? त्यानुसार तुम्हाला तुमचा स्वतःचा पुढचा प्लॅन ठरवता येईल. परंतु परीक्षा आल्यावर एकदम जागे होऊ नका. आधीपासूनच अभ्यास असणे आवश्यक आहे. सराव टेस्ट देणे खूप महत्वाचे आहे.

'सामान्य ज्ञान' मधील कोणत्या घटकावर जास्त प्रश्न येतात ?

– सामान्य ज्ञान मधील भूगोल, वने व पर्यावरण हे घटक सर्वात महत्त्वाचे आहेत. त्यासोबतच इतिहास, भूगोल, राज्यघटना, चालू घडामोडी यावर सुद्धा प्रश्न येतात. शक्यतो विज्ञान या घटकावर प्रश्न येत नाहीत.

मराठी विषयाचा अभ्यास करताना काय स्ट्रॅटर्जी आखावी ?

– मराठी विषयाला शब्दार्थ आणि काही निवडक व्याकरणाचे प्रकरण यावर पुन्हा पुन्हा प्रश्न येतात. मराठी विषय तुम्हाला कमीत कमी कालावधीमध्ये सर्वाधिक गुण देऊ शकतो, त्यामुळे या विषयाकडे अजिबात दुर्लक्ष करू नका. 30 पैकी 30 गुण मिळवण्याचा हा विषय समजा.

इंग्रजी विषयाची भीती वाटते. त्यासाठी काय केलं पाहिजे ?

– तुमच्यापैकी बहुतेक विद्यार्थ्यांप्रमाणे आम्ही सुद्धा जिल्हा परिषदेच्या मराठी माध्यमात शिकलेलो आहोत. इंग्रजी ही फक्त भाषा आहे. शांत डोक्याने, योग्य मार्गदर्शन, योग्य पुस्तक सूची वापरली, योग्य दिशेने अभ्यास केला, तर इंग्रजी सारखा विषय महिनाभरात बराच कव्हर होतो. त्यासाठी तुम्हाला वेळ द्यावाच लागेल. सराव करावाच लागेल. पुन्हा पुन्हा रिविजन द्यावीच लागेल. इंग्रजी नक्की तुम्हाला आपलीशी वाटेल आणि तुम्हाला येणाऱ्या परीक्षेमध्ये नक्कीच गुण देईल.

गणित बुद्धिमत्ता या घटकाबद्दल काय strategy असावी ?

– गणित या घटकावर क्वचितच प्रश्न आलेले आढळतात. त्यातही मुख्यतः पदावली या घटकावर प्रश्न आलेले आढळतात. त्यासोबतच काळ काम वेग, वेग वेळ अंतर हे घटकही करून ठेवावेत. बुद्धिमत्ता या घटकावर मात्र जास्त प्रश्न येतात. वर्ण मालिका, अंकमालिका, विसंगत घटक, दिशा, नातेसंबंध, बैठक व्यवस्था, आकृत्या वरील प्रश्न, लहान मोठा, चिन्हांची अदलाबदल, शब्दकोशानुसार शब्दांची मांडणी या घटकावर पुन्हा पुन्हा प्रश्न येतात. त्यामुळे या घटकावर जास्तीत जास्त फोकस ठेवावा.

सराव टेस्ट किंवा टेस्ट सिरीज बद्दल सांगा ?

– कोणतीही परीक्षा असली तरी सराव टेस्ट देणे अत्यावश्यक आहे. सराव टेस्ट मुळे आपल्याला कशा प्रकारचे प्रश्न येऊ शकतात, आपण कोणत्या घटकात कमी पडतो, या गोष्टी समजतात. झालेल्या प्रश्नपत्रिका तुम्ही सराव टेस्ट म्हणून सोडल्या आणि त्यानंतर त्या खालील सखोल विश्लेषण केले तरी पुरेसे आहे. तरीसुद्धा अतिरिक्त अभ्यासासाठी तुम्ही योग्य ती टेस्ट सिरीज लावू शकता. महाराष्ट्र अकॅडमी या ॲपमध्ये लवकरच वनरक्षक भरतीसाठी खास टेस्ट सिरीज चालू होणार आहे. डेमो पहा, योग्य वाटली तर तुम्ही नक्की जॉईन करू शकता.

ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन क्लास बद्दल सांगा ?

ऑफलाइन क्लास तुमच्या जवळ असेल आणि दर्जेदार असेल, तर आवश्यकता असेल तर नक्की केला पाहिजे. उगाचच उपलब्ध नाही म्हणून कोणताही ऑफलाइन क्लास लावू नका. ऑनलाईन क्लास लावताना क्लासला शिकवणारे शिक्षक त्या योग्यतेचे आहेत का ? शिकवण्याचा दर्जा कसा आहे ? शिकवलेल्या समजत आहे का ? हे बघूनच जॉईन करा. वनरक्षक भरतीसाठी आम्ही जरी बॅच चालू केली असेल तरीसुद्धा एकदा पहा, आवडलं तरच जॉईन करा.

मैदानी चाचणीसाठी आतापासून काय करावे ?

– मैदानी चाचणी ही तुमची लेखी परीक्षा झाल्यावर दोन ते तीन महिन्यांनी असते. जरी थोडाफार कालावधी मागेपुढे झाला, तरी त्या काळात पूर्णवेळ मैदानी करून जास्तीत जास्त गुण घेता येतात. तरीसुद्धा विद्यार्थ्यांनी थोडाफार व्यायाम, धावणे या गोष्टी कराव्यात. पूर्णवेळ करण्याची गरज नाही, परंतु व्यायाम केल्याने तुम्हाला थकवा कमी जाणवतो, अभ्यासाला मन लागते आणि दिवसभर एनर्जी टिकून राहते.

❑❑

मुख्यमंत्री (Chief Minister)

⬇

वनमंत्री (Forest Minister)

⬇

वनबल प्रमुख (P.C.C.F. - 1 पद)

⬇

प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (P.C.C.F. - 4 पदे)

⬇

अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (A.P.C.C.F.)

⬇

मुख्य वनसंरक्षक (C.C.F.)

⬇

वन संरक्षक (C.F.)

⬇

उपवन संरक्षक (D.C.F.)

⬇

विभागीय वन अधिकारी (D.F.O.)

⬇

सहाय्यक वनसंरक्षक (A.C.F.)

⬇

वनक्षेत्रपाल (R.F.O.)

⬇

वनपाल (R.O.)

⬇

वनरक्षक (F.G.)

⬇

वनसेवक / वनमजूर

भारतीय वनांचा अभ्यास

वनांचा उपयोग व आर्थिकदृष्ट्या महत्त्व :–

भारतामध्ये विविध प्रकारची विविध वने आढळतात. आर्थिकदृष्ट्या वनांचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. वनांतील प्रमुख उत्पादन म्हणजे लाकूड. लाकडापासून जहाजनिर्मिती, कागदनिर्मिती, फर्निचर, इमारतींसाठी. रेल्वेच्या स्लीपर्स व इंधनासाठी तसेच इतरही अन्य कारणांसाठी उपयोगिता आहे. मध, कात, वनौषधी, डिंक, फळे, फुले, कंदमुळे यांसारखी मौल्यवान उत्पादने आपणांस वनांतूनच मिळतात. आदिवासी लोकांच्या जीवनात वनांचे अनन्यसाधारण महत्व आहे. वनांतून मिळणाऱ्या विविध प्रमुख व दुय्यम वनोत्पादनापासून आदिवासींना जीवन जगण्याची ऊर्जा मिळते. सागवान, देवदार, चंदन या वृक्षांचा आर्थिक दृष्ट्या खूप उपयोग होतो. जंगलातील वृक्षांमुळे पर्यावरण अधिक संतुलित राहून मानवाचे तसेच सजीवसृष्टीचे संरक्षण होते.

- भारतात दर दोन वर्षांनी वनांचे सर्वेक्षण केले जाते.
- पहिले वन सर्वेक्षण – १९८७
- १८ व्या ISFR नुसार (India State of forest Report) : 2023
- एकूण वनाच्छादित प्रदेश (Forest Cover) = २१.७६% ; (भारताच्या क्षेत्रफळाशी)

एकूण वृक्षाच्छादित प्रदेश (Tree Cover) = ३.४१%

एकूण = २१.७६% + ३.४१% = २५.१७%

- राष्ट्रीय वन धोरण १९८८ नुसार, एकूण भौगो. क्षेत्राच्या ३३% क्षेत्र वने व वृक्षांनी आच्छादलेले असणे आवश्यक आहे.
- ISFR नुसार –

सर्वाधिक वनक्षेत्र असलेली ३ राज्ये
१) मध्यप्रदेश
२) अरूणाचल प्रदेश
३) महाराष्ट्र

- २०१०-२०२० या दशकांत सरासरीनुसार सर्वाधिक वनक्षेत्रे असलेले देश :

१) रशिया २) ब्राझील ३) अमेरिका ४) कॅनडा ५) चीन (उतरता क्रम)

BSI :	ZSI :
Botanical Survey of India	Zoological Survey of India
वनस्पतीजीवन सर्वेक्षण	प्राणीजीवन सर्वेक्षण
मुख्यालय : कोलकाता	मुख्यालय : कोलकाता
स्थापना : १३ फेब्रुवारी १८९०	स्थापना : १ जुलै १९१६
कार्य : भारतातील वनस्पती जीवनाचे सर्वेक्षण व संशोधन	कार्य : भारतातील प्राणीजीवनाचे सर्वेक्षण व संशोधन

- भारतातील वन्यजीव संवर्धनासाठी खालील उपक्रम सुरू केले.

प्रकल्प	सुरुवात
हंगूल प्रकल्प (काश्मिरी स्टॅग)	१९७०
गीर सिंह प्रकल्प	१९७२
व्याघ्र प्रकल्प	१९७३
मगर पैदास प्रकल्प	१९७४
ताम्हीण हरिण प्रकल्प	१९७७
गेंडा संवर्धन प्रकल्प	१९८७
हत्ती प्रकल्प	१९९२
रेड पांडा प्रकल्प	१९९६
प्रोजेक्ट डॉल्फिन	२०२१
चित्ता प्रकल्प	२०२२

ट्रीक – हसिवाम ताम्हीण गेंडे से हरे

- हत्तींच्या अवैध शिकारीच्या देखरेखीचा कार्यक्रम – माईक कार्यक्रम (MIKE)
  – २००३ मध्ये सुरू
  – भारतातील १३ राज्यांत राबवला जातो.
- भारतातील राष्ट्रीय उद्याने

WII-Wildlife Institute of India भारतीय वन्यजीव संस्था वेबसाईटनुसार सद्य:स्थितीतील भारतात एकूण (२६ जाने. २०२३) १०६ राष्ट्रीय उद्याने आहेत.

- सर्वाधिक राष्ट्रीय उद्याने :

१) मध्य प्रदेश = ११

२) आसाम = ७

३) पश्चिम बंगाल, अंदमान आणि निकोबार, महाराष्ट्र, केरळ = प्रत्येकी ६

- एकही राष्ट्रीय उद्यान नसलेली राज्ये आणि केंद्र प्रदेश –

पंजाब, चंदीगड, दादरा-नगर हवेली व दमण-दीव, दिल्ली, लक्षद्वीप, पुदुच्चेरी

- महाराष्ट्रात एकूण ६ राष्ट्रीय उद्याने आहेत.

१) ताडोबा - अंधारी	चंद्रपूर
२) संजय गांधी	बोरिवली, मुंबई
३) चांदोली	सांगली, सातारा, कोल्हापूर, रत्नागिरी
४) नवेगाव - नागझिरा	गोंदिया
५) गुगामल	अमरावती
६) पेंच	नागपूर

- **Indian Board for Wild Life (IBWL)**

– भारतीय वन्यजीव मंडळ वने व वन्यजीव यांचे संरक्षण व विकास करते.

– स्थापना : १९५२

– पदसिद्ध अध्यक्ष : पंतप्रधान

- बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS)

सागरी राष्ट्रीय उद्यान	राज्य	स्थापना
मन्नारचे आखात	तामिळनाडू	१९८६
सुंदरबन	पश्चिम बंगाल	१९८४
कच्छचे आखात	गुजरात	१९८०
महात्मा गांधी	अंदमान-निकोबार	१९८३
झाशीची राणी	अंदमान-निकोबार	१९९६
भितरकणिका	ओडीशा	१९८८

- आकडेवारी भारतीय वन्यजीव संस्था यांच्या वेबसाईटनुसार

संरक्षित क्षेत्रे	संख्या (भारतातील)	संख्या (महाराष्ट्रातील)
राष्ट्रीय उद्याने	१०६	६
वन्यजीव अभयारण्ये	५७३	५७
संवर्धन राखीव क्षेत्रे	११५	१२
लोकसमुदाय राखीव क्षेत्रे	१०५	०
एकूण	९९८	७५

- सध्या डिसेंबर २०२४ पर्यंत भारतातील महत्त्वाची संवर्धन क्षेत्रे :

राखीव क्षेत्र/स्थळ	भारतातील संख्या	महाराष्ट्रातील संख्या
व्याघ्र राखीव क्षेत्र	५७	६
जीवावरण राखीव क्षेत्र	१८	०
रामसर पाणथळ स्थळे	८५	३
सांस्कृतिक जागतिक वारसा स्थळे	३५	५
मिश्र जागतिक वारसा स्थळे	१	०
नैसर्गिक जागतिक वारसा स्थळे	८	१

- जगातील सर्वात पहिले राष्ट्रीय उद्यान : यलोस्टोन, अमेरिका (स्थापना : १८७२)
- जीम कार्बेट हे भारतातील पहिले राष्ट्रीय उद्यान आहे. याची स्थापना १९३६ साली झाली व १९५७ मध्ये 'जीम कार्बेट' हे नाव देण्यात आले.

भारतातील महत्त्वाची राष्ट्रीय उद्याने :–

राष्ट्रीय उद्यान	स्थान (राज्य)
जीम कार्बेट (वाघांसाठी राखीव) (भारतातील पहिले राष्ट्रीय उद्यान)	उत्तराखंड
ताडोबा - अंधारी (वाघ आणि मगरींसाठी)	महाराष्ट्र
जवाहरलाल नेहरू पेंच राष्ट्रीय उद्यान	नागपूर
नवेगांव बांध	गोंदिया
संजय गांधी	बोरिवली, मुंबई
चांदोली - सातारा, सांगली, कोल्हापूर व रत्नागिरी	महाराष्ट्र
कान्हा (कृष्णा) (वाघांसाठी राखीव)	मध्य प्रदेश
माधव	मध्य प्रदेश
नामदफा	अरूणाचल प्रदेश
काझीरंगा	आसाम
मानस	आसाम
ओरांग	आसाम
नोकरेक	मेघालय
मूर्लेन	मिझोराम
इंटाकी	नागालँड
हायसन (राजबरी)	त्रिपुरा
कैबुल-लामजाओ	मणिपूर
खांगजेनझोंगा	सिक्कीम
पापीकोंडा	आंध्र प्रदेश
राजीव गांधी (रामेश्वरम)	आंध्र प्रदेश
गल्फ ऑफ मन्नार (सागरी)	तामिळनाडू

राष्ट्रीय उद्यान	स्थान (राज्य)
इंदिरा गांधी (अन्नामलाई)	तामिळनाडू
मदुमलाई	तामिळनाडू
कासू ब्रम्हानंद	तेलंगाणा
महावीर वनस्थळी (हरीण)	तेलंगाणा
अन्नामुडी सोला	केरळ
पेरियार	केरळ
सायलेंट व्हॅली	केरळ
बांधवगड	मध्य प्रदेश
इंदिरा प्रियदर्शनी पेंच	मध्य प्रदेश
पन्ना	मध्य प्रदेश
नागरहोल	कर्नाटक
कुद्रेमुख	कर्नाटक
बंदिपूर	कर्नाटक
गुरू घासीदास	छत्तीसगड
भगवान महावीर	गोवा
रणथंबोर	राजस्थान
केवलादेव घाना	राजस्थान
मुकुंद्रा हिल्स	राजस्थान
सारिस्का	राजस्थान
गीर	गुजरात
कच्छचे आखात (सागरी)	गुजरात
वाल्मिकी	बिहार
सुलतानपूर	हरियाणा
दुधवा	उत्तरप्रदेश
सिम्लीपाल	ओडीशा
भितरकणिका	ओडीशा
बक्सा	पश्चिम बंगाल
जलदापरा	पश्चिम बंगाल
सुंदरबन	पश्चिम बंगाल
गंगोत्री	उत्तराखंड
गोविंद	उत्तराखंड
नंदादेवी	उत्तराखंड
जिम कार्बेट	उत्तराखंड
ग्रेट हिमालयीन	हिमाचल प्रदेश
खीरगंगा	हिमाचल प्रदेश
सलीम अली	जम्मू-काश्मीर
दाचीगाम	जम्मू-काश्मीर
किश्तवार	जम्मू-काश्मीर
महात्मा गांधी (सागरी)	अंदमान-निकोबार
झाशीची राणी (सागरी)	अंदमान-निकोबार

भारत : अभयारण्ये :

- सध्या भारतात ५६७ अभयारण्ये आहेत.

सर्वाधिक अभयारण्ये : १) अदंमान-निकोबार - ९७
२) महाराष्ट्र - ५७   ३) तामिळनाडू - ३१

काही महत्त्वाची अभयारण्ये :

राज्य	अभयारण्य
आंध्र प्रदेश	कोरींगा नेल्लापट्टू पुलिकत सरोवर
अरूणाचाल प्रदेश	दिबांग इटानगर केन
आसाम	दीपोरबील पाबीतोरा गरमपानी पानीदिहांग (पक्षी)
दिल्ली	असोल भट्टी (प्रियदर्शनी इंदिरा)
बिहार	गौतम बुद्ध वाल्मिकी
हिमाचल प्रदेश	छौलाधार शिक्रीदेवी मनाली रेणुका
हरियाणा	भिंडवास नाहर अबुशहर
गुजरात	बलराम अंबाजी गीर गीरनार कच्छचे आखात

राज्य	अभयारण्य
जम्मू-काश्मीर	हीरपोरा त्रिकुट नंदिनी रामनगर राखा
झारखंड	गौतम बुद्ध हजारीबाग पारसनाथ पलमाऊ
कर्नाटक	अरीबी थिट्टू इरावती भद्रा गुडावी (पक्षी) दांडेली सोमेश्वर चिंचोली
लक्षद्वीप	पिट्टी (पक्षी)
केरळ	इडुक्की चिन्नार पेरियार वायनाड
मध्य प्रदेश	पेंच कुनो संजय डुबरी गांधी सागर चंबळ
मेघालय	बाघमारा
नागालँड	फकीम
ओडीशा	भितरकणिका सिम्लीपाल दिब्रुगड गहिरमाथा (सागरी)
पंजाब	अभोर हरिके सरोवर नांगल

राज्य	अभयारण्य
राजस्थान	माऊंट अबू रामसागर सवाई मानसिंग जवाहर सागर
सिक्कीम	सीतामाता पँगोलखा बारसे
तामिळनाडू	गंगाईकोंडम (हरिणे) चित्रागुडी (पक्षी) इंदिरा गांधी (अन्नामलाई) मुदुमलाई वेल्लोर (पक्षी)
त्रिपुरा	त्रिष्णा रोवा
उत्तर प्रदेश	बखिरा लाख बहोशी (पक्षी) हस्तिनापूर समसपूर (पक्षी) जयप्रकाश नारायण (पक्षी)
पश्चिम बंगाल	बक्सा रायगंज महानंदा चिंतामणी कार (पक्षी) सुंदरबन
उत्तराखंड	केदारनाथ मसूरी गोविंद पशू बिहार

भारत : व्याघ्र प्रकल्प – (२०२३ – सुवर्ण महोत्सव)

- भारतात १९७३ साली व्याघ्र प्रकल्पाची सुरूवात झाली.
- व्याघ्र प्रकल्प संपूर्णत: केंद्र सरकारच्या अखत्यारित असतात.
- प्रथमत: व्याघ्र प्रकल्प हा ९ ठिकाणी सुरू करण्यात आला होता.
- व्याघ्र प्रकल्प सुरू होण्यामागे 'वर्ल्डवाईड फंड फॉर नेचर' या संस्थेची प्रेरणा महत्वाची होती.
- क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने

१) सर्वात मोठा व्याघ्र प्रकल्प – नागार्जुनसागर, श्रीशैलम = ३२९६ चौ.किमी

२) सर्वात लहान व्याघ्र प्रकल्प – नामेरी, आसाम = ३४४ चौ.किमी.

- भारतात दर ४ वर्षांनी वाघांची गणना केली जाते.
- पहिली व्याघ्र गणना – २००६ साली झाली, तेव्हा भारतात १४११ वाघ होते.
- दुसरी गणना = २०१०
- तिसरी गणना = २०१४ साली, यावेळी वाघांची संख्या = २२२६
- चौथी गणना = २०१८ साली यावेळी वाघांची संख्या = २९६७
- **चौथ्या गणनेनुसार :–२०१८ साली –**

  १) मध्यप्रदेश – ५२६ वाघ

  २) कर्नाटक – ५२४ वाघ

  ३) उत्तराखंड – ४४२ वाघ

  ४) महाराष्ट्र – ३१२ वाघ (२०१४ – १९० वाघ होते.)

  ट्रीक – M K U M

- **पाचवी गणना :–२०२२**
- एकूण वाघ – ३१६७
- २०१८ पेक्षा ६.७% वाढ (२०० वाघांची वाढ)
- सर्वाधिक वाघ – (१) कर्नाटक, (२) मध्य प्रदेश
- महाराष्ट्र – ४४६ वाघ (२२% वाढ)
- जगाचा विचार केल्यास, सर्वाधिक वाघ भारतात आहेत.
- सध्या भारतात ५७ व्याघ्र प्रकल्प आहेत. (५३ वा राणीपूर व्याघ्र प्रकल्प (उत्तर प्रदेश), ५४ वा – वीरागंना दुर्गावती व्याघ्र प्रकल्प (मध्य प्रदेश), ५५ वा – ढोलपूर करौली (राजस्थान), ५६ वा – गुरू घासीदास–तमोर पिंगला (छत्तीसगड), ५७ वा – रतापाणी वन्यजीव अभयारण्य (मध्य प्रदेश) मान्यता दिली आहे.)
- सध्या महाराष्ट्रात ६ व्याघ्र प्रकल्प आहेत.
- सर्वाधिक व्याघ्र प्रकल्प – मध्यप्रदेश, महाराष्ट्र – प्रत्येकी ६
- भारताची व्याघ्र राजधानी – नागपूर

व्याघ्र प्रकल्प	राज्य
मानस नामेरी ओरांग	आसाम आसाम आसाम
नागार्जुनसागर	आंध्रप्रदेश
फक्के (पक्के) नामदफा कमलांग	अरूणाचल प्रदेश अरूणाचल प्रदेश अरूणाचल प्रदेश
वाल्मिकी	बिहार
उदंती–सिदंती अचानकमार इंद्रावती	छत्तीसगड छत्तीसगड छत्तीसगड
पलामाऊ (प्लामू)	झारखंड
बांदीपूर भद्रा बिलीगीरी	कर्नाटक कर्नाटक कर्नाटक
कान्हा पेंच बांधवगड, रातापाणी वीरांगना दुर्गावती	मध्य प्रदेश मध्य प्रदेश मध्य प्रदेश
डाम्पा	मिझोराम
सिम्लीपाल	ओडीशा
सत्कोसिया	ओडीशा
रणथंबोर सारिक्का मुकुंद्रा हिल्स	राजस्थान राजस्थान राजस्थान
अन्नामलाई मदुमलाई सत्यमंगलम	तामिळनाडू तामिळनाडू तामिळनाडू
कावल	तेलंगाणा
अमराबाद	तेलंगाणा
दुधवा	उत्तर प्रदेश
पिलभीत	उत्तर प्रदेश
कार्बेट	उत्तराखंड
राजाजी	उत्तराखंड
सुंदरबन	पश्चिम बंगाल
बक्सा	पश्चिम बंगाल
श्रीविल्लीपुतुर मेगामलाई	तामिळनाडू
रामगढ विषधारी राणीपूर	राजस्थान उत्तर प्रदेश

- १८६४ – भारतात इंपिरियल फॉरेस्ट डिपार्टमेंटची स्थापना
- डॉ. डिट्रिक ब्रांडीश हे जर्मन वन अधिकारी भारतातील पहिले वन महानिरीक्षक बनले.
- १८६७ – इंपिरियल फॉरेस्ट सर्व्हिसची स्थापना.
- १९०६ – डेहराडून (उत्तराखंड) येथे इंपिरियल फॉरेस्ट रिसर्च इन्स्टिट्यूटची स्थापना.

  – या संस्थेत भारतीय वन अधिकाऱ्यांना (IF.S) प्रशिक्षण दिले जाते.
- १९७७ मध्ये ४२ व्या घटनादुरुस्ती (१९७६) नुसार जंगल (वन) हा विषय समवर्ती सूचीत समविष्ट झाला.
- ॲनिमल वेल्फेअर इन्स्टिट्यूट – वल्लभगड (हरियाणा) येथे आहे.
- भारतात १९५२ पासून 'वन महोत्सवास' प्रारंभ झाला.

  – याचे श्रेय वनमंत्री (तत्कालीन) कन्हैयालाल मुन्शी यांना जाते.

  – दरवर्षी जुलैच्या पहिल्या आठवड्यात 'वन महोत्सव' सुरू होतो.

भारतातील वनांचे प्रमुख प्रकार

- **उष्णकटिबंधीय सदाहरित वने :–**

  – वितरण : पश्चिम घाट, ईशान्य भारत, अंदमान–निकोबार

  – हवामान : उष्ण व दमट, वार्षिक पर्जन्य २०० सेमी पेक्षा जास्त

  – मुख्य वनस्पती : ऐन, एबोनी, रोजवूड, महोगनी

  वैशिष्ट्ये

  – वृक्षांची उंची ६० मी किंवा जास्त.

  – फळ धारणा, पानगळतीचा निश्चित काळ नसतो.
- **उष्ण कटिबंधीय निमसदाहरित वने :–**

  मुख्य वनस्पती : केल, होलॉक, सफेद देवदार
- **उष्ण कटिबंधीय मान्सून / पानझडी वने :– (सर्वाधिक क्षेत्र असलेली वने)**

  – वितरण :– पश्चिम घाट, हिमालयाचा पायथा, ईशान्य भारत, ओडीशा

  – वार्षिक पर्जन्य १०० ते २०० सेंमी

  वृक्ष : साल, सागवान, महुआ, शिसम, चंदन, शाल्मली

  शुष्क पानझडी वने

  – उत्तर प्रदेशचा आणि बिहारचा मैदानी प्रदेश, उत्तर भारतीय मैदानांचा आणि भारतीय द्वीपकल्पाचा कमी पर्जन्याचा प्रदेश येथे ही वने आढळतात.
- पर्जन्य : वार्षिक ७० ते १०० सेंमी.

  वृक्ष : बहावा, तेंदू, बेल, पळस, खैर, धावडा
- **पर्वतीय वने :–**

  वितरण :–

  – उत्तर पर्वतीय वने

  – दक्षिण पर्वतीय वने

  – पश्चिम घाट

  – विंध्य पर्वत, निलगिरी पर्वत, सातपुडा व मैकल पर्वत

  – पर्वतीय प्रदेशात वाढत्या उंची सोबत तापमान कमी होते.

  – वृक्ष :– लॉरेल, सिंकोना, वॅटल, मॅग्नोलिया
- **लिट्टोरल आणि स्वॅम्प वने (दलदलीची वने) :–**

– भारतात सर्वाधिक खारफुटीची वने पश्चिम बंगालमध्ये व महाराष्ट्रात रायगड जिल्ह्यात आहेत.

– यामध्ये दलदली परिसंस्था आणि खारफुटी वनांचा समावेश होतो.

महाराष्ट्र : वने

- महाराष्ट्रात वनस्पतींचे ६ वैशिष्ट्यपूर्ण प्रकार आढळतात.

१) उष्ण कटिबंधीय सदाहरित अरण्ये :–

प्रदेश :– कोकण भागात सह्याद्रीच्या पायथ्यालगत सिंधुदुर्ग जिल्ह्यांत.

वार्षिक पर्जन्य :– २०० सें.मी. किंवा जास्त पर्जन्य असणाऱ्या प्रदेशात.

वृक्षांची उंची :– ४५–६० मी.

प्रमुख वृक्ष :– नागचंपा, पांढरा सिडार, फणस, कावसी, जांभूळ इत्यादी

२) उष्ण कटिबंधीय निमसदाहरित अरण्ये :–

प्रदेश :– सदाहरित अरण्ये व पानझडीची अरण्ये यांच्या संक्रमणावस्थेत पश्चिम किनारपट्टीवर कोकणात तसेच सह्याद्री पर्वताच्या पश्चिम भागात विशेषत: इगतपुरी, लोणावळा (पुणे), आंबोली (सिंधुदुर्ग) भागात.

वार्षिक पर्जन्य : २०० सें.मी. पेक्षा कमी

वृक्षांचे स्वरूप :– सदाहरित अरण्यांतील वृक्षांपेक्षा कमी उंचीचे वृक्ष. वर्षभर हिरवेगार वृक्ष पाहायला भेटतात.

प्रमुख वृक्ष : किंडल, रानफणस, नाना, कदंब, शिसम, बिबळा

३) उप–उष्ण कटिबंधीय सदाहरित अरण्ये :–

प्रदेश : महाबळेश्वर, पाचगणी, माथेरान व भीमाशंकरच्या परिसरात. उत्तर महाराष्ट्रात गाविलगड टेकड्यांत.

पर्जन्य : २५० सेंमी. पेक्षा जास्त पर्जन्य

वृक्षांचे स्वरूप : मध्यम तापमान, दीर्घ पाऊस व आर्द्रता (दमटपणा) या घटकांचे प्रमाण आवश्यक.

वृक्ष :– आंबा, बेहडा, कावसी, जांभळा, अंजन, हिरडा इत्यादी या प्रदेशातील वनांत 'मधुमक्षिकापालन' चालते.

४) उष्ण कटिबंधीय आर्द्र पानझडी/मान्सून प्रकारची अरण्ये :–

प्रदेश :– भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली जिल्ह्यांत तसेच गाविलगड टेकड्यांत.

पर्जन्य :– १२० – १६० सें.मी.

या प्रदेशातील वने 'अल्लापल्ली अरण्ये' म्हणूनही प्रसिद्ध.

वृक्षांची उंची :– ३०–४० मीटर

वृक्ष :– प्रमुख वनस्पती :– सागवान आहे.

किंडल, लेंडी, हिरडा, बिबळा, कुसुम, आवळा, शिसम इत्यादी.

५) उष्ण कटिबंधीय आर्द्र पानझडी अरण्ये :–

प्रदेश :– सातपुडा पर्वतरांगा व अजिंठा डोंगररांगेच्या प्रदेशात आढळतात.

पर्जन्य :– ८०–१२० सें.मी. पर्जन्य

वृक्षांचे स्वरूप :– वृक्षांचे सलग पट्टे नसतात. कमी व जास्त दोन्ही प्रकारच्या उंचीचे वृक्ष असतात. अधूनमधून गवताळ प्रदेश देखील आढळतात.

वृक्ष : बेल, खैर, अंजन, धावडा, सागवान, शिसम, तेंदू, पळस इत्यादी. खैराचा उपयोग – कात निर्मितीसाठी करतात.

६) उष्ण कटिबंधीय काटेरी अरण्ये :–

प्रदेश : मध्य महाराष्ट्रात, दखखन पठारावर

सोलापूर, पुणे, सातारा, सांगली व अहिल्यानगर जिल्हे तसेच मराठवाडा व विदर्भाच्या काही भागांत.

पर्जन्य : ८० सें.मी. पेक्षा कमी पर्जन्य.

वृक्षाचे स्वरूप : कोरड्या पावसाच्या प्रदेशातील वृक्ष आहेत. यातील झाडांचा उपयोग जळणासाठी (इंधन म्हणून) केला जातो.

वृक्ष : निंब, खैर, हिवर, बाभूळ इ.

तारवडाचा उपयोग टॅनिंगसाठी केला जातो.

- महाराष्ट्रात कोकणच्या किनारी भागांत दलदलीची वने किंवा पाणथळीची वने आढळतात.

  – यामध्ये अॅव्हिसिनिया, रायझोफोरा, चिपी, मरांडी यांसारखे कांदळवनीय वृक्ष आढळतात.

– २ फेब्रु. : जा. पाणथळ संवर्धन दिवस.

- सर्वाधिक वनक्षेत्राचा जिल्हा – गडचिरोली
- सर्वात कमी वनक्षेत्राचा जिल्हा – लातूर
- महाराष्ट्रात वन विभागाचे मुख्यालय – नागपूर
- २०२१ नुसार सर्वाधिक वनक्षेत्रात महाराष्ट्राचा ५ वा क्रमांक आहे, तर २०२३ नुसार महाराष्ट्राचा ३ रा क्रमांक आहे.
- महाराष्ट्रात ११ प्रादेशिक वनवृत्त आहेत.
  औरंगाबाद, अमरावती, चंद्रपूर, गडचिरोली, धुळे, कोल्हापूर, नाशिक, नागपूर, पुणे, ठाणे, यवतमाळ
- महाराष्ट्राचे काश्मीर – कास पठार (सातारा जिल्हा)
- महाराष्ट्राचे नंदनवन – महाबळेश्वर (सातारा जिल्हा)
- विदर्भाचे काश्मीर – चिखलदरा (अमरावती जिल्हा)
- महाराष्ट्राचे भरतपूर – नांदूर–मधमेश्वर (नाशिक जिल्हा)
- महाराष्ट्रातील अभयारण्ये – महाराष्ट्रात सध्या ५७ अभयारण्ये आहेत.

- पक्षी अभयारण्ये :

कर्नाळा	रायगड
माळढोक	अहिल्यानगर व सोलापूर
नांदूर–मधमेश्वर	नाशिक
नायगाव (मोर)	बीड
मायणी (इंदिरा गांधीचे नाव)	सातारा

महाराष्ट्रातील अभयारण्ये : विभागवार

१) कोकण विभाग :

अभयारण्य	जिल्हा
कर्नाळा (पक्षी)	रायगड
तानसा	पालघर
फणसाड	रायगड
तुंगारेश्वर	पालघर
मालवण (महाराष्ट्रातील एकमेव सागरी अभयारण्य)	सिंधुदुर्ग

२) पुणे विभाग :

अभयारण्य	जिल्हा
राधानगरी (गव्यांसाठी प्रसिद्ध)	कोल्हापूर
कोयना	सातारा
भीमाशंकर (शेकरू खारींसाठी प्रसिद्ध)	पुणे व ठाणे
सागरेश्वर (हरिणांसाठी)	सांगली
मयुरेश्वर	पुणे
सुधागड	पुणे-रायगड

३) नाशिक विभाग :

अभयारण्य	जिल्हा
यावल	जळगाव
रेहेकुरी-देऊळगाव(काळवीटांसाठी प्रसिद्ध)	अहिल्यानगर
माळढोक (पक्षी)	अहिल्यानगर व सोलापूर
कळसूबाई-हरिश्चंद्रगड	अहिल्यानगर

४) औरंगाबाद (छत्रपती संभाजीनगर) विभाग :

अभयारण्य	जिल्हा
गौताळा - औट्रमघाट	छ. संभाजीनगर -जळगाव
जायकवाडी (पक्षी)	छ. संभाजीनगर
नायगाव (मोर)	बीड
येडशी-रामलिंग घाट	धाराशीव
नवीन माळढोक	धाराशीव

५) अमरावती विभाग (पश्चिम विदर्भ)

अभयारण्य	जिल्हा
पैनगंगा	यवतमाळ-नांदेड
मेळघाट	अमरावती
काटेपूर्णा	अकोला
आंबा बरवा	बुलढाणा
ज्ञानगंगा	बुलढाणा
नर्नाळा (पक्षी)	अकोला
टिपेश्वर	यवतमाळ
इसापूर	यवतमाळ
वान	अमरावती
लोणार	बुलढाणा
कारंजा-सोहोळ (काळवीटांसाठी)	अकोला-वाशिम

६) नागपूर विभाग

अभयारण्य	जिल्हा
बोर	वर्धा–नागपूर
नागझिरा	भंडारा–गोंदिया
उमरेड–कऱ्हांडला	भंडारा–नागपूर
नवीन नागझिरा	गोंदिया
कोलामार्क (रानम्हशी)	गडचिरोली
चपराळा	गडचिरोली
अंधारी	चंद्रपूर
भामरागड	गडचिरोली
कन्हाळगाव	चंद्रपूर

- **महाराष्ट्र : ६ राष्ट्रीय उद्याने**

राष्ट्रीय उद्यान	जिल्हा	घोषणा(निर्मिती)
१) ताडोबा-अंधारी	चंद्रपूर	१९५५
२) पेंच (पं. जवाहरलाल नेहरू उद्यान)	नागपूर	१९७५
३) नवेगाव बांध	गोंदिया	१९७५
४) संजय गांधी	मुंबई उपनगर	१९८३
५) गुगामल	अमरावती	१९८७
६) चांदोली	सांगली, सातारा, कोल्हापूर, रत्नागिरी	२००४

महाराष्ट्र : रामसर स्थळे

- भारतात ८५ रामसर स्थळे आहेत.
  त्यापैकी ३ रामसर स्थळे महाराष्ट्रात आहेत.
  १) नांदूर–मधमेश्वर – नाशिक जिल्हा
  २) लोणार सरोवर – बुलढाणा
  ३) ठाणे – फ्लेमिंगो खाडी

व्याघ्र प्रकल्प :

- १९७२ साली वाघ हा भारताचा राष्ट्रीय प्राणी घोषित केला गेला.
- भारतात व्याघ्र प्रकल्प योजनेचे जनक : श्री. कैलास सांकला.
- व्याघ्र प्रकल्प योजना भारतात सर्वप्रथम जीम कार्बेट राष्ट्रीय उद्यान उत्तराखंड येथून सुरू झाली.
- भारतात २००६ सालापासून व्याघ्रगणनेस प्रारंभ झाला.
- २०१४ साली भारतात २२२६ वाघ होते व २०१८ साली २९६७ वाघ होते. (२०२२ ला ३१६७ वाघ)
- महाराष्ट्रात २०२२ साली ४४६ वाघ होते तर २०१८ साली ३१२ वाघ होते.
- महाराष्ट्रातील पहिला व्याघ्र प्रकल्प – मेळघाट
- भारताची व्याघ्र राजधानी – नागपूर
- भारताचे व्याघ्र प्रवेशद्वार – नागपूर
- शास्त्रीय नाव – Panthera - tigris
- महाराष्ट्रात ६ व्याघ्र प्रकल्प आहेत.

व्याघ्र प्रकल्प	जिल्हा	स्थापना
१) मेळघाट	अमरावती (मोठा)	१९७४
२) ताडोबा-अंधारी	चंद्रपूर	१९९४
३) पेंच	नागपूर	१९९९
४) सह्याद्री	सातारा, सांगली, कोल्हापूर, रत्नागिरी	२०१०
५) नवेगाव-नागझिरा	गोंदिया	२०१३
६) बोर	वर्धा	२०१४

- संत तुकाराम वनग्राम योजना : २००६ साली वनांच्या संरक्षणासाठी सुरू करण्यात आली.
- सर्वाधिक वनक्षेत्र – नागपूर प्रशासकीय विभाग
- सर्वात कमी वनक्षेत्र – मराठवाडा प्रशासकीय विभाग
- **महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन महामंडळ :**

स्थापना : डिसेंबर २०१५

मुख्यालय : नागपूर

- महाराष्ट्रातील सर्वात पहिले अभयारण्य – राधानगरी (दाजीपूर), कोल्हापूर,
  - १९५८ ला स्थापना झाली.
  - गव्यांसाठी प्रसिद्ध

महाराष्ट्र	सर्वात मोठे	क्षेत्रफळ (चौ.किमी.)	स्थापना	ठिकाण
राष्ट्रीय उद्यान	गुगामल	३६१.२८	१९७५	अमरावती
अभयारण्य	नान्नज	१२२९	१९७१	अहिल्यानगर व सोलापूर
व्याघ्र प्रकल्प	मेळघाट	२७६९	१९७४	अमरावती

महाराष्ट्र	सर्वात लहान	क्षेत्रफळ (चौ.किमी.)	स्थापना	ठिकाण
राष्ट्रीय उद्यान	संजय गांधी	८६.९६	१९७३	बोरिवली व ठाणे
अभयारण्य	नवीन माळढोक	१.९८	२०१२	सोलापूर व धाराशीव
व्याघ्र प्रकल्प	पेंच	७४१	१९९९	नागपूर

- गडचिरोलीतील कोपेला कोलामार्क संवर्धन क्षेत्रात रानम्हशीचे वास्तव्य आहे.
- किशोर रिठे हे रानम्हशींच्या संवर्धनासाठी कार्यरत होते.
- महाराष्ट्रातील २ सागरी वन्यजीव अभयारण्ये :
- मालवण – सिंधुदुर्ग जिल्हा : १९८७ स्थापना
- ठाणे खाडी (फ्लेमिंगो) – २०१५ स्थापना
- IFSR Report 2021 नुसार भारतीय राज्य वन अहवाल : २०२१

महाराष्ट्रात सर्वाधिक वनांचे प्रमाण :

१) गडचिरोली– ६८.७१%

२) सिंधुदुर्ग – ५४.२३%

३) रत्नागिरी – ५१.३२%

ट्रीक – गसिर

वनरक्षक
ऑनलाइन बॅच
विषय
मराठी, गणित,-बुद्धिमत्ता, GK, इंग्रजी
कालावधी - 1 वर्ष
TCS - IBPS पॅटर्न प्रमाणे
फी - 1000 रु.
ऑफर फी
फक्त 300 रु.
मार्गदर्शक
विठ्ठल बडे (निवड PSI)
ज्ञानदेव बडे (निवड PSI, TCS 2 वेळा निवड)
ज्ञानेश्वर बांगर (PSI मुलाखत)
राहुल भैसडे (TCS तज्ज्ञ)
म.अ.
महाराष्ट्र अकॅडेमी
App- Maharashtra Academy, Pune
whats app only
91 58 58 59 09

महाराष्ट्र पब्लिकेशन
ग्रामीण भागातील धडपडणाऱ्या तरुणाईसाठी

TCS-IBPS पॅटर्न नुसार

वनरक्षक प्लॅनर 2025

वनसेवक पदांसाठी उपयुक्त

- वनविषयक तांत्रिक माहिती
- 2019 प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- 2024 च्या प्रश्नपत्रिका (प्रत्येक प्रश्नाच्या स्पष्टीकरणासह)
- अपेक्षित सराव प्रश्न

लेखक :
विठ्ठल बडे,
निवड PSI (महाराष्ट्र अकॅडेमी, पुणे)

म.अ. महाराष्ट्र अकॅडेमी
वनरक्षक ऑनलाईन बॅच
App- Maharashtra Academy, Pune

25x25 mm

फसवणूक टाळण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी QR कोड स्कॅन करूनच पुस्तक खरेदी करावे.

TCS-IBPS पॅटर्न नुसार वनरक्षक प्लॅनर 2025
लेखक : विठ्ठल बडे,
निवड PSI (महाराष्ट्र अकॅडेमी, पुणे)

वनरक्षक
ऑनलाइन बॅच
विषय
मराठी, गणित,-बुद्धिमत्ता, GK, इंग्रजी
कालावधी - 1 वर्ष
TCS - IBPS पॅटर्न प्रमाणे
फी - 1000 रु.
ऑफर फी
फक्त 300 रु.
मार्गदर्शक
विठ्ठल बडे (निवड PSI)
ज्ञानदेव बडे (निवड PSI, TCS 2 वेळा निवड)
ज्ञानेश्वर बांगर (PSI मुलाखत)
राहुल भैसडे (TCS तज्ज्ञ)
म.अ.
महाराष्ट्र अकॅडेमी
App- Maharashtra Academy, Pune
whats app only
91 58 58 59 09

सुंदरलाल बहुगुणा :

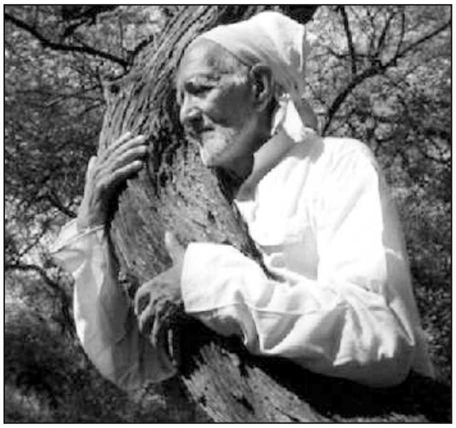

– जन्म : ९ जानेवारी १९२७ टेहरी, उत्तराखंड येथे

– मृत्यू : २१ मे २०२१

– सुंदरलाल बहुगुणा हे प्रख्यात भारतीय पर्यावरणवादी असून 'चिपको आंदोलनाचे' प्रणेते होते.

– महात्मा गांधींच्या तत्त्वांनुसार त्यांनी आयुष्यभर कार्य केले.

– मोठ-मोठ्या विकास प्रकल्पांमुळे हिमालयातील नाजूक पर्यावरणावर होणारे गंभीर दुष्परिणाम आणि त्यामुळे लोकांच्या जीवनावर होणारे अनिष्ट परिणाम यांच्या विरोधातून त्यांनी चंडीप्रसाद भट यांच्यासोबत १९७३ साली चिपको आंदोलनाला सुरुवात केली.

–हे आंदोलन हिमालयाच्या पायथ्याशी असणारी झाडे तोडण्याच्या विरोधात होते.

– या आंदोलनाचे वैशिष्ट्य म्हणजे झाडे तोडू नयेत म्हणून लोक झाडांना मिठी मारत.

– या आंदोलनाच्या परिणाम स्वरूप तत्कालीन पंतप्रधान इंदिरा गांधींनी १९८० साली वृक्षतोडीवर १५ वर्षांची बंदी आणली.

– उत्तराखंड राज्यातील टेहरी धरणाच्या विरोधात त्यांनी १९९५ साली ४५ दिवसांचे उपोषण केले.

- **पुरस्कार :**

– १९८१ – पद्मश्री

– १९८७ – राईट लाइव्हलीहूड पुरस्कार

– २००९ – पद्मविभूषण

डॉ. सलीम अली :

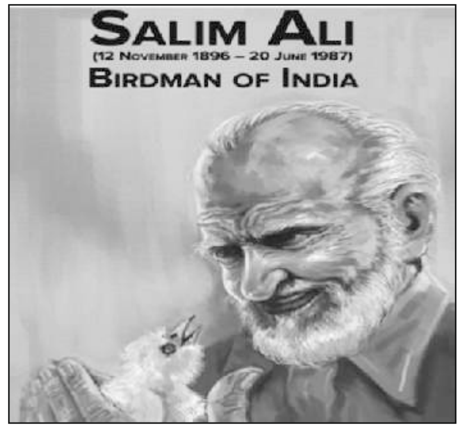

– जन्म : १२ नोव्हेंबर १८९६

– मृत्यू : २० जून १९८७

– डॉ. सलीम अली हे भारतातील आद्य पक्षीशास्त्रज्ञ आणि पर्यावरणवादी होते.

– सलीम अलींनी भारतातील ब्रिटीश राजवटीच्या काळात भारतातील पक्ष्यांचा आढळ, त्यांच्या सवयी, पक्ष्यांच्या विविध जाती आणि जातींमधील
वैविध्य यांचा बारकाईने अभ्यास केला.

– त्यांच्या या कार्यामुळेच भारतातील पक्षी निरीक्षक हे डॉ. अलींना 'आद्यगुरु' मानतात.

– डॉ. सलीम अलींना 'बर्डमॅन ऑफ इंडिया' म्हणतात.

- **पुस्तके :**

– द बुक ऑफ इंडियन बर्डस्

– इंडियन हिल बर्डस्

– फॉल ऑफ स्पॅरो – आत्मचरित्र

– कॉमन बर्डस्

– दी ग्रेट इंडियन बस्टर्ड भाग – १, २

- **डॉ. अलींना मिळालेले पुरस्कार :**

– पद्मभूषण – १९५८

– पद्मविभूषण – १९७६

– ब्रिटिश पक्षीतज्ज्ञ संघाचे राष्ट्रीय पदक – १९६७

- डॉ. सलीम अलींचा १२ नोव्हेंबर हा जन्मदिवस महाराष्ट्रात पक्षी दिन म्हणून साजरा करण्याचे ठरवले होते.
- राष्ट्रीय पक्षी दिन : ५ जानेवारी

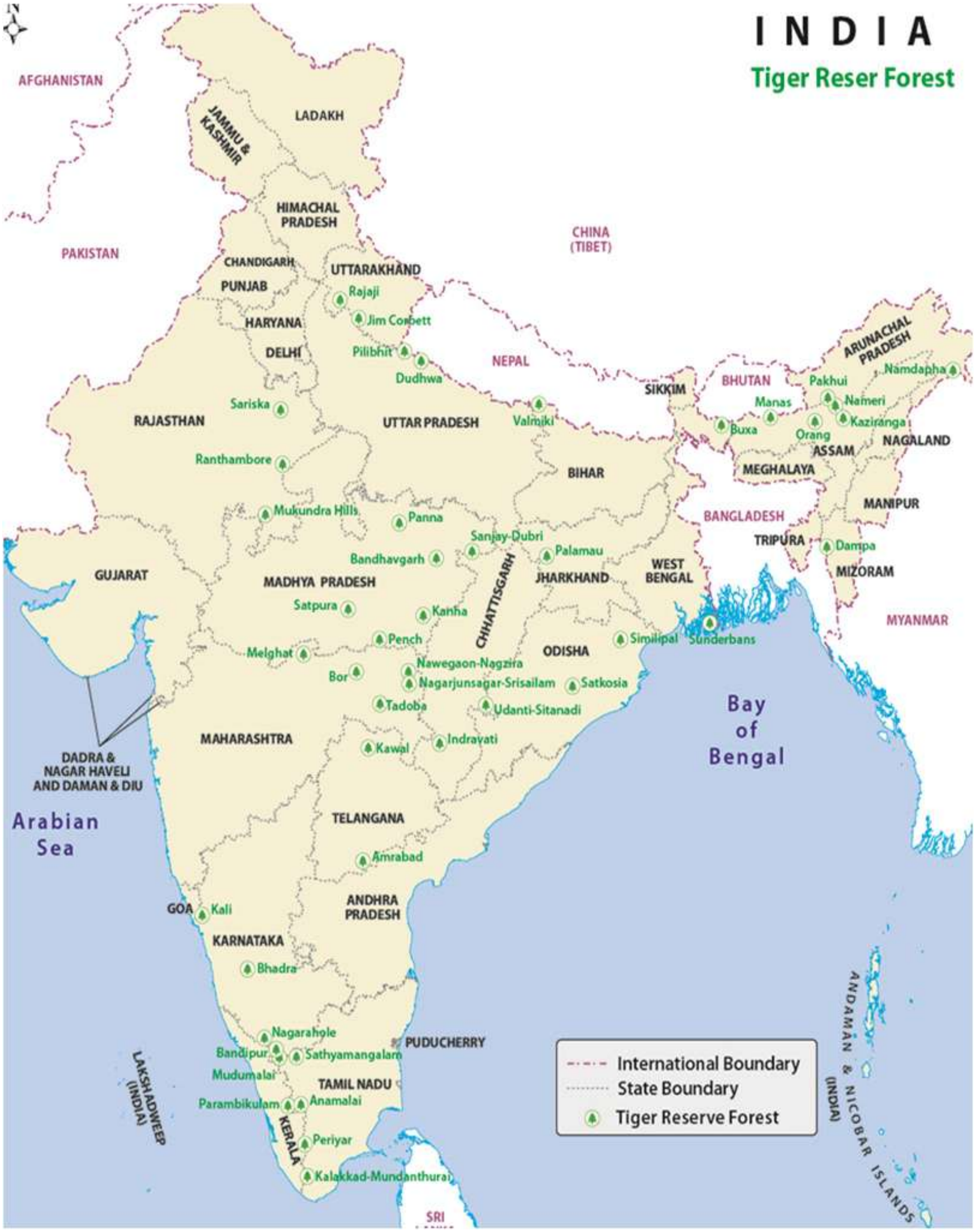
INDIA
Tiger Reser Forest
AFGHANISTAN
PAKISTAN
CHINA (TIBET)
NEPAL
BHUTAN
BANGLADESH
MYANMAR
JAMMU & KASHMIR
LADAKH
HIMACHAL PRADESH
CHANDIGARH
PUNJAB
UTTARAKHAND
HARYANA
DELHI
RAJASTHAN
UTTAR PRADESH
BIHAR
SIKKIM
ARUNACHAL PRADESH
ASSAM
NAGALAND
MEGHALAYA
MANIPUR
TRIPURA
MIZORAM
GUJARAT
MADHYA PRADESH
CHHATTISGARH
JHARKHAND
WEST BENGAL
ODISHA
MAHARASHTRA
TELANGANA
ANDHRA PRADESH
GOA
KARNATAKA
TAMIL NADU
KERALA
PUDUCHERRY
DADRA & NAGAR HAVELI AND DAMAN & DIU
LAKSHADWEEP (INDIA)
ANDAMAN & NICOBAR ISLANDS (INDIA)
Arabian Sea
Bay of Bengal
SRI
Rajaji
Jim Corbett
Pilibhit
Dudhwa
Valmiki
Sariska
Ranthambore
Mukundra Hills
Panna
Sanjay-Dubri
Palamau
Bandhavgarh
Satpura
Kanha
Pench
Melghat
Bor
Nawegaon-Nagzira
Nagarjunsagar-Srisailam
Satkosia
Tadoba
Udanti-Sitanadi
Indravati
Kawal
Similipal
Sunderbans
Buxa
Manas
Pakhui
Nameri
Orang
Kaziranga
Namdapha
Dampa
Amrabad
Kali
Bhadra
Nagarahole
Bandipur
Sathyamangalam
Mudumalai
Parambikulam
Anamalai
Periyar
Kalakkad-Mundanthurai
International Boundary
State Boundary
Tiger Reserve Forest

अन्नजाळे

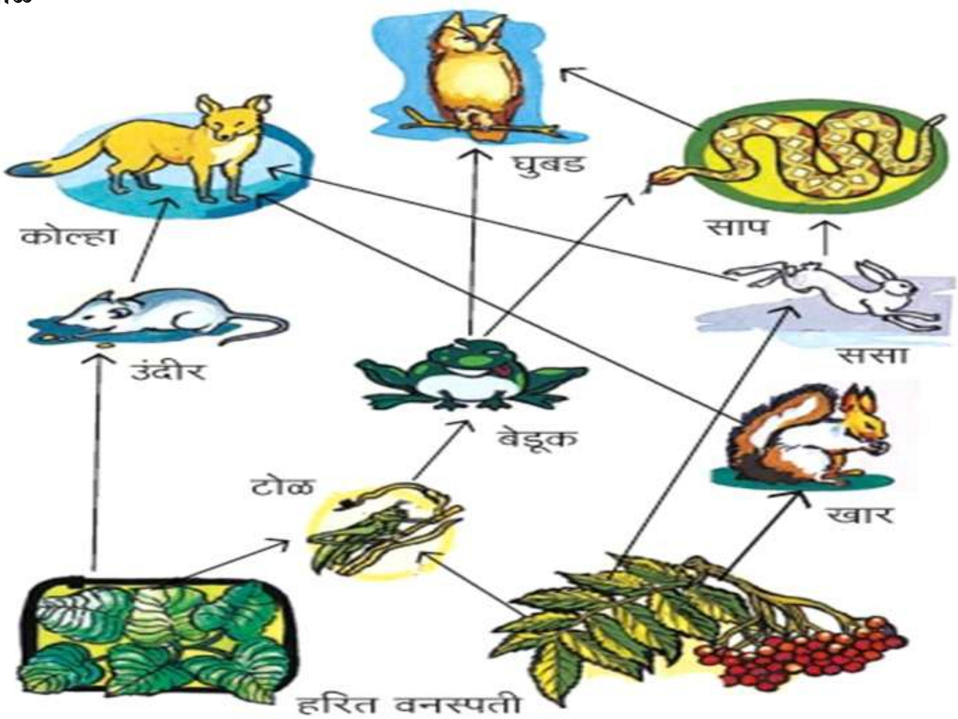
घुबड
कोल्हा
साप
उंदीर
ससा
बेडूक
टोळ
खार
हरित वनस्पती

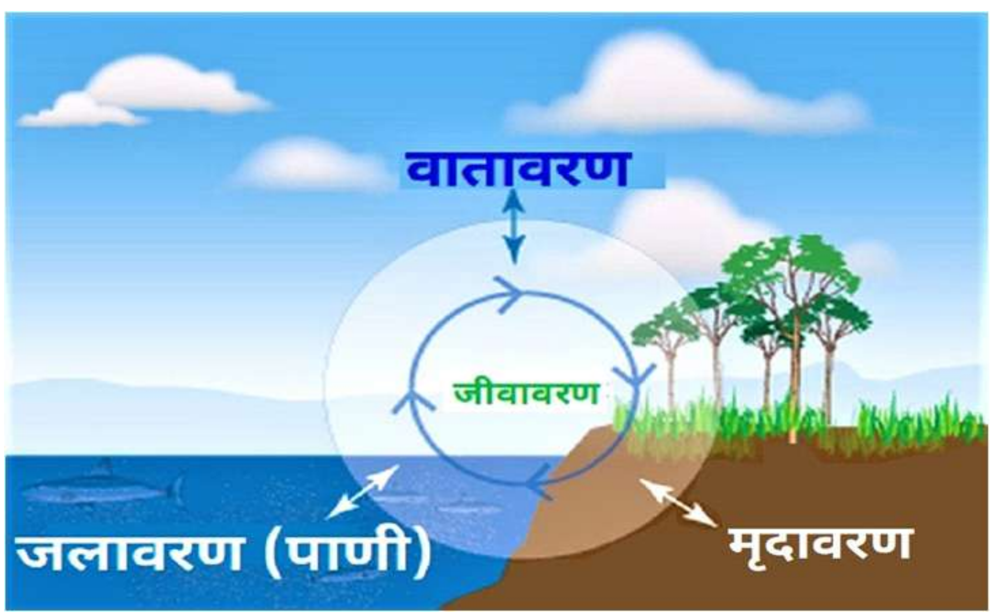
वातावरण
जीवावरण
जलावरण (पाणी)
मृदावरण

२०१९ मध्ये झालेल्या प्रश्नपत्रिकेतील वनखत्याविषयीचे तांत्रिक प्रश्न

FG - 01

१) परिस्थितीकी म्हणजे --------

१) सजीवांची परस्परांमधील आंतरक्रिया

२) अजैविक पर्यावरणाचा अभ्यास

३) सजीवांची अजैविक घटकांची होणारी आंतरक्रिया

४) सजीवांची परस्परांमधील व पर्यावरणाशी होणारी आंतरक्रिया

२) रामसर करार खालीलपैकी कोणत्या परिसंस्थांच्या संवर्धनाशी निगडित आहे?

१) सागरी परिसंस्था

२) खारफुटी वने

३) प्रवाळ भित्तीका

४) दलदली/ पाणथळ प्रदेश

३) महाराष्ट्रात सर्वात जास्त वन्यजीव अभयारण्य कोणत्या विभागात आहेत?

१) मराठवाडा २) विदर्भ

३) खानदेश ४) कोकण

४) पृथ्वीच्या वातावरणातील प्रमुख वायूंच्या प्रमाणांचा योग्य उतरता क्रम कोणता आहे?

१) नायट्रोजन, ऑक्सिजन, कार्बन डाय-ऑक्साइड,अरगॉन, अन्य

२) नायट्रोजन, ऑक्सिजन,अरगॉन, कार्बन डाय-ऑक्साइड, अन्य

३) नायट्रोजन, ऑक्सिजन,अरगॉन, अन्य, कार्बन डायऑक्साइड

४) ऑक्सिजन, नायट्रोजन, कार्बन-ऑक्साइड, अरगॉन, अन्य

५) भारतामध्ये लायन टेल्ड वानर कोठे सापडते?

१) कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान

२) पूर्व घाट

३) गुंडी राष्ट्रीय उद्यान

४) पश्चिम घाट

६) भारतात खारफुटी वनांचे सर्वात जास्त क्षेत्रे खालीलपैकी कोणत्या राज्यांमध्ये आढळते ?

१) महाराष्ट्र २) केरळ

३) ओडिशा ४) पश्चिम बंगाल

७) भारतातील कोणत्या नद्या रिफ्ट घाटी (व्हॅली) तुन वाहतात?

१) नर्मदा आणि तापी

२) बियास आणि सतलज

३) गंगा आणि जमुना

४) गोदावरी आणि कावेरी

८) भारतीय वन सर्वेक्षणचे सेंट्रल झोन कार्यालय खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी आहे?

१) नागपूर २) गडचिरोली

३) ठाणे ४) नाशिक

९) गुसाडी कोणत्या राज्याचे लोकप्रिय लोक नृत्य आहे?

१) केरळ २) तेलंगणा ३) कर्नाटक

४) तमिळनाडू

१०) प्रसिद्ध पर्यावरणवादी सुंदरलाल बहुगुणा कोणत्या आंदोलनाशी संबंधित आहे?

१) सेव सायलेंट व्हॅली २) चिपको ३) नर्मदा बचाव

४) झोला आंदोलन

११) भारतीय जीव जंतू कल्याण बोर्डचे मुख्यालय .... येथे आहे.

१) चेन्नई २) दिल्ली

३) हैदराबाद ४) पुणे

१२) खालीलपैकी भारतातील तरंगते राष्ट्रीय उद्यान कोणते आहे ?

१) कैबुल लामजो राष्ट्रीय उद्यान

२) केवलदेव घाना

३) चिल्का सरोवर

४) नल सरोवर

१३) कोणते राष्ट्रीय उद्यान भरतपुर राजस्थान येथे वसलेले आहे ?

१) कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान

२) केवलदेव राष्ट्रीय उद्यान

३) बांधवगढ राष्ट्रीय उद्यान

४) नागरहोल राष्ट्रीय उद्यान

१४) कोणत्या शहरात अलकनंदा व भागीरथी नद्या एकत्र येऊन गंगा नदीत रूपांतरित होतात

१) देव प्रयाग २) हरिद्वार ३) ऋषिकेश

४) रुद्रप्रयाग

१५) महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यामधील पर्यावरणाचा अभ्यास करण्याचे कार्य गाडगीळ समितीत होते ?

१) सिंधुदुर्ग व रत्नागिरी

२) हिंगोली व भंडारा

३) यवतमाळ व अकोला

४) लातूर व वर्धा

१– ४, २– ४, ३– २, ४– २, ५– ४, ६– ४, ७– १, ८– १, ९– २, १०– २, ११– १, १२– १, १३– २, १४– १, १५–१

FG - 02

१) खारफुटी वनाखालील असणाऱ्या क्षेत्रानुसार राज्यांचा केंद्रशासित प्रदेशाचा खालीलपैकी योग्य उतरता क्रम कोणता ?

१) पश्चिम बंगाल, गुजरात, अंदमान व निकोबार

२) पश्चिम बंगाल, ओडिशा, गुजरात

३) गुजरात, पश्चिम बंगाल, अंदमान व निकोबार

४) ओडिशा, गुजरात, पश्चिम बंगाल

२) गाडगीळ समितीने वेस्टर्न घाट्स इकोलॉजी एक्सपर्ट पॅनल अहवाल वन व पर्यावरण मंत्रालय भारत सरकारला केव्हा सादर केला ?

१) २००९ २) २०००

३) २०११ ४) २०१५

३) महाराष्ट्रातील पहिले वन्यजीव अभयारण्य १९५८ मध्ये कोणत्या जिल्ह्यात स्थापन झाले ?

१) नाशिक २) कोल्हापूर

३) अहिल्यानगर ४) बुलढाणा

४) भारतातील परिस्थितीकिय विज्ञानाचे जनक कोण आहे ?

१) आर डी मिश्रा २) ई. हेकेल

३) डी. आगरवाल ४) डी. स्वामीनाथन

५) कोणते शहर भारताची सांस्कृतिक राजधानी म्हणून ओळखले जाते ?

१) अहमदाबाद २) मुंबई

३) कोलकाता ४) बेंगलुरू

६) रामसर करारासाठी कोणती आंतरराष्ट्रीय संघटना / संस्था कार्य करते ?

१) संयुक्त राष्ट्रसंघ पर्यावरण कार्यक्रम

२) युनेस्को

३) आय. यु. सी. एन.

४) कॉन्झरवेशन इंटरनॅशनल

७) भारतात वन्यजीव संरक्षण अधिनियम कोणत्या वर्षी करण्यात आला ?

१) १९२७ २) १९७२

३) १९८८ ४) १९४७

१) देऊळगाव रेहकुरी २) गौताळा
३) भामरागड ४) नरनाळा

उत्तर – ४) नरनाळा

स्पष्टीकरण –

- नरनाळा अभयारण्य अकोला जिल्ह्यात आहे.
  गाविलगड टेकड्यांवर हे अभयारण्य आहे येथेच नरनाळा हा किल्ला आहे.

१८) वाघांसाठी राखीव असणारे पहिले वनक्षेत्र असणारे अभयारण्य कोणते?

१) मेळघाट २) नागझिरा
३) टिपेश्वर ४) बोर

उत्तर – १) मेळघाट

स्पष्टीकरण –

- मेळघाट अभयारण्य अमरावती जिल्ह्यात, धारणी तालुक्यात आहे.
- स्थापना – १९८५
- क्षेत्रफळ – ७७८ चौ.की.मी.
- वाघांसाठी राखीव असणारे हे पहिले वनक्षेत्र आहे.
- प्राणिमित्र, व्याघ्रप्रेमी व महाराष्ट्र राज्य सरकार यांच्या प्रयत्नातून राज्यातील पहिला व्याघ्र प्रकल्प येथे साकारला आहे.

१९) पैनगंगा नदी खोऱ्यात कोणते अभयारण्य आहे?

१) अंधारी अभयारण्य २) टिपेश्वर अभयारण्य
३) नागझिरा अभयारण्य ४) चपराळा अभयारण्य

उत्तर – २) टिपेश्वर

स्पष्टीकरण –

यवतमाळ जिल्ह्यात पांढरकवडा येथे टिपेश्वर अभयारण्य आहे.

- पैनगंगा नदी खोऱ्यात, विदर्भाच्या मध्यवर्ती भागात टिपेश्वर अभयारण्य आहे.

२०) कोणत्या अभयारण्याला १ जुलै २०१४ रोजी केंद्रीय वन व पर्यावरण मंत्रालयाने व्याघ्र प्रकल्पाचा दर्जा दिला आहे?

१) मेळघाट अभयारण्य
२) भामरागड अभयारण्य
३) चपराळा अभयारण्य
४) बोर अभयारण्य

उत्तर – ४) बोर अभयारण्य

स्पष्टीकरण –

- बोर अभयारण्य वर्धा जिल्ह्यात, सेलू तालुक्यात आहे.
- स्थापना – १९७०
- क्षेत्रफळ – १२१ चौ. कि.मी.
- बोर अभयारण्याला १ जुलै २०१४ रोजी केंद्रीय व वन व पर्यावरण मंत्रालयाने व्याघ्र प्रकल्पाचा दर्जा दिला आहे.
- चितळ, सांबर, रानडुक्कर, अस्वल, लांडगे इत्यादी वन्य प्राणी पक्षी येथे वास्तव्य करतात.

अपेक्षित सराव प्रश्नसंच – ५

१) वर्धा व वैनगंगा नदी खोरे ज्या ठिकाणी एकत्र येतात, तेथे कोणते अभयारण्य आहे?

१) टिपेश्वर अभयारण्य
२) भामरागड अभयारण्य
३) चपराळा अभयारण्य
४) अंधारी अभयारण्य

उत्तर – ३) चपराळा अभयारण्य

स्पष्टीकरण –

- गडचिरोली जिल्ह्यात तालुका चामोर्शी येथे चपराळा अभयारण्य आहे.
- वर्धा व वैनगंगा नदी खोरे या ठिकाणी एकत्र येतात.
- माडिया गोंड आदिवासी जमातीचे वास्तव्य या अभयारण्य क्षेत्रात आहे.
- चपराळा मंदिर तसेच मार्कंडेय मंदिर हे या भागातील विशेष ओळख आहे.

२) गोंदिया जिल्ह्यात कोणते अभयारण्य आहे?

१) भामरागड अभयारण्य
२) अंधारी अभयारण्य
३) नागझिरा अभयारण्य

४) मेळघाट अभयारण्य

उत्तर – ३) नागझिरा

स्पष्टीकरण –

- नागझिरा अभयारण्य गोंदिया जिल्ह्यात, गोरेगाव तालुक्यात आहे.
- भामरागड अभयारण्य गडचिरोली जिल्ह्यात येते.
  अंधारी अभयारण्य चंद्रपूर जिल्ह्यात आहे.
  मेळघाट अभयारण्य अमरावती जिल्ह्यात आहे.

३) इंद्रावती, पामुलगौतम व पर्लकोट या त्रिवेणी संगमानजीक कोणते अभयारण्य आहे?

१) मेळघाट अभयारण्य

२) अंधारी अभयारण्य

३) भामरागड अभयारण्य

४) चपराळा अभयारण्य

उत्तर – ३) भामरागड अभयारण्य

- भामरागड अभयारण्य हे इंद्रावती, पामुलगौतम व पर्लकोट या त्रिवेणी संगमानजीक निसर्ग सौंदर्याने नटलेल्या अभयारण्य आहे.
- बाबा आमटे यांच्या प्रेरणेने डॉक्टर प्रकाश आमटे यांनी आदिवासी क्षेत्रात उभारलेले लोक बिरादरी प्रकल्प आहे.

४) मगरी, सुसरी आणि राणी गवळी हे कोणत्या अभयारण्याचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे?

१) अंधारी अभयारण्य

२) भामरागड अभयारण्य

३) नागझिरा अभयारण्य

४) बोर अभयारण्य

उत्तर – १) अंधारी अभयारण्य

स्पष्टीकरण –

- चंद्रपूर जिल्ह्यात, भद्रावती तालुक्यात अंधारी अभयारण्य आहे.
- स्थापना – १९८५
- क्षेत्रफळ – १०९ चौ.कि.मी.
- ताडोबा अंधारी अभयारण्य उष्णकटिबंधीय जंगल क्षेत्रात येणारे अभयारण्य आहे.
- मगरी, सुसरी आणि रानगवे हे येथील प्रमुख आकर्षण आहे.

५) २५० सेंटीमीटरपेक्षा अधिक पावसाच्या भागात कोणती वने आढळतात?

१) उष्णप्रदेशीय काटेरी वने

२) उष्णप्रदेशीय सदाहरित वने

३) पर्वतीय वने

४) समुद्रकाठची वने

उत्तर – २) उष्णप्रदेशीय सदाहरित वने

स्पष्टीकरण –

- उष्णप्रदेशीय सदाहरित वने – २५० सेमी पेक्षा अधिक पावसाच्या भागात ही वने आढळतात.
  वृक्षांची उंची ५० मीटर पर्यंत आढळते.
- प्रमुख वृक्ष – महोगनी, एबनी,रोजवूड,आयर्न वूड, रबर, साल, शिसव, वेत, हिरडा, बांबू.
  ही वने हिमालयाच्या पायथा, पश्चिम घाटाचा पूर्व उतार, पूर्व घाट उतारावर, आसाम मधील गारो, खासी, जैतिया या टेकड्यांवर आढळतात.
  उपयोग – इमारती, जहाज बांधणीसाठी

६) खालीलपैकी कोणते वृक्ष हे उष्ण प्रदेशीय सदाहरित वनामध्ये आढळते?

१) महोगनी २) खैर

३) देवदार ४) सुंद्री

उत्तर – १) महोगनी.

स्पष्टीकरण –

- उष्ण प्रदेशीय सदाहरित वने – महोगनी, रोजवुड, रबर, आंबा, जांभूळ, हिरडा, बांबू, वेत
- उष्णप्रदेशीय काटेरी वने व झुडपे– बाभूळ, निवडुंग, हिवर, बोर, खैर, नागफणी, खेजडी
  पर्वतीय वने – पाईन, ओक, चेस्टनट, देवदार, पॉपलर
- समुद्र काठाची वने – सुंद्री, चिपी, मारांडी, पुसुर

७) मोसमी वने असे कोणत्या वनात म्हटले जाते?

१) उष्णप्रदेशीय काटेरी वने व झुडपे

२) पर्वतीय वने

३) उष्णप्रदेशीय पानझडी वने

४) समुद्रकाठची वने

उत्तर – ३) उष्णप्रदेशीय पानझडी वने.

स्पष्टीकरण –

- उष्णप्रदेशीय पानझडी वने – मोसमी वने या नावेही ओळखली जाणारी ही वने २०० सेंटीमीटर पर्यंत पाऊस असणाऱ्या मध्य प्रदेश, बिहार, ओडीशा, महाराष्ट्र या राज्यात आढळतात.
- उष्ण कोरड्या हवेत बाष्पीभवन टाळण्यासाठी हे वने पाने गळतात.
- प्रमुख वृक्ष – साल, साग ,पळस, शिसम, पिंपळ, अंजन, चंदन, बांबू, किंजळ.
  उपयोग – जहाज बांधणी ,रेल्वे डबे ,खेळणी इत्यादीसाठी.

८) ५० ते ७५ सेंटीमीटर पावसाच्या प्रदेशात खालीलपैकी कोणत्या प्रकारची वने मोठ्या प्रमाणात आढळतात?

१) समुद्रकाठची वने

२) उष्णप्रदेशीय सदाहरित वने

३) उष्णप्रदेशीय पानझडी वने

४) उष्णप्रदेशीय काटेरी वने व झुडपे

उत्तर – ४) उष्णप्रदेशीय काटेरी वने व झुडपे.

स्पष्टीकरण –

- उष्ण प्रदेशीय काटेरी वने व झुडपे ही वने ५० ते ७५ सेंटीमीटर पावसाच्या प्रदेशात आढळतात.
- कच्छ, सौराष्ट्र, राज्यस्थान, पंजाब, हरियाणा व महाराष्ट्रातील कमी पावसाच्या प्रदेशात ही वने आढळतात.
- प्रमुख वृक्ष – बाभूळ, निवडूंग, हिवर ,बोर, केतकी, खैर, खेजडी, नागफणी.

९) ओक, पाईन ही वृक्ष कोणत्या प्रकारच्या वनात आढळतात?

१) पर्वतीय वने

२) समुद्रकाठची वने

३) उष्णप्रदेशीय पानझडी वने

४) उष्णप्रदेशीय सदाहरित वने

उत्तर – १) पर्वतीय वने

स्पष्टीकरण–

- पर्वतीय वने – १२० सेंटिमीटर पेक्षा अधिक पावसाच्या काश्मीर, उत्तराखंड, हिमाचल प्रदेश या राज्यांच्या उंच पर्वतीय भागात ही वने आढळतात.
- प्रमुख वृक्ष – पाईन, ओक, चेस्टनट, देवदार, फर, पॉपलर.
- या वृक्षांचे लाकूड मऊ, वजनाने हलके असल्याने त्यापासून आगकाड्या, कागदाचा लगदा, कलाकुसरीच्या वस्तू बनवल्या जातात.
  याशिवाय या वनातून सफरचंद, अक्रोड, चेरी यासारखी समशीतोष्णप्रदेशीय फळझाडे ही आढळतात.

१०) खालीलपैकी समुद्रकाठचा वृक्ष कोणता आहे?

१) बाभूळ २) सुंद्री

३) निवडुंग ४) खैर

उत्तर – २) सुंद्री.

स्पष्टीकरण –

- समुद्रकाठची वने – किनाऱ्यावरील दलदलीच्या व त्रिभुज प्रदेशात ही वने दाटीवाटीने आढळतात.
- जवळपास ३० मीटर पर्यंत उंचीचे सुंद्री, चिपी, मरांडी, पुसूर यासारखे वृक्ष येथे वाढतात.
  पश्चिम बंगालमधील सुंदरबन, ओडिशा, आंध्र प्रदेश, तामिळनाडू या राज्यांच्या किनारी प्रदेशात हे वृक्ष वाढतात.
- या वनातील वृक्षापासून सुगंधी तेल, अत्तरे, कागद निर्मिती इत्यादी उद्योग चालविले जातात.

११) भारताच्या एकूण क्षेत्रफळाशी वन व वृक्षाच्छादन प्रमाण किती आहे?

१) २४.६२% २) २५.१७ %

३) २३.१२% ४) ३३%

उत्तर – २) २५.१७ %

स्पष्टीकरण –

महाराष्ट्र वन विभाग (वन रक्षक)

[Maharashtra Forest Department (Forest Guard]

1 Question Paper Title : FG _01

Date of Exam : 25-06-2019 **Time : 10.00 AM**

1) **4.50 + 5.25 + 6.75 – (4.30 + 5.25 – 9.75) = ...**
1) 16.35 2) 16.25 3) 16.85 4) 16.7

---

2) **जर @ आहे 'भागाकार' आणि $ आहे 'गुणाकार', तर खालीलपैकी सर्वात लहान पर्याय कोणता आहे ?**
1) 24@5 2) 1.5$4.25 3) 23@3 4) 3$1.5

---

3) **खालील शब्दाचा समास / समास प्रकार ओळखा.**
घननीळ
1) कर्मधारय 2) बहुव्रीही 3) द्वंद्व 4) अव्ययीभाव

---

4) **परिस्थितिकी म्हणजे..........**
1) सजीवांची परस्परांमधील आंतरक्रिया
2) अजैविक पर्यावरणाचा अभ्यास
3) सजीवांची अजैविक घटकांशी होणारी आंतरक्रिया
4) सजीवांची परस्परांमधील व पर्यावरणाशी होणारी आंतरक्रिया

---

5) **Identify the figure of speech in the following sentence.**
Rita heard the last piece of cake call her name.
1) Metaphor 2) Simile
3) Personification 4) Euphemism

---

6) **Fill in the blanks using the right form of simple present or present continuous tense.**
Anu ..... a dress for herself at the moment. She ...... all her clothes herself.
1) Is making .... stitches
2) Makes .... stitches
3) Is making .... has stitched
4) Makes .... is stitching

---

7) **रामसर करार खालीलपैकी कोणत्या परिसंस्थांच्या संवर्धनाशी निगडीत आहे ?**
1) सागरी परिसंस्था 2) खारफुटी वने
3) प्रवाळ भित्तिका 4) दलदली / पाणथळ प्रदेश

---

8) **जर $ आहे '+' आणि @ आहे '–' , तर खालीलपैकी लहान पर्याय कोणता आहे ?**
1) 118 $ 17 @ 25 $ 32 @ 126 $ 104 @ 44 @ 37
2) 79 $ 42 $ 165 $ 42 $ 36 @ 103 $ 45 $ 17
3) 38 @ 107 @ 25 @ 32 @ 26 $ 104 $ 144 @ 7
4) 125 @ 62 @ 35 $ 74 $ 102 @ 93 $ 45 $ 37

---

9) **उपमानाच्या जागी उपमेयच आहे असा भ्रम निर्माण होऊन तशी काही वृत्ती घडली तर तिथे ...... अलंकार असतो.**
1) अर्थान्तरन्यास 2) उपमा
3) व्यतिरेक 4) भ्रांतिमान

---

10) **प्रश्नात दिलेल्या वाक्प्रचाराचा योग्य वापर असलेले वाक्य पर्यायांमधून ओळखा.**
बोटे मोडणे
1) देवासमोर बोटे मोडल्याशिवाय वैशाली कोणत्याही नवीन कामाचा शुभारंभ करीत नसे.
2) गणेशने अमोलकडून उधार घेतलेले पैसे वेळेवर परत न केल्यामुळे अमोलच्या घरची मंडळी नेहमी गणेशच्या नावाने बोटे मोडायची.
3) हिंदी सिनेमामध्ये नेहमी सिनेमाचा नायक हा सर्व गुंडांची प्रथम बोटे मोडतो व नंतर त्यांची डोकी फोडतो.
4) कॉम्प्युटर वर सतत काम करून लक्ष्मीची बोटे मोडून गेली होती.

---

11) **Pick the correct meaning of the highlighted idiom or phrase from the following.**
Why are you <u>out of spirits</u> today ?
1) To feel low and sad
2) To be angry about something
3) To be in a thoughtful state of mind
4) To be in decisive about something

---

12) **जर F + L + Y = 43 , B + U + G = 30 तर J + A + C + K = ... ?**
1) 25 2) 41 3) 40 4) 42

---

13) **''अनर्थ'' या शब्दाचा समानार्थी शब्द ओळखा.**
1) कळ 2) अनिष्ट 3) व्यर्थ 4) अमाप

---

14) **Find the word closest in meaning to the word.**
Trim

1) Small 2) Crop 3) Short 4) Jump

---

15) महाराष्ट्रात सर्वात जास्त वन्यजीव अभयारण्ये कोणत्या विभागात आहेत ?

1) मराठवाडा 2) विदर्भ 3) खानदेश 4) कोकण

---

16) मन वढाय वढाय । उभ्या पिकातल ढोर ।।
किति हाकला । फिरी येत पिकांवर
वरील ओळीतील वृत्त ओळखा.

1) अभंग 2) ओवी 3) भुजंगप्रयात 4) पादाकुलक

---

17) खालीलपैकी अयोग्य जोडी ओळखा.

1) मी फुटबॉल खेळते - साधा भूतकाळ
2) मी पुस्तक वाचत जाईन - रीती भविष्यकाळ
3) राहुल आईस्क्रीम खात होता - अपूर्ण भूतकाळ
4) राधा शाळेत जाते - साधा वर्तमानकाळ

---

18) पृथ्वीच्या वातावरणातील प्रमुख वायूंच्या प्रमाणाचा योग्य उतरता क्रम कोणता आहे ?

1) नायट्रोजन - ऑक्सिजन - कार्बन डायऑक्साइड - आरगॉन - अन्य
2) नायट्रोजन - ऑक्सिजन - आरगॉन - कार्बन डायऑक्साइड - अन्य
3) नायट्रोजन - ऑक्सिजन - आरगॉन - अन्य - कार्बन डायऑक्साइड
4) ऑक्सिजन - नायट्रोजन - कार्बन डायऑक्साइड - आरगॉन - अन्य

---

19) Pick the correct meaning of the highlighted idiom or phrase from the following.
As the fight blew over, both Anant and Mohan walked away in different directions.

1) To pass away without any serious effect
2) To throw down
3) To explode
4) To intensify

---

20) भारताच्या संविधान सभेने राष्ट्रीय ध्वजाच्या रचनेचा अवलंब कधी केला होता ?

1) 15 ऑगस्ट 1947 2) 22 जुलै 1947
3) 26 जानेवारी 1950 4) 2 ऑक्टोबर 1948

---

21) भारतामध्ये लायन टेल्ड वानर कोठे सापडते ?

1) कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान 2) पूर्व घाट
3) गुंडी राष्ट्रीय उद्यान 4) पश्चिम घाट

---

22) 15 ऑगस्ट 1947 रोजी भारत स्वतंत्र झाला. या वाक्याचा काळ ओळखा.

1) पूर्ण वर्तमानकाळ 2) पूर्ण भूतकाळ
3) साधा वर्तमानकाळ 4) साधा भूतकाळ

---

23) भारतात खारफुटी वनांचे सर्वात जास्त क्षेत्र खालीलपैकी कोणत्या राज्यामध्ये आढळते ?

1) महाराष्ट्र 2) केरळ 3) ओडिशा 4) पश्चिम बंगाल

---

24) ''काशीत मल्हारी महात्म्य'' या म्हणीच्या योग्य अर्थाचा पर्याय निवडा.

1) नेहमी परमेश्वराची भक्ती करावी.
2) आपला परमेश्वर कधीच सोडू नये.
3) सगळीकडे एकसारखेच वागावे.
4) नको तेथे नको ती गोष्ट करणे.

---

25) Pick the Synonym for the word.
Penury

1) Poverty 2) Prosperity 3) Affluence 4) Vanity

---

26) Pick the correct meaning of the highlighted idiom.
Rita can't afford to have one square meal a day.

1) Eating from a square plate
2) One full satisfying meal
3) Having no time to eat
4) Not being able to afford a meal at a fancy place

---

27) खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?

1) 15 + 22 + 42 + 62 + 45 + 27 – 65 – 103
2) 18 + 17 + 32 – 104 – 25 – 26 – 44 – 37
3) 19 + 12 + 42 + 36 + 103 + 45 + 17 – 165
4) 38 + 107 + 104 – 25 – 32 – 26 – 44 – 37

---

28) भारतातील कोणत्या नद्या 'रिफ्ट घाटी (व्हॅली)' तून वाहतात ?

1) नर्मदा आणि तापी 2) बियास आणि सतलज
3) गंगा आणि यमुना 4) गोदावरी आणि कावेरी

---

29) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.
My captious father is never satisfied with anything I do

1) A selfish kind of person
2) A person who is undemanding and easy going
3) A charitable kind of person
4) A person who is hard to please

---

30) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.
The head teacher has genial manners.

1) Amiable 2) Frugal
3) Depressing 4) Assertive

---

31) खालीलपैकी सर्वात लहान पर्याय कोणता आहे ?

1) 25 + 72 + 102 + 45 + 27 – 22 – 35 – 83
2) 48 + 32 + 104 + 44 + 71 – 17 – 25 – 126
3) 19 + 12 + 42 + 36 + 45 + 107 – 15 – 103
4) 44 + 67 + 104 – 25 – 32 – 26 – 44 – 13

---

32) भारतात आर्थिक सर्वेक्षण .... द्वारे प्रकाशित केले जाते.

1) अर्थ मंत्रालय 2) नियोजन आयोग
3) भारताची रिझर्व्ह बँक 4) भारतीय सांख्यिकी संस्था

---

33) 'भारतीय वन सर्वेक्षण' चे सेंट्रल झोन कार्यालय खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी आहे ?

1) नागपूर 2) गडचिरोली 3) ठाणे 4) नाशिक

---

34) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.
Preeti was too proud and too <u>obstinate</u> to lend herself to any worthy cause.

1) stubbornly refusing to change one's opinion or action
2) to beuntruthful about something
3) to be puzzled about something
4) to be overtly attchment to something.

---

35) सुप्रसिध्द ''अमूल दुध'' उत्पादनाचे मुख्यालय गुजरातमध्ये ..... ठिकाणी आहे.

1) आनंद 2) सूरत 3) अहमदाबाद 4) मेहसाना

---

36) Find the meaning of the word.
Caliber

1) Lack 2) Weakness 3) Ability 4) Lowliness

---

37) खालील वाक्यातील प्रयोग ओळखा.
ती घरी जाते.

1) अकर्मक कर्तरी 2) प्रधानकर्तृक कर्मणी
3) भावे 4) समापन कर्मणी

---

38) खाली दिलेल्या पत्त्यापैकी 3 पत्ते समान आहेत आणि 1 भिन्न आहे. कोणता पत्ता भिन्न ते ओळखा ?

1) 1/17B LAKSHMIPURAM, SHANTHIMEDU,
NO 4 VEERAPANDI
PRESSCOLONY (PO),
PH 0670790030
2) 1/17B LAKSHMIPURAM, SHANTHIMEDU,
NO 4 VEERAPANDI
PREESCOLONY (PO),
PH 0670790030
3) 1/17B LAKSHMIPURAM, SHANTHIMEDU,
NO 4 VEERAPANDI
PRESSCOLONY (PO),
PH 0670790030
4) 1/17B LAKSHMIPURAM, SHANTHIMEDU,
NO 4 VEERAPANDI
PRESSCOLONY (PO),
PH 0670790030

---

39) 4.50 + 3.45 + 4.35 – (1.55 + 5.25 – 3.5) = ...

1) 8.55 2) 9.15 3) 9.00 4) 8.65

---

40) 'मासा' या शब्दाचा समानार्थी शब्द ओळखा.

1) मख 2) मीन 3) खग 4) तर

---

41) 'गुसाडी' कोणत्या राज्याचे लोकप्रिय लोकनृत्य आहे ?

1) केरळ 2) तेलगंणा 3) कर्नाटक 4) तमिळनाडू

---

42) जर 7 × 2 = 18, 6 × 7 = 26 आणि 9 × 6 = 30 तर 8 × 8 = ?

1) 16 2) 32 3) 24 4) 30

---

43) 'ज्ञानेश्वर' या शब्दाचा खालीलपैकी योग्य संधी विग्रह ओळखा.

1) ज्ञान + इश्वर 2) ज्ञान + ईश्वर
3) ज्ञान + ईस्वर 4) ज्ञान + श्वर

---

44) Find the word opposite in meaning to the word.
Mock

1) Dummy 2) Bogus 3) Artificial 4) Genuine

---

45) खालीलपैकी सर्वात लहान पर्याय कोणता आहे ?

1) 650 चे 70% 2) 1900 चा 1/4
3) 900 चे 70% 4) 700 चा 2/5 .

---

46) प्रसिध्द पर्यावरणवादी सुंदरलाल बहुगुणा कोणत्या आंदोलनाशी संबंधित आहेत ?

1) सेव सायलेंट व्हॅली 2) चिपको
3) नर्मदा बचाओ 4) झोला आंदोलन

---

47) जर A = 1, B = 2, ... M = 13 आणि N = 13, O = 12, ... Z = 1 तर खालीलपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे ?

1) { C + A + T } < { B + A + R }
2) { C + A + T } = { B + A + R }
3) { C + A + T } > { B + A + R }
4) { C + A + T } = { C + A + R }

---

48) 8/10 + 0.75 – 5/40 = ?

1) 2.975 2) 1.425 3) 1.675 4) 1.55

---

49) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.
His humor had turned <u>rancid</u> after staying alone for too long.

1) Bad or Foul taste
2) Something which gives happiness
3) Something very likeable
4) Pleasant and acceptable in taste

---

50) **खालीलपैकी समानार्थी शब्दाची चुकीची जोडी ओळखा.**
1) खुजा - बुटका 2) कौशल्य - खुबी
3) आचरट - लोणचे 4) पारंगत - निपुण

51) **Find the meaning of the word.**
Fad
1) Tradition 2) Standard 3) Craze 4) Dullness

52) **Identify the figure of speech in the following sentence.**
They are as different as night and days.
1) Metaphor 2) Personification
3) Simile 4) Euphemism

53) **सहा जण बिनॉय, चारु, अलेक्स, डॅनी, एलन आणि फिरोज हे दोन रांगामध्ये एकमेकांकडे तोंड करुन बसले आहेत. दोन्ही रांगामध्ये प्रत्येकी तीन जण आहेत. एलन हा कोणत्याही रांगेच्या शेवटी बसलेला नाही. डॅनी हा फिरोजच्या डावीकडे दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. एलनचा शेजारी बसलेला ॲलेक्स हा डॅनीच्या कर्णाभिमुख आहे. चारु हा फिरोजच्या शेजारी आहे. फिरोजच्या समोर कोण बसले आहे ?**
1) एलन 2) बिनॉय 3) डॅनी 4) ॲलेक्स

54) **''मानव आणि जीवावरण राखीव क्षेत्र'' हा कार्यक्रम खालीलपैकी कोणत्या जागतिक संघटनेने सुरु केला ?**
1) युनेस्को (UNESCO)
2) इंडियन बोर्ड फॉर वाइल्डलाईफ (IBWL)
3) वर्ल्ड वाईल्डलाईफ फंड (WWF)
4) आय.यू.सी.एन. (IUCN)

55) **पुढील विधानाला जी म्हण योग्य असेल असा पर्याय ओळखा.**
मनोजवर चोरी केल्याचा खोटा आळ आला. मात्र त्याने न घाबरता पोलिसांच्या प्रश्नांना उत्तरे दिली. म्हणतात ना........
1) चोरावर मोर
2) कर नाही त्याला डर कशाला
3) काळ आला होता पण वेळ आली नव्हती
4) चोराच्या मनात चांदणे

56) **Supply the correct tense of the verb in the sentence.**
She ...... her homework when your sister ...... her tomorrow.
1) Will have finished .... sees
2) Would have finished .... will see
3) Will have finished .... see
4) Would have finished .... seeing.

57) **X हा Y हून 200% नी मोठा आहे. मग Y हा X हून ....% लहान आहे.**
1) 100 2) 66.66 3) 75 4) 50

58) **जर TOMATO हा शब्द AOOMTT असेल आणि BOWEL हा शब्द EOBLW असेल, तर STATUE हा शब्द ...... असेल.**
1) AEUSTT 2) ASEUTT 3) ATSUET 4) USATTE

59) **80 च्या 25% – 12/20 + 2.5 = ...**
1) 22.4 2) 21.9 3) 21.65 4) 22.3

60) **Pick the right idiom which fits into the sentence.**
Romi's house is one kilometer from here ....
1) Neck in neck 2) As the crow flies
3) Through the nose 4) In order of the day

61) **36 च्या 1/8 + 70 च्या 40% + 0.30 × 120 = ...**
1) 70 2) 70.5 3) 67.75 4) 68.5

62) **खालीलपैकी विरुध्दार्थी शब्दाची चुकीची जोडी ओळखा.**
1) स्वाधीन × पराधीन 2) अनुकूल × प्रतिकूल
3) जाणता × समजदार 4) कृश × स्थूल

63) **पुढील शब्दसमूहासाठी योग्य शब्द निवडा.**
कोणत्याही क्षेत्रात हळूहळू होणाऱ्या इष्ट बदल
1) अधोगती 2) वैचारिक क्रांती 3) परिवर्तन 4) उत्क्रांती

64) **पुढील म्हण पूर्ण करण्यासाठी योग्य पर्याय निवडा.**
चांदणे चोराला ....
1) पाऊस मोराला 2) खेळणे पोराला
3) ऊन घुबडाला 4) आश्रम साधूला

65) **Find the meaning of the word.**
Indict
1) Defend 2) Excuse 3) Charge 4) Justify

66) **जर IS = 4, NICE = 16, YOU = 9, तर KNOW = ... ?**
1) 12 2) 16 3) 20 4) 15

67) **महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात पहिला सहकारी साखर कारखाना स्थापन झाला ?**
1) कोल्हापूर 2) सांगली 3) अहिल्यानगर 4) पुणे

68) **खालीलपैकी संयुक्त वाक्य कोणते ?**
1) तो कार्यालयात गेला आणि कामाला लागला.
2) रामरावांनी आदेश दिला की, प्रत्येकाने आता प्रचाराला लागावे.
3) तो परीक्षेत उत्तीर्ण झाला.
4) संजय खेळता खेळता पडला.

69) **Pick the right idiom which fits into the sentence.**
She has .... in her life following her illness.

1) Turned a new leaf
2) Cut a sorry figure
3) Eaten her own words
4) Given a white carpet reception

70) **'दुष्काळ' या शब्दाचा विरुध्दार्थी शब्द ओळखा.**
1) नापीक 2) सुकाळ 3) अकाल 4) पाषाण

71) **पुढील शब्दसमूहासाठी योग्य शब्द निवडा.**
जाणून घेण्याची इच्छा असणारा.
1) शुभेच्छुक 2) जिज्ञासू 3) सदिच्छा 4) कामसू

72) **खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने अशुध्द वाक्याचा पर्याय निवडा.**
1) देवाची प्रार्थना ऐकून मन प्रसन्न होते.
2) मराठी माझी मातृभाषा आहे.
3) भारतात विविध सण साजरे केले जातात.
4) धुम्रपान आरोग्यास अपायकारक असते.

73) **समूहदर्शक शब्द ओळखा.**
जशी पोत्यांची थप्पी तशी नाण्यांची ....
1) रास 2) चवड 3) चळत 4) पुंजका

74) **'शरावती जलविद्युत प्रकल्प' ..... येथे स्थित आहे.**
1) कर्नाटक 2) हिमाचल प्रदेश
3) मध्य प्रदेश 4) महाराष्ट्र

75) **प्रश्नातील वाक्यात रिकामी जागा भरण्यास सर्वात योग्य शब्द निवडा.**
गावाच्या वेशीवर सर्व दूध .... करण्यात येते.
1) परीक्षित 2) विक्षिप्त 3) अवचित 4) संकलित

76) **भारताचे संरक्षण मंत्री कोण आहेत ? (1 एप्रिल 2019 रोजी) ?**
1) अरुण जेठली 2) निर्मला सीतारामन
3) सुषमा स्वराज 4) स्मृती इराणी

77) **संविधान भारतीय नागरीकांना .... नागरिकत्व देते.**
1) एकेरी 2) दुहेरी 3) तिहेरी 4) सांघितक

78) **पोक्सो कायदा (POCSO ॲक्ट) हा .... शी संबंधित आहे.**
1) लैंगिक गुन्ह्यापासून मुलांचे संरक्षण
2) बालविवाह निषेध
3) हुंडा प्रतिबंध
4) महिलांचा लैंगिक छळ

79) **आतड्याला पीळ पडणे. ह्या वाक्प्रचाराचा अर्थ खालीलपैकी कोणता ?**
1) आतड्याचा रोग होणे
2) दयेने कळवळणे
3) आतडे बाहेर येणे
4) पोटातल्या पोटात आतडे पिळले जाणे

80) **कोणते राष्ट्रीय उद्यान भरतपूर, राजस्थान येथे वसलेले आहे ?**
1) कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान 2) केवलादेव राष्ट्रीय उद्यान
3) बांधवगढ राष्ट्रीय उद्यान 4) नागरहोल राष्ट्रीय उद्यान

81) **खालीलपैकी भारतातील तरंगते राष्ट्रीय उद्यान कोणते आहे ?**
1) कैबूल लामजो राष्ट्रीय उद्यान 2) केवलदेव घाना
3) चिल्का सरोवर 4) नल सरोवर

82) **एक माणूस त्याच्या घरापासून पश्चिम दिशेने 7 कि.मी. चालतो.**
मग तो डावीकडे वळतो आणि 4 कि.मी. चालतो.
मग तो उजवीकडे वळतो आणि 1 कि.मी. चालतो.
मग तो उजवीकडे वळतो आणि 3 कि.मी. चालतो.
मग तो उजवीकडे वळतो आणि 4 कि.मी. चालतो.
मग तो डावीकडे वळतो आणि 1 कि.मी. चालतो.
तो त्याच्या घरापासून किती दूर आहे ?
1) 3 कि.मी. 2) 4 कि.मी. 3) 3.5 कि.मी. 4) 4.5 कि.मी.

83) **Convert the following active to passive voice.**
I drank two cups of coffee.
1) Two cups of coffee had been drunk by me
2) Two cups of coffee is being drunk by me
3) Two cups of coffee have been drunk by me
4) Two cups of coffee will have been drunk by me

84) **जर WHIZZBANGS हा शब्द ZIHWZBSGNA असेल तर MAXIMIZING हा शब्द .... असेल.**
1) IXAMIMGNIZ 2) IXAMMI GNIZ
3) ZINGIMIXAM 4) GNZIMIXAM

85) **Pick the right antonym for the word.**
tranquil
1) Disturbed 2) Meek 3) Poised 4) Serene

86) **कोणत्या शहरात अलकनंदा व भागीरथी नद्या एकत्र येऊन गंगा नदीत रूपांतरित होतात ?**
1) देवप्रयाग 2) हरिद्वार 3) ऋषिकेश 4) रुद्रप्रयाग

87) **भारतातील 4 जी सेवा प्रदान करणारी प्रथम भारतीय दूरसंचार कंपनी कोणती होती ?**
1) एअरटेल 2) एअरमेल
3) टाटा इंडिकॉम 4) बीएसएनएल

88) **प्रश्नातील वाक्यात रिकामी जागा भरण्यास सर्वात योग्य शब्द निवडा.**

संस्थेने स्पष्ट केले आहे की आयकर परतावा भरण्याची .... वाढवण्यात येणार नाही.

1) स्वगत 2) दत्त 3) मुदत 4) प्रगत

89) खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने अशुध्द शब्द–लेखन असलेला शब्द ओळखा.

1) लघुकथा 2) गतिमान 3) वर्धापणदिन 4) महीपाल

90) Identify the figure of speech in the following sentence.
The movie went on for an endless hour

1) Oxymoron 2) Personification
3) Apostrophe 4) Simile

91) जर XCD × 3 = 6969
YAD × 2 = 4806
तर BAX × 1 = ?

1) 2301 2) 1023 3) 1230 4) 2310

92) महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यामधील पर्यावरणाचा अभ्यास करण्याचे कार्य गाडगीळ समितीत होते ?

1) सिंधुदुर्ग व रत्नागिरी 2) हिंगोली व भंडारा
3) यवतमाळ व अकोला 4) लातूर व वर्धा

93) .... ह्यांच्या स्मृतीमध्ये 'राष्ट्रीय युवा दिवस' साजरा केला जातो.

1) जवाहरलाल नेहरु 2) सुभाषचंद्र बोस
3) स्वामी विवेकानंद 4) महात्मा गांधी

94) Identify the figure of speech in the following sentence.
The house was lit up with a thousand lights.

1) Metaphor 2) Simile 3) Hyperbole 4) Oxymoron

95) जर $ आहे '+' आणि @ आहे '–', तर खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?

1) 19 $ 12 @ 165 $ 42 $ 36 $ 103 $ 45 $ 17
2) 38 $ 107 @ 25 @ 32 @ 26 $ 104 @ 44 @ 37
3) 25 @ 22 @ 35 $ 72 $ 102 @ 83 $ 45 $ 27
4) 48 @ 17 @ 25 $ 32 @ 126 $ 104 $ 44 $ 72

96) Find out word opposite in meaning in the word.
Outwit

1) Outsmart 2) Deceive 3) Clever 4) Outfox

97) जर A = 1, B =2, C = 3, ... Z= 26, तर खालीलपैकी कोणते पर्याय बरोबर आहे ?

1) { B + U + G) = { B + O + Y }
2) { B + U + G) < { B + O + Y }
3) { B + U + G) > { B + O + Y }
4) { B + O + Y) = { C + A + T }

98) Convert the following active to passive voice :
I will never forget this experience

1) This experience would not be forgotten by me
2) This experience is not forgotten by me
3) This experience will never be forgotten by me
4) This experience is hot to be forgotten by me

99) जर US = 10595, R E D = 902520, तर CLOSE = ... ?

1) 156075925 2) 1560759525
3) 31215195 4) 336105

100) Select the correct passive voice form of the sentence.
Seema read that book.

1) Seema is reading the book
2) The book is being read by Seema
3) The book was read by Seema
4) Seema reads the book

101) मसुदा समितीसमोर भारताची उद्देशिका (preamble) कोणी मांडली ?

1) जवाहरलाल नेहरु 2) बी. आर. आंबेडकर
3) महात्मा गांधी 4) कृष्ण सिन्हा

102) 42 च्या 1/12 + 12 च्या 20% + 0.25 × 150 = ...

1) 44.9 2) 43.4 3) 45.4 4) 42.65

103) पूर्ण पराभव करणे. ह्या अर्थाचा खालीलपैकी कोणता वाक्प्रचार नाही ?

1) उताणा पडणे 2) धूळ चारणे
3) पायाखालची जमीन सरकणे 4) चारी मुंड्या चीत करणे

104) महाराष्ट्रातील नकाशात बाणाने दर्शविलेला जिल्हा खालीलपैकी कोणता आहे ?

1) अहिल्यानगर 2) अकोला
3) अमरावती 4) छ. संभाजीनगर

105) भारताचा प्रथम कृत्रिम उपग्रह कोणता आहे ?

1) रोहिणी 2) भास्कर 3) आर्यभट्ट 4) इन्सॅट

106) मालिकेतील रिकामी जागा भरा.

A, E, I, ... U, O, I, E

1) E 2) A 3) O 4) U

---

107) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.

The opera was quite stupendous

1) Something that is amazing
2) Something of little importance
3) Something very boring
4) Something terrible

---

108) Pick the correct meaning of the highlighted idiom or phrase from the following.

I am sure the facts are going to tell against your case

1) To go against
2) To lose due to carelessness
3) To come out
4) To affect someone or something negatively

---

109) X चे दक्षिण पश्चिम दिशेला तोंड आहे. तो 45 अंश डावीकडे वळतो. मग तो 135 अंश उजवीकडे वळतो. मग तो 180 अंश वळतो. मग तो 90 अंश उजवीकडे वळतो. शेवटी तो डावीकडे 45 अंश वळतो. आता तो कोणत्या दिशेला तोंड करुन उभा आहे ?

1) पश्चिम 2) दक्षिण 3) पूर्व 4) उत्तर

---

110) Pick the right antonym for the word.

Plethora

1) Deficiency 2) Excess
3) Feast 4) Competency

---

111) खालील शब्दाचा समास / समास प्रकार ओळखा.

सुपुत्र

1) सहबहुव्रीहि 2) अव्ययीभाव 3) कर्मधारय 4) द्वंद्व

---

112) मालिकेतील रिकामी जागा भरा.

3, 9, 21, ..., 93

1) 45 2) 46 3) 47 4) 48

---

113) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.

Take some edible food when you go there.

1) Unpalatable 2) Digestible
3) Junk 4) Precooked

---

114) खालीलपैकी विरुध्दार्थी शब्दाची बरोबर जोडी ओळखा.

1) बुडणे × तरंगणे 2) अल्प × मित
3) युक्ती × करामत 4) घन × माल

---

115) खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने शुध्द शब्द-लेखन असलेला शब्द ओळखा.

1) नीशकारण 2) निष्कारण 3) नीष्कारण 4) निस्करण

---

116) 7.15 + 8.5 + 0.65 – (2.5 – 4.5 – 2 + 1.5) = ...

1) 18.80 2) 18.55 3) 18.45 4) 19.05

---

117) ''भारतीय जीव जंतू कल्याण बोर्ड'' चे मुख्यालय .... येथे आहे.

1) चेन्नई 2) दिल्ली 3) हैद्राबाद 4) पुणे

---

118) X चे पश्चिम दिशेला तोंड आहे. तो 45 अंश उजवीकडे वळतो. मग तो 135 अंश डावीकडे वळतो. मग तो 180 अंश वळतो. शेवटी तो डावीकडे 45 अंश वळतो. आता तो कोणत्या दिशेला तोंड करुन उभा आहे ?

1) पूर्व 2) पश्चिम 3) उत्तर 4) दक्षिण-पश्चिम

---

119) ''डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन ऑफ इंडिया'' .... ह्यांच्याद्वारे स्थापित झाली होती.

1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर 2) विठ्ठल रामजी शिंदे
3) ज्योतिबा फुले 4) महर्षी धोंडो केशव कर्वे

---

120) ''मुख्याध्यापक'' या शब्दाचा खालीलपैकी योग्य संधी विग्रह ओळखा.

1) मुख्य + आध्यापक 2) मुख्य + अध्यापक
3) मुख्य + ध्यापक 4) मुख्य + धापक

स्पष्टीकरण

1) स्पष्टीकरण — (4)

- दशांश अपूर्णांकांची बेरीज / वजाबाकी करताना पहिल्या दशांश चिन्हाखालीच दुसरे दशांश चिन्ह येईल अशी मांडणी करावी.

$$\begin{array}{r} 4.50 \\ +\ 5.25 \\ +\ 6.75 \\ \hline 16.50 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 4.30 \\ +\ 5.25 \\ -\ 9.75 \\ \hline -\ 0.20 \end{array}$$

- 16.50 – (– 0.20)
- 16.50 + 0.20 = 16.70

---

2) स्पष्टीकरण — (4)

- दिलेल्या उदाहरणामध्ये @ म्हणजे भागाकार व $ म्हणजे गुणाकार आहे.
- $\frac{24}{5} = 4.8$, $1.5 \times 4.25 = 6.375$, $\frac{23}{3} = 7.6$, $3 \times 1.5 = 4.5$
- सर्वात लहान संख्या = 4.5
- पर्याय क्रमांक 4 योग्य उत्तर आहे.

---

3) स्पष्टीकरण — (1)

- घननीळ - निळा असा घन. या उदाहरणात दोन्ही पदे प्रथमा

विभक्तीत असून त्यांचा संबंध विशेषण व विशेष्य (ज्याच्याबद्दल माहिती सांगितली जाते) असा आहे. निळा ⟶ विशेषण , घन ⟶ विशेष्य

- ही दोन वैशिष्ट्ये कर्मधारय समासाची आहेत.
- कर्मधारय समास हा तत्पुरुष समासाचा उपप्रकार आहे.
- कमलनेत्र, नीलकमल, रक्तचंदन, वेशांतर, हिरवागार इ. कर्मधारय समासाची इतर उदाहरणे आहेत.

---

4) **स्पष्टीकरण — (4)**

- सजीवांचा एकमेकांशी तसेच सजीवांचा पर्यावरणाशी असलेला आंतरसंबंध यांचा अभ्यास आणि विश्लेषण जीवविज्ञानाच्या ज्या शाखेत केले जाते त्या शाखेस परिस्थितिकी म्हणतात.
- समष्टी (Population) , समुदाय (Community) आणि परिसंस्था (Ecosystem) या तीन पातळ्यांवर परिस्थितीकीचा अभ्यास केला जातो.

---

5) **स्पष्टीकरण — (3)**

- दिलेल्या उदाहरणात केकसारखा निर्जीव घटक सजीवांप्रमाणे साद घालण्याची कृती करतो आहे, असा उल्लेख केला आहे.
- जेव्हा निर्जीव घटक किंवा अमूर्त कल्पना मानवाप्रमाणे / सजींवा-प्रमाणे कृती करतात असा आरोप केला जातो तेव्हा Personification हा अलंकार होतो.

---

6) **स्पष्टीकरण — (1)**

- At present , At the moment , Right now , this morning यासारखे शब्द वाक्यात असल्यास ते वाक्य चालू वर्तमानकाळात असते.
- चालू वर्तमानकाळास जोडून येणारे वाक्य हे शक्यतो साध्या वर्तमानकाळात असते.
- तसेच दिलेल्या वाक्याचा कर्ता हा तृतीयपुरुषी, एकवचनी आहे म्हणून क्रियापदाला साध्या वर्तमानकाळाच्या वाक्यात es किंवा s प्रत्यय लागतो.

---

7) **स्पष्टीकरण — (4)**

- रामसर करार - 2 फेब्रुवारी 1971 रोजी जगभरातील पाणथळ प्रदेशांच्या संरक्षण व उपाययोजनांवर चर्चा करण्यासाठी रामसर (इराण) येथे एक परिषद भरविण्यात आली.
- या परिषदेत जो ठराव पारित झाला तोच रामसर करार होय. याची अंमलबजावणी 1975 पासून जगभरात तर 1 फेब्रुवारी 1982 पासून भारतात केली गेली.
- जगभरात 2200 हून अधिक, भारतात 85 तर यापैकी महाराष्ट्रात 3 रामसर स्थळे आहेत.
- महाराष्ट्रातील पहिले रामसर स्थळ - नांदुर मधमेश्वर (नाशिक)
  दुसरे रामसर स्थळ - लोणार (खाऱ्या) पाण्याचे सरोवर (बुलढाणा)
  तिसरे रामसर स्थळ - ठाण्याची खाडी (फ्लेमिंगो)
- 2 फेब्रुवारी हा दिवस जाग. पाणथळ प्रदेश दिन म्हणून साजरा केला जातो. भारतात सर्वाधिक TN = 18 & UP = 10

---

8) **स्पष्टीकरण — (1)**

- 118 + 17 – 25 + 32 – 126 + 104 – 44 – 37 = 39
- 79 + 42 + 165 + 42 + 36 – 103 + 45 + 17 = 323
- 38 – 107 – 25 – 32 – 26 + 104 + 144 – 7 = 89
- 125 – 62 – 35 + 74 + 102 – 93 + 45 + 37 = 193
- 323 > 193 > 89 > 39

---

9) **स्पष्टीकरण — (4)**

- उपमेय - मूळ वस्तू , उपमान - गुणाने अधिक असणारी वस्तू
- उपमानाच्या जागी उपमेय आहे असा भ्रम निर्माण होऊन तशी कृती घडली तर तिथे भ्रान्तिमान अलंकार होतो.

---

10) **स्पष्टीकरण — (2)**

- बोटे मोडणे या वाक्प्रचाराचा अर्थ एखादयाला वाईट बोलणे, शिव्याशाप देणे असा होतो.
- दिलेल्या प्रश्नाच्या पर्यायामध्ये पहिल्या पर्यायामध्ये बोटे मोडणे याचा अर्थ एखादया गोष्टीचे वाईट गोष्टींपासून संरक्षण करण्यासाठी देवाकडे प्रार्थना करणे असा होतो. तिसऱ्या पर्यायात मारहाणीची सुरुवात कशी केली जाते हे सांगण्यासाठी बोटे मोडण्यापासून सुरुवात केली जाते असे सांगितले आहे.

---

11) **स्पष्टीकरण — (1)**

- Out of spirits या वाक्प्रचाराचा अर्थ Position like sad or depressed म्हणजे दुःखी, खिन्न असणे. हे दर्शविण्यासाठी वाक्यात उपयोग केला जातो.
- पहिला पर्यायही low feeling , sad हाच अर्थ व्यक्त करतो म्हणून तोच पर्याय योग्य आहे.

---

12) **स्पष्टीकरण — (1)**

- F L Y ; B U G ; J + A + C + K
  ↓ ↓ ↓ ; ↓ ↓ ↓ ; ↓ ↓ ↓ ↓
  6 + 12 + 25 = 43 ; 2 + 21 + 7 = 30 ; 10 + 1 + 3 + 11 = 25

---

13) **स्पष्टीकरण — (2)**

- अनर्थ = अरिष्ट , मोठे संकट , विघ्न
- कळ = चमक , भांडणाचे कारण , विजेची कळ
- व्यर्थ = काहीही अर्थ नसलेले
- अमाप = मापता येणार नाही असे

---

14) **स्पष्टीकरण — (2)**

- Trim म्हणजे योग्य आकार देणे , कापणे
- पिक कापणे या अर्थाने Trim या शब्दाचा वापर केला पाहिजे.

---

15) **स्पष्टीकरण — (2)**

- महाराष्ट्रात सध्यस्थितीत 58 वन्यजीव अभयारण्ये असून सर्वाधिक

अभयारण्ये विदर्भ प्रादेशिक विभागात पाहावयास मिळतात.

- कन्हाळगाव (चंद्रपूर) हे महाराष्ट्रातील 50 वे वन्यजीव अभयारण्य होते. परंतू 2022 साली महाराष्ट्र शासनाने मुक्ताईभवानी (जळगाव), कोलामार्का (गडचिरोली) आणि विस्तारित लोणार (बुलढाणा) यांना वन्यजीव अभयारण्य म्हणून घोषित केले आहे.
- या अभयारण्यांपैकी निम्म्याहून जास्त अभयारण्ये विदर्भात पाहायला मिळतात.

---

16) स्पष्टीकरण — (2)

- ओवीला चार चरण असतात. आधुनिक ओवीला तीनच चरण असतात.
- ओवीच्या पहिल्या तीन चरणांतील प्रत्येकात पाचपासून पंधरापर्यंत अक्षरे तर चौथ्या चरणात पहिल्या तीन चरणातील अक्षरांपेक्षा अधिक अक्षरे नसतात.

---

17) स्पष्टीकरण — (1)

- मी फुटबॉल खेळते - साधा वर्तमानकाळ
- साध्या भूतकाळात - मी फुटबॉल खेळले, अशी वाक्यरचना योग्य ठरते.

---

18) स्पष्टीकरण — (2)

- उतरत्या क्रमामध्ये सर्वाधिक प्रमाण असलेला वायू पहिल्या क्रमांकावर येईल.
- हवा हे मिश्रण आहे त्यामध्ये नायट्रोजन - 78.08%, ऑक्सिजन - 20.95%, अरगॉन - 0.93%, कार्बन डायऑक्साइड - 0.03% अशा प्रमाणात वायूंचे प्रमाण आहे.
- नायट्रोजन - ऑक्सिजन - आरगॉन - कार्बन डायऑक्साईड व अन्य वायू हा पर्याय योग्य आहे.

---

19) स्पष्टीकरण — (1)

- Blew Over म्हणजे घडलेल्या गोष्टींचा कोणताही गंभीर परिणाम करुन न घेता सामान्य परिस्थितीत राहणे
- To throw down म्हणजे फेकणे , टाकून देणे
  eg - He threw down the book and went out.
- To explode म्हणजे विस्फोट करणे -
  eg - Tension which could explode into violence at any time.
- To intensify चा अर्थ एखादी गोष्ट तीव्रतेने करणे , तीव्रता वाढविणे
  eg - The dispute began to intensify

---

20) स्पष्टीकरण — (2)

- राष्ट्रीय ध्वजाची 'तिरंगा' ही कल्पना - पिंगल्ली व्यंकय्या यांनी मांडली.
- पिंगली व्यंकय्या यांनी बनवलेल्या ध्वजामध्ये लाल आणि हिरवा या रंगांचा समावेश होता. म.गांधी यांच्या सुचनेनुसार ध्वजामध्ये पांढरा रंग समाविष्ट करण्यात आला.
- भारतीय ध्वजाची लांबी व रुंदी 3 : 2 प्रमाणात असते.

---

21) स्पष्टीकरण — (4)

- लायन टेल्ड वानरांची संख्या घटत असल्याने त्यांची स्थिती 'चिंताजनक' आहे.
- Macaca Silenus हे त्याचे वैज्ञानिक नाव आहे. या वानरांचा आयुष्यकाल 20 वर्ष इतका असतो.

---

22) स्पष्टीकरण — (4)

- पूर्ण वर्तमानकाळ - भारत स्वतंत्र झाला आहे.
- पूर्ण भूतकाळ - भारत स्वतंत्र झाला होता.
- साधा वर्तमानकाळ - भारत स्वतंत्र आहे.
- वाक्यातील क्रियापदांवरुन वाक्य कोणत्या काळातील आहे हे ओळखता येते.

---

23) स्पष्टीकरण — (4)

- भारतात जगातील सर्वात मोठे खारफुटीचे जंगल आहे. त्याचे नाव सुंदरबन असून ते पश्चिम बंगाल राज्यात स्थित आहे.
- तर दुसऱ्या क्रमांकावर गुजरात किनारपट्टीवरील खारफुटी वनांची संख्या सर्वाधिक आहे.
- सुंद्री , तिवर यासारख्या वनस्पतींचा खारफुटी वृक्षांमध्ये समावेश होतो.
- समुद्र किनाऱ्याचे संरक्षण, लाटांची तीव्रता कमी करण्याचे काम या वनस्पती करतात.

---

24) स्पष्टीकरण — (4)

- काशी हे ठिकाण विश्वनाथ (महादेव) चे जागृत देवस्थान आहे तर जेजुरी मल्हारी म्हणजेच खंडोबाचे जागृत देवस्थान आहे.
- साहजिकपणे काशी माहात्म्यात विश्वनाथ तर खंडोबाचे माहात्म जेजुरीमध्ये सांगितले जाते. पण काशीमध्ये मल्हारी महात्म्य सांगणे ही बाब नको तेथे नको ती गोष्ट करण्यासारखी आहे.

---

25) स्पष्टीकरण — (1)

- Penury – अत्यंत गरीब परिस्थिती
- Poverty = Penury , destitution , Indigence , want
- Prosperity = Success , Abundance , Afflunce , Wealth – समृद्धी
- Vanity = Ego , Pridefulness , Pride , Arrogance – गर्व , अभिमान

---

26) स्पष्टीकरण — (2)

- Square Meal म्हणजे चौरस आहार.
- व्यक्तीच्या गरजेनुसार त्याचे योग्य प्रकार राहील, असे अन्नपदार्थ समाविष्ट असलेला आहार म्हणजे चौरस आहार. (संतुलित आहार)

---

27) स्पष्टीकरण — (2)

- 15 + 22 + 42 + 62 + 45 + 27 – 65 – 103 = 45
- 18 + 17 + 32 – 104 – 25 – 26 – 44 – 37 = -169
- 19 + 12 + 42 + 36 + 103 + 45 + 17 – 165 = 109
- 38 + 107 + 104 – 25 – 32 – 26 – 44 – 37 = 85
- अशा उदाहरणांमध्ये बेरीज आणि संख्या यांच्या निरीक्षणाने तर्काद्वारे सोडवल्यामुळे आपला वेळ वाचविते.

---

28) स्पष्टीकरण — (1)
- भारतातील प्रमुख तीन नद्या खोल घळईमधून वाहतात – तापी , नर्मदा आणि दामोदर , तापी , नर्मदा – पश्चिम वाहिनी.
- या नद्यांना खचदरीतून वाहणाऱ्या नद्या असेही ओळखले जाते.

---

29) स्पष्टीकरण — (4)
- Captious म्हणजे दुसऱ्याचे दोष दाखविण्याची आवड असलेला, ज्याला संतुष्ट करणे कठीण आहे असा व्यक्ती होय.
- Critical , Hypercritical , judgemental , rejctive हे काही समान अर्थाचे शब्द Captious साठी वापरले जातात.

---

30) स्पष्टीकरण — (1)
- genial म्हणजे मैत्रीपूर्ण , मनमिळाऊ
- Sociable , Amiable , Cordial , gracious , Affable हे काही समान अर्थाचे शब्द आहेत.
- Frugal ⟶ काटकसरी , Depressing ⟶ निराशाजनक , Asservice ⟶ खंबीर

---

31) स्पष्टीकरण — (4)
- 25 + 72 + 102 + 45 + 27 – 22 – 35 – 83 = 131
- 48 + 32 + 104 + 44 + 71 – 17 – 25 – 126 = 131
- 19 + 12 + 42 + 36 + 45 + 107 – 15 – 103 = 143
- 44 + 67 + 104 – 25 – 32 – 26 – 44 – 13 = 75
- 143 > 131 = 131 > 75

---

32) स्पष्टीकरण — (1)
- केंद्रीय अर्थसंकल्प संसदेत मांडण्यापूर्वी भारताचे वित्त मंत्रालय देशाचे आर्थिक सर्वेक्षण म्हणजेच GDP सादर करते.
- सन 2022-23 ने GDP मध्ये भारताचा पाचवा क्रमांक लागतो. पहिल्या चार देशांमध्ये पहिला अमेरिका , दुसरा चीन , तिसरा जपान तर चौथा देश (4) जर्मनी हा येतो.

---

33) स्पष्टीकरण — (1)
- 'भारतीय वन सर्वेक्षण' चे मुख्य कार्यालय डेहराडुन, उत्तराखंड येथे स्थित असून याची स्थापना 1981 साली झाली.
- या संस्थेचे सेंट्रल झोन कार्यालय नागपूर (महाराष्ट्र), नॉर्थन झोन कार्यालय शिमला (हिमाचल प्रदेश), इस्टर्न झोन कोलकत्ता (प.बंगाल) आणि साऊथ झोन कार्यालय बंगळुरु (कर्नाटक) येथे स्थित आहे.

---

34) स्पष्टीकरण — (1)
- Obstinate या शब्दाचा अर्थ 'हट्टी' असा आहे.
- Mulish , Pertinacious , dogged हे त्याच्याशी समान अर्थाचे शब्द आहेत.

---

35) स्पष्टीकरण — (1)
- Amul - Anand Milk Union Limited ही दुग्ध उत्पादन संस्था सहकारी तत्त्वावर आनंद – गुजरात येथे स्थापन करण्यात आली.
- त्रिभुवनदास पटेल हे या संस्थेचे संस्थापक आहेत. तिची स्थापना 1946 मध्ये झाली.
- धवल क्रांतीचे जनक – वर्गीस कुरीयन हे अमुलचे व्यवस्थापक असतानाच भारतात धवल क्रांती घडून आली.

---

36) स्पष्टीकरण — (3)
- Caliber म्हणजे क्षमता, पात्रता
- Ability , Competence , quality , oppetency हे Caliber साठी काही समान अर्थाचे शब्द आहेत.
- Lack म्हणजे कमतरता तर, Weakness म्हणजे अशक्तपणा, कमकुवतपणा

---

37) स्पष्टीकरण — (1)
- दिलेल्या उदाहरणात जाणारी कोण आणि जाण्याची क्रिया कोणावर होते असे प्रश्न विचारल्यास दोन्ही प्रश्नाचे उत्तर 'ती' असेच येते.
- क्रिया कर्त्याजवळ चालू होऊन त्याच्याजवळच थांबते तेव्हा कर्तरी प्रयोग होतो आणि त्या वाक्यात कर्म ही नसते.
- कर्त्यानुसार वाक्याचे क्रियापद बदलते म्हणून वाक्य अकर्मक कर्तरी प्रयोगाचे उदाहरण आहे.

---

38) स्पष्टीकरण — (2)
- अशा प्रश्नांमध्ये आपली निरीक्षण क्षमता तपासली जाते.
- दुसऱ्या पर्यायातील PRESSCOLONY (PO) या शब्दाऐवजी PREESCOLONY (PO) अशा प्रकारे वर्णांची अदलाबदल केली आहे.

---

39) स्पष्टीकरण — (3) Trick :- कंचे भागुबेव
- उदाहरणामध्ये कंस असेल तर तो प्रथम सोडवावा.

$$\begin{array}{r} 4\,.\,50 \\ +\;3\,.\,45 \\ +\;4\,.\,35 \\ \hline 12\,.\,30 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 1\,.\,55 \\ +\;5\,.\,25 \\ -\;3\,.\,5 \\ \hline 3\,.\,3 \end{array}$$

- 12.30 – 3.30 = 9.00

---

40) स्पष्टीकरण — (2)
- मासा = मीन , मत्स्य
- खग = पक्षी , व्दिज , विहंग , शकुंत

---

41) स्पष्टीकरण — (2)

- काही राज्ये आणि त्यांची लोकनृत्ये

पंजाब	– भांगडा	मेघालय	– बागला लाहो
मणिपूर	– लाई हरोबा	झारखंड	– छऊ नृत्य
महाराष्ट्र	– कोळीनृत्य, लावणी	जम्मु काश्मीर	– रौफ, चक्री
छत्तीसगढ	– करमा, सरहुल		

---

42) स्पष्टीकरण — (2)

- $7 \times 2 \longrightarrow (7+2) \times 2 = 18$
- $6 \times 7 \longrightarrow (6+7) \times 2 = 26$
- $9 \times 6 \longrightarrow (9+6) \times 2 = 30$
- $8 \times 8 \longrightarrow (8+8) \times 2 = \underline{32}$

---

43) स्पष्टीकरण — (2)

- अ **+** ई ⟶ ए अशी संधी होऊन ज्ञानेश्वर हा शब्द तयार होतो.
- हा गुणादेश संधी प्रकार असून यामध्ये पुढीलप्रमाणे बदल होतात.

  अ / आ + इ / ई = ए

  अ / आ + उ / ऊ = ओ

  अ / आ + ऋ = अर्
- परमेश्वर , गणेश , राष्ट्रेतिहास ही काही इतर उदाहरणे आहेत.

---

44) स्पष्टीकरण — (4)

- Mock म्हणजे खोटेपणाने, वरवर, कृत्रिम
- Genuine म्हणजे नैसर्गिक खरे
- इतर पर्याय Dummy , Bogus , Artificial हे पर्याय mock शी समान अर्थाचे आहेत.

---

45) स्पष्टीकरण — (4)

- $650 \times \frac{70}{100} = 65 \times 7 = 455$
- $900 \times \frac{70}{100} = 630$
- $1900 \times \frac{1}{4} = \frac{1900}{4} = 475$
- $700 \times \frac{2}{5} = \frac{1400}{5} = 280$

---

46) स्पष्टीकरण — (2)

- चिपको आंदोलन – वृक्षतोड विरोधी आंदोलन
- 1973 साली उत्तरखंडच्या चमोली जिल्हयात चिपको आंदोलनाची सुरुवात झाली. सुंदरलाल बहुगुणा यांना चिपको आंदोलनाचे प्रणेते असे म्हणतात.
- येथे गोंधळू नका.

> सध्या उत्तराखंड राज्य हे 2000 साली अस्तित्वात आले. चिपको आंदोलन झाले तेव्हा ते उत्तरप्रदेशाचा भाग होते.

---

47) स्पष्टीकरण — (1)

-

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Z	Y	X	W	V	U	T	S	R	Q	P	O	N
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

- $\{C + A + T\} < \{B + A + R\} \Rightarrow \{3 + 1 + 7\} \quad \{2 + 1 + 9\}$

  $11 < 12$
- पहिलाच पर्याय योग्य येतो पुढे गणित सोडविण्याची गरज नाही. परंतू खात्री करुन घेण्यासाठी पुढील पर्याय तपासून पाहा.
- $\{C + A + T\} = \{B + A + R\}$ म्हणजेच $\{3+1+7\} \quad \{2+1+9\}$

  $11 < 12$
- $\{C + A + T\} > \{B + A + R\}$ चुकीचे आहे
- $\{C + A + T\} = \{C + A + R\}$ म्हणजेच $\{11\} < \{13\}$

---

48) स्पष्टीकरण — (2)

- $\frac{8}{10} + 0.75 - \frac{5}{40}$

$$= \frac{8}{10} + \frac{7.5}{10} - \frac{5}{40}$$

$$= \frac{15.5}{10} - \frac{5}{40}$$

$$= \frac{15.5 \times 4}{10 \times 4} \frac{-5}{40}$$

$$= \frac{62.0 - 5}{40} = \frac{57}{40} = 1.425$$

---

49) स्पष्टीकरण — (1)

- Rancid म्हणजे उग्र किंवा खराब
- प्रश्नातील इतर तीन पर्याय समान अर्थाचे आहेत जे Rancid च्या विरुद्ध अर्थाने वापरले जातात.

---

50) स्पष्टीकरण — (3)

- आचरट म्हणजे आगाऊपणाचे बोलणे, वागणे, मुर्खासारखे वर्तन करणे.
- लोणचे या शब्दासाठी 'आचार' हा शब्द वापरला जातो.

---

51) स्पष्टीकरण — (3)

- Fad म्हणजे Craze , Fashion , Mode , Rage , Style , Vogue
- या सगळ्या शब्दांचा अर्थ होतो एखाद्या काळातील लोकप्रिय शैली.

---

52) स्पष्टीकरण — (3)

- जेव्हा समानता दाखविण्यासाठी like , as , so अशा तुलनादर्शक शब्दांचा वापर केला जातो तेव्हा simile अलंकार होतो.
- उदा. It is as clear as crystal
  Growing like wilderness

---

53) स्पष्टीकरण — (4)

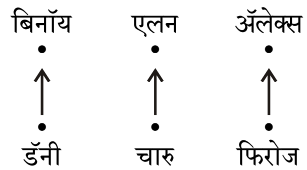

- अॅलेक्सच्या समोर फिरोज आहे.

---

54) स्पष्टीकरण — (1)

- UNESCO - United Nations Educational , Scientific and Cultural Organization
- 1945 साली संयुक्त राष्ट्रसंघाची एक विशेष संस्था असलेल्या युनेस्कोची स्थापना लंडन, ब्रिटन येथे झाली. तिचे मुख्यालय पॅरीस, फ्रान्स येथे आहे.
- ही संस्था शिक्षण, विज्ञान, संस्कृती, दळणवळण व माहितीमध्ये आंतरराष्ट्रीय सहकार्याला प्रोत्साहन देऊन शांतता व सुरक्षिततेसाठी योगदान देते.

---

55) स्पष्टीकरण — (2)

- चोरावर मोर - एखादया वरचढ असलेल्यावर कुरघोडी करणे.
- कर नाही त्याला डर कशाला - ज्याने गुन्हा केलेला नाही त्याला भिती बाळगण्याचे कारणच नसते.
- काळ आला होता पण वेळ आली नव्हती - नाशाची वेळ आली होती पण थोडक्यात वाचले जाणे.
- चोराच्या मनात चांदणे - वाईट कृत्य करणाऱ्या व्यक्तीच्या मनात आपण केलेले पापकृत्य लोकांना कळेल की काय अशी भिती असते.

---

56) स्पष्टीकरण — (1)

- Tomorrow , next day , in march अशा शब्दांचा वाक्यात वापर केल्यास ते वाक्य साध्या वर्तमानकाळात येते.
- वाक्याचा कर्ता (she) तृतीय पुरुषी एकवचनी आहे आणि दुसरे वाक्य साध्या वर्तमानकाळात आहे. म्हणून क्रियापदाला s किंवा es प्रत्यय लागला पाहिजे.
- Future Perfect Tense हा काळ भविष्यात कधीतरी एखादी क्रिया घडलेली असेल हे दर्शविण्यासाठी वापरला जातो. अशा अर्थाने भविष्यात दोन क्रिया घडलेल्या असतील असा उल्लेख वाक्यात जेव्हा केला जातो तेव्हा पहिली क्रिया Future Perfect Tense आणि दुसरी क्रिया Simple Present Tense मध्ये दर्शविली जाते.

---

57) स्पष्टीकरण — (2)

- सूत्र ⟶ $\%\ \text{कमी} = \dfrac{100 \times \%}{100 + \%}$

$$= \frac{100 \times 200}{100 + 200}$$

$$= \frac{20000}{300}$$

$$= 66.66\%$$

---

58) स्पष्टीकरण — (1)

- 20 15 13 1 20 15   2 15 23 5 12   19 20 1 20 21 5
  T O M A T O   B O W E L   S T A T U E

  A O O M T T   E O B L W   A E U S T T
  1 15 15 13 20 20   5 15 2 12 23   1 5 21 19 20 20
- दिलेल्या वर्णांच्या समूहातील स्वर आणि व्यंजनांना वेगळे करुन चढत्या क्रमाने मांडणी केली.

---

59) स्पष्टीकरण — (2)

- $80 \times \dfrac{25}{100} - \dfrac{12}{20} + 2.5$
- $80 \times \dfrac{1}{4} - \dfrac{3}{5} + 2.5$
- $20 - \dfrac{3}{5} + 2.5$
- $\dfrac{100 - 3}{5} + 2.5$
- $\dfrac{97}{5} + 2.5$
- $19.4 + 2.5$
- 21.9

---

60) स्पष्टीकरण — (2)

- As the crow flies म्हणजे कमीतकमी अंतरावर किंवा खूप जवळ आहे असा निर्देश करायचा असल्यास हा वाक्प्रचार वापरला जातो.
- Through the nose चा अर्थ मूळ किंमतीपेक्षा खूप जास्त किंमत मोजणे असा होतो.
- In order of the day म्हणजे असे काहीतरी जे नियमित आहे, रोजचेच आहे मात्र महत्त्वाचे आहे

---

61) स्पष्टीकरण — (4)

- $36 \times \dfrac{1}{8} + 70 \times \dfrac{40}{100} + 0.30 \times 120$
- $4.5 + 28 + 36.00 = 68.5$

---

62) स्पष्टीकरण — (3)

- पर्याय क्रमांक तीन मध्ये असलेले शब्द परस्परांना समानअर्थाचे

आहेत.

- जाणता या शब्दाच्या विरुद्ध अर्थी शब्द म्हणजे अजाण, अल्लड हे शब्द होय.

---

63) स्पष्टीकरण — (4)

- क्रांती - एकाएकी होणारा / अचानक घडून येणारा बदल
- अधोगती = ऱ्हास , अपकर्ष , अवनती
- परिवर्तन = बदल

---

64) स्पष्टीकरण — (3)

- चांदणे चोराला ऊन घुबडाला - ज्याप्रमाणे चोराला चांदणे रुचत नाही, तसे घुबडाला ऊन (दिवस) चालत नाही.

---

65) स्पष्टीकरण — (3)

- Indict चा अर्थ 'आरोप लावणे' असा होतो.
- Excuse , Defend , Justify हे शब्द माफ करणे, समर्थन करणे अशा अर्थाने वापरले जातात.

---

66) स्पष्टीकरण — (2)

- IS या शब्दांत 2 अक्षरे आहेत म्हणून $(2)^2 = 4$
- त्याचप्रमाणे NICE = 4 अक्षरे $\longrightarrow$ $4^2 = 16$
  YOU = 3 अक्षरे $\longrightarrow$ $2^2 = 9$
  KNOW = 4 अक्षरे $\longrightarrow$ $4^2 = 16$

---

67) स्पष्टीकरण — (3)

- महाराष्ट्रातील पहिला सहकारी साखर कारखाना हा प्रवरानगर, जिल्हा अहिल्यानगर येथे सन 1950 मध्ये स्थापन करण्यात आला.
- विठ्ठलराव विखे पाटील यांनी स्थापन केलेला हा महाराष्ट्रासोबतच आशिया खंडातील पहिला सहकारी कारखाना होय.
- तसेच 'बेलापूर शुगर इंडस्ट्रीज' नावाचा साखर कारखाना हा महाराष्ट्रातील पहिला साखर कारखानाही हरेगाव जिल्हा अहिल्यानगर येथेच स्थित आहे.

---

68) स्पष्टीकरण — (1)

- ज्या वाक्यामध्ये एकच उद्देश व एकच विधेय असते त्या वाक्यास केवल वाक्य किंवा शुद्ध वाक्य म्हणतात. उदा. - राम पुस्तक वाचतो.
- जेव्हा दोन किंवा अधिक केवल वाक्ये प्रधानत्वसूचक उभयान्वयी अव्ययांनी जोडली जातात तेव्हा त्या वाक्यांना संयुक्त वाक्य म्हणतात.
- दोन कर्ते आणि , व ने जोडले असतील परंतू क्रिया मात्र एकच असेल तर असे वाक्य केवल वाक्य असते.
  उदा - राम व श्याम खेळतात (केवळ वाक्य)
  राम खेळत आहे व श्याम अभ्यास करत आहे (संयुक्त वाक्य)

---

69) स्पष्टीकरण — (1)

- 'Turned a new leaf' चा अर्थ होतो चांगले किंवा अधिक जबाबदार मार्गाने वागणे, आपले वर्तन सुधारणे
- Cut a sorry figure म्हणजे स्वत:ला प्रतिकूल किंवा नकारात्मक सादर करणे

---

70) स्पष्टीकरण — (2)

- दुष्काळ म्हणजे - अशी परिस्थिती ज्यामध्ये सगळ्या बाबी प्रतिकूल असतात.
- 'अकाल' हा दुष्काळासाठी वापरला जाणारा शब्द आहे.
- नापीक हा सुपीक या शब्दाच्या विरुद्ध अर्थाने वापरतात.
- पाषाण म्हणजे दगड होय.

---

71) स्पष्टीकरण — (2)

- कामसू - काम करण्याची इच्छा असलेला.
- शुभेच्छुक - शुभेच्छा देण्यास आतुर असलेला.

---

72) स्पष्टीकरण — (1)

- दिलेल्या वाक्यांमध्ये 'मातृभाषा', 'साजरे', 'धुम्रपान' अशा व्याकरणदृष्टया शुद्ध शब्दांचा वापर केला पाहिजे.

---

73) स्पष्टीकरण — (3)

- काही महत्त्वाचे समुहदर्शक शब्द

धान्याची - रास	विमानांचा - ताफा
भाकऱ्यांची - चवड	साधुंचा - जथा
काजुंची, माशांची - गाथण	फुलांचा - गुच्छ
रुपयांची - चवड	फुलझाडांचा - ताटवा

---

74) स्पष्टीकरण — (1)

- शरावती जल विद्युतप्रकल्प कर्नाटकातील शरावती नदीवर जिल्हा शिमोगा येथे स्थित आहे.
- या प्रकल्पाची स्थापना 1964 साली झाली असून त्याची ऊर्जानिर्मिती क्षमता 1035 MW इतकी आहे.
- भारतातील सर्वात मोठा धबधबा गिरसप्पा / जोग हा शरावती नदीवर आहे.
- या बरोबरच कावेरी नदीवरील शिवसमुद्रम आणि कृष्णराजसागर हे जलविद्युत प्रकल्पही कर्नाटक राज्यात स्थित आहेत.

---

75) स्पष्टीकरण — (4)

- संकलन करणे म्हणजे एकत्र जमा करणे, गोळा करणे
- दिलेल्या पर्यायांमध्ये विक्षिप्त म्हणजे विचित्र, अवचित म्हणजे अचानक आणि परीक्षित या शब्दाचा अर्थ होतो परीक्षा देणारा

---

76) स्पष्टीकरण — (2)

- सन 2017 साली भारताच्या पहिल्या महिला पूर्णवेळ संरक्षण मंत्रीपद भूषविण्याची कामगिरी श्रीमती निर्मला सीतारामन यांनी पार पाडली.
- निर्मला सीतारामन यांच्या आधी हे पद इंदिरा गांधी यांनी भुषविले होते पण त्यावेळी त्या पूर्णकाळासाठी या पदावर रुजू नव्हत्या.

- सध्या भारताचे संरक्षणमंत्री पद श्री. राजनाथ सिंह यांच्याकडे आहे. गृहमंत्री आणि सहकारमंत्री – श्री. अमित शहा.

---

77) स्पष्टीकरण — (1)

- भारतीय शासनपद्धतीमध्ये काही संघराज्यात्मक तर काही एकात्मक वैशिष्ट्ये पाहावयास मिळतात.
- राज्यघटनेने अमेरिकन संघराज्याप्रमाणे दुहेरी म्हणजेच राज्यांचे वेगळे आणि संघराज्याचे वेगळे असे नागरिकत्व स्विकारलेले नाही. तर संपूर्ण देशासाठी केवळ एकच 'भारतीय' नागरिकत्व स्विकृत करण्यात आले आहे.
- एकेरी नागरिकत्वाची तरतूद 'इंग्लंडच्या घटनेवरुन' घेण्यात आली आहे.

---

78) स्पष्टीकरण — (1)

- POCSO (The Protection of Children from Sexual Offences Act) 2012 हा बालकांचे लैंगिक अत्याचारांपासून बालकांचे संरक्षण करण्यासाठी आणि अशा घटनांमधील गुन्हेगारांना शिक्षा देण्यासाठी भारत सरकारने सन 2012 साली केलेले कायदा आहे.
- या कायदयान्वये, अठरा वर्षाखालील कोणतीही व्यक्ती ही 'बालक' या संज्ञेत समाविष्ट होते.

---

79) स्पष्टीकरण — (2)

- एखादयाची दुर्दशा पाहुन दयेने मन कळवळणे म्हणजे आतड्यांना पीळ पडणे.
- आतडे तुटणे हा वाक्यप्रचार याच अर्थाने वापरला जातो.

---

80) स्पष्टीकरण — (2)

- केवलादेव राष्ट्रीय उद्यान हे घाना राष्ट्रीय उद्यान या नावानेही ओळखले जाते. भरतपूर, राजस्थान येथे स्थित आहे. ते पक्ष्यांसाठी विशेष प्रसिद्ध आहे.
- हे उद्यान पुर्वी भरतपूर पक्षी अभयारण्य म्हणूनही ओळखले जात होते. जगातील सर्वात महत्त्वाचे पक्षी प्रजनन आणि खाद्य ग्राऊंड हे या उद्यानाचे वैशिष्टय आहे.
- महाराष्ट्राचे भरतपूर – नांदूर – मधमेश्वर, निफाड (नाशिक)

---

81) स्पष्टीकरण — (1)

- कैबूल लामजो राष्ट्रीय उद्यान भारतातील मणिपूर या राज्यात स्थित आहे.
- लोकटक सरोवराचा भाग असलेले 'कैबूल लामजो' हे जगातील एकमेव तरंगते राष्ट्रीय उद्यान आहे.
- हरीण / हॉग डिअर, ऑटर, पाण्यातील पक्षी, स्थलांतरीत पक्षी यांसाठी उदयान विशेष प्रसिद्ध आहे.

---

82) स्पष्टीकरण — (2)

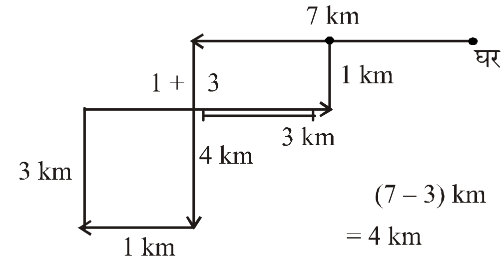

---

83) स्पष्टीकरण — (3)

- दिलेले वाक्य साध्या भूतकाळातील आहे.

---

84) स्पष्टीकरण — (2)

- W H I Z Z B A N G S
  23 8 9 26 ↓ ↓ 1 14 7 19

  Z I H W Z B S G N A
  23 8 9 26 1 14 7 19

  M A X I M I Z I N G
  ↓ ↓
  I X A M M I G N I Z

---

85) स्पष्टीकरण — (1)

- Tranquil म्हणजे निश्चल, शांत, नम्र
- Serene , Meek , Poised , quiet , Peaceful हे Tranquil शी समानअर्थाचे शब्द आहेत.
- Disturbed म्हणजे गोंधळलेला , अस्थिर

---

86) स्पष्टीकरण — (1)

- गंगोत्री हिमनदीची हिमगुहा असलेल्या भगीरथी आणि विष्णुगंगा व धौलीगंगा यांचा एकत्रित प्रवाह असलेली अलकनंदा यांचा संयुक्त प्रवाह 'देवप्रयाग' या ठिकाणापासून गंगा या नावाने ओळखला जातो.
- 2525 km लांबी असलेली गंगा ही भारतातील सर्वात मोठी नदी आहे. देशाच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी 26.2% इतके सर्वाधिक क्षेत्र या नदीप्रणालीने व्यापले आहे.

---

87) स्पष्टीकरण — (1)

- सन 2012 मध्ये सर्वप्रथम कोलकता येथे TD - LTE तंत्रज्ञानाचा वापर करुन 4G सेवा सुरु करणारी Airtel ही पहिली कंपनी होय.
- पंतप्रधान मोदी यांनी 1 ऑक्टोबर 2022 रोजी भारतात 5G सेवा सुरु केली आहे.
- 4G , 5G यामधील G चा अर्थ Generation असा होतो.

---

88) स्पष्टीकरण — (3)

- मुदत म्हणजे ठरवून दिलेला कालावधी

- स्वगत म्हणजे स्वत:शी केलेले भाषण

---

89) स्पष्टीकरण — (3)
- 'वर्धापनदिन' हा शब्द व्याकरणदृष्टया योग्य आहे.
- दीन म्हणजे गरीब, दुबळा तर दिन म्हणजे दिवस

---

90) स्पष्टीकरण — (1)
- Oxymoron या अलंकारामध्ये वरवर परस्परविरोधी शब्द संयोगाने एकत्र दाखविले जातात.
- Endless hour अशी शब्द रचना करुन वाक्यात विरोधाभास म्हणजे Oxymoron अलंकार साधला आहे.

---

91) स्पष्टीकरण — (2)

24	3	4]	
[X	C	D]	× 3
↓	↓	↓	
24 × 3 – 3	3 × 3 – 3	4 × 3 – 3	
72 – 3	9 – 3	12 – 3	
69	6	9	

25	1	4]	
[Y	A	D]	× 2
25 × 2 – 2	1 × 2 – 2	4 × 2 – 2	
50 – 2	2 – 2	8 – 2	
48	0	6	

2	1	24]	
[B	A	X]	× 1
2 × 1 – 1	1 × 1 – 1	24 × 1 – 1	
1	0	23	⟶ 1023

---

92) स्पष्टीकरण — (1)
- पश्चिम घाटातील जैवविविधतेला निर्माण झालेले धोके नाहीसे करण्यासाठी, या समस्यांवर उपाय सुचविण्यासाठी केंद्र सरकारने माधव गाडगीळ यांच्या अध्यक्षतेखाली 2012 मध्ये एक तज्ज्ञ समिती नेमली.
- महाराष्ट्रातील अतिपश्चिमेकडील जिल्हे (नाशिक, नगर, पालघर, ठाणे, पुणे, रायगड, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, सातारा इ.) यांचा समावेश पश्चिम घाटात होतो.

---

93) स्पष्टीकरण — (3)
- 12 जानेवारी 1863 रोजी स्वामी विवेकानंद यांचा जन्म झाला. त्यांच्या जन्मदिवसानिमित्त '12 जानेवारी' हा दिवस 1984 पासून भारतात राष्ट्रीय युवा दिन म्हणून साजरा केला जातो.
- सुभाषचंद्र बोस – 23 जानेवारी – पराक्रम दिन
- जवाहरलाल नेहरु – 14 नोव्हेंबर – बालदिन
- महात्मा गांधी – 2 ऑक्टोबर – जागतिक अहिंसा दिवस

---

94) स्पष्टीकरण — (3)
- कोणतीही कल्पना आहे त्यापेक्षा खुप फुगवून सांगताना त्यातील असंभाव्यता अधिक स्पष्ट करुन सांगितलेली असते तेव्हा अतिशयोक्ती (Hyperbole) अलंकार होतो.
- दिलेल्या उदाहरणात 'घर हजारो दिव्यांनी उजळून निघाले' अशी अतिशयोक्ती केल्याने (Hyperbole) हा अलंकार घडून आला आहे.

---

95) स्पष्टीकरण — (4)
- $ = + आणि @ = – आहे
- 19 + 12 – 165 + 42 + 36 + 103 + 45 + 17 = 109
- 38 + 107 – 25 – 32 – 26 + 104 – 44 – 37 = 85
- 25 – 22 – 35 + 72 + 102 – 83 + 45 + 27 = 131
- 48 – 17 – 25 + 32 – 126 + 104 + 44 + 72 = 132
- 132 > 131 > 109 > 85

---

96) स्पष्टीकरण — (3)
- Outwit चा अर्थ अतिहुशार, मूर्ख असा होतो.
- Outsmart, outfox, deceive, Overcome, fool हे त्याच्याशी समानअर्थी शब्द आहेत.
- Clever म्हणजे हुशार, intelligent म्हणजे शहाणा.

---

97) स्पष्टीकरण — (2)
- पर्याय पहिला ⟶ { 2 + 21 + 7 } = { 2 + 15 + 25 } ⟶
  { 30 } { 42 }
- पर्याय दुसरा ⟶ { 30 } < { 42 }
- पर्याय तिसरा ⟶ { 30 } > { 42 }
- पर्याय चौथा ⟶ { 2 + 15 + 25 } = { 3 + 1 + 20 } ⟶
  { 42 } { 24 }

---

98) स्पष्टीकरण — (3)
- Active voice चे वाक्य साध्या भविष्यकाळात आहे. साध्या भविष्यकाळाचे वाक्य Passive Voice करताना (Will + be + V_3) अशी रचना करावी.
- वाक्य नकारार्थी आहे म्हणून Will नंतर नकारार्थी शब्द वापरावा i.e. Will never be forgotten

---

99) स्पष्टीकरण — (2)

U	S	R	E	D
↓	↓	↓	↓	↓
21 × 5	19 × 5	18 × 5	5 × 5	4 × 5
105	95	90	25	20

C	L	O	S	E
↓	↓	↓	↓	↓
3 × 5	12 × 5	15 × 5	19 × 5	5 × 5
15	60	75	95	25

---

100) स्पष्टीकरण — (3)

- दिलेले वाक्य साध्या भूतकाळातील (read – V_2) आहे.
- साध्या भूतकाळातील वाक्याचे Passive Voice करताना वाक्याची Was / Were + V_3 अशी रचना करावी.
- कर्ता एकवचनी आहे म्हणून 'was read" हे क्रियापद योग्य ठरते.

---

101) स्पष्टीकरण — (1)

- भारतीय घटनेची प्रास्ताविका पंडित नेहरु यांनी तयार केलेल्या व संविधान सभेत मांडलेल्या 'उद्देश पत्रिकेवर' आधारित आहे.
- पंडित नेहरु यांनी ही उद्देशपत्रिका 13 Dec. 1946 रोजी संविधान सभेत मांडली होती आणि तिला संविधान सभेने 22 जानेवारी 1947 रोजी स्विकृत केले होते.

---

102) स्पष्टीकरण — (2)

- $42 \times \frac{1}{12} + 12 \times \frac{20}{100} + 0.25 \times 150$
- $\frac{7}{2} + \frac{12}{5} + 37.50 = 3.5 + 2.4 + 37.5$
- 43.4

---

103) स्पष्टीकरण — (3)

- पायाखालची जमीन सरकणे म्हणजे आश्चर्याचा धक्का बसणे.
- इतर तिन्ही वाक्प्रचारांचा अर्थ पूर्ण पराभव करणे असा होतो.

---

104) स्पष्टीकरण — (3)

- अहिल्यानगर जिल्हा महाराष्ट्राच्या पश्चिम-मध्य भागात स्थिर आहे.
- छ. संभाजीनगर जिल्हा मध्यभागी असून थोडा उत्तरेकडे विस्तारित आहे.
- अमरावती आणि अकोला हे महाराष्ट्रातील उत्तरेकडील / उत्तर सीमेवरील जिल्हे असून अमरावती जिल्हयाची सीमारेषा मध्यप्रदेश राज्याला संलग्न आहे.

---

105) स्पष्टीकरण — (3)

- भारताचे प्रसिद्ध खगोलशास्त्रज्ञ 'आर्यभट्ट' यांचे नाव भारताच्या पहिल्या कृत्रिम उपग्रहास देण्यात आले.
- या उपग्रहाचे प्रक्षेपण 1975 सालच्या सोव्हिएत संघराज्यातील व आताच्या रशिया मधील 'कापुस्टीन यार' या अवकाश केंद्रावरुन 19 April 1975 साली 'कॉसमॉस – 3 एम' हा उपग्रह वाहक वापरुन करण्यात आले.

---

106) स्पष्टीकरण — (3)

- A E I O U O I E
- वर्णमालेतील सुलट आणि उलट क्रमाने स्वरांची मांडणी केली आहे.

---

107) स्पष्टीकरण — (1)

- Stupendous या शब्दाचा अर्थ विलक्षण, आश्चर्यकारक असा होतो.
- Marrellous, Wonderful, amazing, surprising हे काही समानअर्थाचे शब्द आहेत.

---

108) स्पष्टीकरण — (1)

- Tell against याचा अर्थ 'च्या विरुद्ध' असा होतो.
- To go against याचा अर्थही 'च्या विरुद्ध' असाच होतो.

---

109) स्पष्टीकरण — (2)

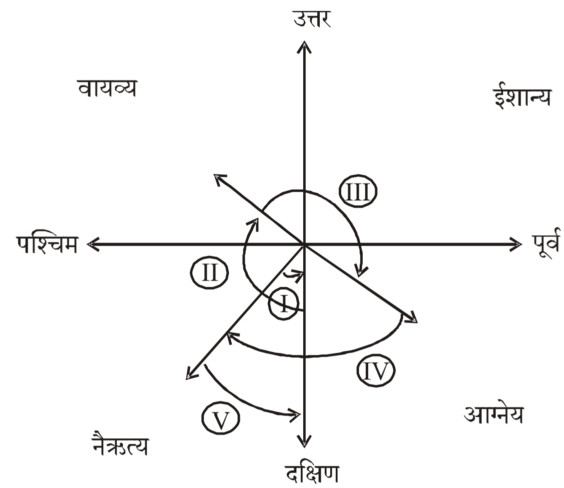

- येथे दक्षिण – पश्चिम म्हणजे नैऋत्य दिशा

---

110) स्पष्टीकरण — (1)

- Plethora a large or excessive amount of something म्हणजे एखादी गोष्ट पुष्कळ, भरपूर प्रमाणात असणे.
- Deficiency म्हणजे कमतरता, अल्पप्रमाण

---

111) स्पष्टीकरण — (1)

- समासाचे मुख्य प्रकार चार आहेत. त्यापैकी बहुव्रीही समासाचे उपप्रकार पुढीलप्रमाणे – (I) विभक्ती – समानाधिकरण व व्यधिकरण (II) नत्र तत्पुरुष समास (III) सहबहुव्रीही (Iv) प्रादिबहुव्रीही
- सहबहुव्रीही समासामध्ये पहिले पद सह किंवा स अशा उपसर्गाप्रमाणे असते. उदा. – सादर, सहपरिवार, सफल, सवर्ण, सबल
- प्रादिबहुव्रीही समासामध्ये पहिले पद प्र, परा, अप, सु, दुर, वि अशा उपसर्गानी युक्त असते.

  उदा. – सुमंगल , दुर्गुणी , प्रबळ , विख्यात , सुलोचन

---

112) स्पष्टीकरण — (1)

- 3 , 9 , 21 , _______ , 93

3 × 2 + 3	9 × 2 + 3	21 × 2 + 3	45 × 2 + 3
9	18 + 3	42 + 3	90 + 3
	21	45	93

---

113) स्पष्टीकरण — (2)

- Edible म्हणजे खाण्यायोग्य.
- Junk म्हणजे कमी प्रतीचे, Unpalatable म्हणजे खाण्यायोग्य नसणारे.
- Pre cooked म्हणजे आधीच शिजवलेले (शिळे) या अर्थाने.

---

114) स्पष्टीकरण — (1)

- अल्प × पुष्कळ , धन × ऋण
- युती × गटबाजी

---

115) स्पष्टीकरण — (2)

- नि: + कारण ⟶ निष्कारण . विसर्गापुढे

---

116) स्पष्टीकरण — (1)

- $$\begin{array}{r} 7.15 \\ +\ 8.5 \\ +\ 0.65 \\ \hline 16.30 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 2.5 \\ -\ 4.5 \\ +\ 1.5 \\ -\ 2.0 \\ \hline -\ 2.5 \end{array}$$
- $16.30 - (-2.5) = 16.30 + 2.5$
  $= 18.80$

---

117) स्पष्टीकरण — (1)

- पशुंबद्दलची क्रुर वागणूक थांबविण्यासाठी भारतीय जीव जंतू कल्याण बोर्डाची स्थापना 1962 मध्ये चेन्नई येथे झाली.
- श्रीमती रुक्मिणी अरुंडेल यांनी या बोर्डची स्थापना केली.

---

118) स्पष्टीकरण — (4) वायव्य

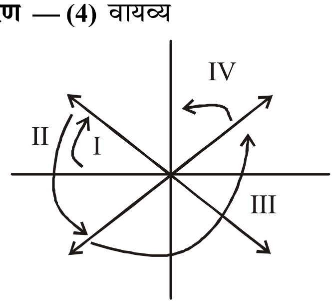

---

119) स्पष्टीकरण — (2)

- महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी 1906 मध्ये मुंबई येथे डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन ऑफ इंडियाची स्थापना केली.
- अस्पृश्य समाजामध्ये शिक्षणाचा प्रसार करणे, अस्पृश्यांना नोकरीच्या संधी उपलब्ध करुन देणे, त्यांच्या अडचणींचे निवारण करणे असे अनेक उपक्रम या संस्थेने राबविले. येथे गोंधळू नका.
- डिप्रेस्ड क्लासेस एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी 1928 मध्ये केली होती.
- मिशन – शिंदेची
- एज्युकेशन सोसायटी – डॉ. आंबेडकरांची
- या दोन्ही संस्था वेगवेगळ्या आहेत.

---

120) स्पष्टीकरण — (2)

- 'मुख्य + अध्यापक' हा योग्य संधी विग्रह आहे.
- 'अ + आ = आ' अशी स्वरसंधी होऊन दोन सजातीय स्वरांसाठी एकच दीर्घ स्वर वापरला आहे.

❖ ❖ ❖

10 Question Paper Title : FG _10

Date of Exam : 14-06-2019 **Time : 02.30 PM**

1) जर $ आहे '+' आणि @ आहे '–' तर खालीलपैकी सर्वात लहान पर्याय कोणता आहे ?

1) 15 @ 22 $ 65 @ 42 @ 62 $ 103 @ 45 @ 27
2) 18 @ 17 $ 25 @ 32 $ 26 @ 104 $ 44 $ 37
3) 19 @ 12 $ 165 @ 42 @ 36 @ 103 @ 45 @ 17
4) 38 @ 107 $ 25 $ 32 $ 26 @ 104 $ 44 $ 37

2) 'कलमकारी ब्लॉक प्रिंट' भारताच्या कोणत्या राज्यातील प्रसिध्द आहे ?

1) आंध्र प्रदेश 2) मध्य प्रदेश
3) उत्तर प्रदेश 4) पश्चिम बंगाल

3) 12/20 + 1.5 – 5/40 = ?

1) 1.225 2) 2.7 3) 1.975 4) 1.175

4) Pick the correct meaning of the highlighted idiom.
He is <u>not fit to hold a candle</u> to his brother.

1) Not a fit and healthy person
2) Be a strong willed person
3) Not be comparable with
4) To be mentally unstable

5) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.
She's a pretty <u>feisty</u> kid, isn't she ?

1) Cowardly 2) Dull 3) Bubbly 4) Timid

6) 'जगदीश्वर' या शब्दाचा खालीलपैकी योग्य संधी विग्रह ओळखा.

1) जगत + ईश्वर 2) जगत् + श्वर
3) जगत् + ईश्वर 4) जग + ईश्वर

7) खालीलपैकी सर्वात लहान पर्याय कोणता आहे ?

1) 55 – 11 + 75 – 42 + 62 + 13 – 45 – 27
2) 118 – 17 + 25 – 32 + 126 – 104 + 44 + 37
3) 79 – 42 – 165 – 42 – 36 + 103 – 45 – 17
4) 38 + 107 + 25 + 32 + 26 – 104 – 144 + 7

8) प्रश्नातील वाक्यात रिकामी जागा भरण्यास सर्वात योग्य शब्द निवडा.
विज्ञान आणि मानवतावादाची .... घालून काम करणे ही काळाची गरज आहे.

1) धनगड 2) भानगड 3) गडबड 4) सांगड

9) महाराष्ट्रात भीमा नदीवर कोणते धरण बांधलेले आहे ?

1) इसापूर 2) उजनी
3) तोतला डोह 4) जायकवाडी

10) खालील विरुध्दार्थी शब्दाची बरोबर जोडी ओळखा.

1) हर्ष × तोष 2) ददात × उणीव
3) घाऊक × किरकोळ 4) तसदी × त्रास

11) प्रश्नात दिलेल्या वाक्प्रचाराचा योग्य वापर असलेले वाक्य पर्यायांमधून ओळखा.
अक्षय राहणे

1) भारतीय क्रांतीवीरांचे कार्य भारताच्या इतिहासात अक्षय राहील
2) समुद्राच्या लाटांनी वाळूवर लिहिलेले नाव अक्षय राहते
3) पैशाची बचत न करता सतत खर्च करुन अक्षय राहते
4) खाऊ अक्षय रहायला हवा असेल तर खाऊन टाकायला पाहिजे

12) जर DC = 14 , BALL = 54 , HAVE = 72, तर MADE = ... ?

1) 45 2) 44 3) 46 4) 47

13) महाराष्ट्रातील नकाशात बाणाने दर्शविलेला जिल्हा खालीलपैकी कोणता आहे ?

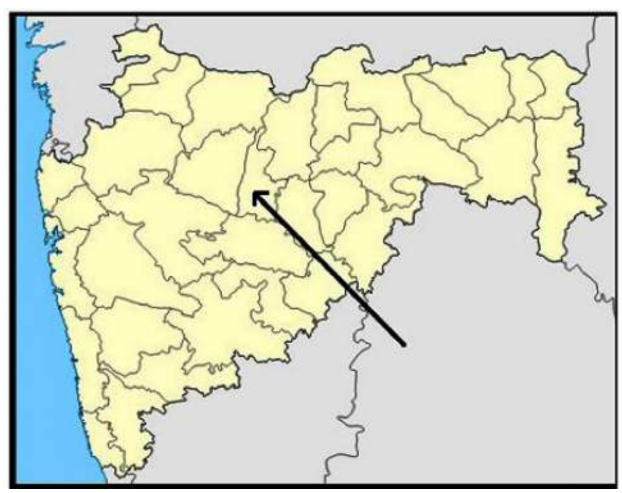

1) बुलढाणा 2) जालना 3) हिंगोली 4) औरंगाबाद

14) 15 च्या 1/6 + 44 च्या 25% च्या 200% + 0.25 × 60 = ...

1) 41 2) 41.5 3) 38.75 4) 39.5

15) जर LETTUCE हा शब्द TELTUEC असेल आणि COMPUTE हा शब्द MOCPUET असेल, तर AVENUES हा शब्द ...... असेल.

1) EVANUES 2) EVAUNES
3) EVANUSE 4) EVAUENS

---

16) महाराष्ट्र राज्यात सर्वात लांब नदी कोणती आहे ?

1) भीमा 2) कोयना 3) गोदावरी 4) तापी

---

17) Convert the simple sentence to a complex sentence.
He bought his uncles house

1) The house which belonged to his uncle was bought by him
2) He bought the house in which his uncle was living
3) He bought the house which belonged to his uncle
4) He bought that house in which his uncle lives

---

18) 'पौर्वात्य' या शब्दाचा विरुध्दार्थी शब्द ओळखा.

1) पाश्चात्य 2) अर्वाचीन 3) अगमशाक्त 4) दाक्षिणात्य

---

19) खालीलपैकी कोणता देश महाविविधता देश नाही ?

1) भारत 2) मादागास्कर 3) व्हेनेझुएला 4) श्रीलंका

---

20) खालीलपैकी केवल वाक्य कोणते ?

1) जेव्हा आरती सुरु झाली तेव्हा घंटानाद सुरु झाला
2) आरती सुरु झाली आणि घंटानाद सुरु झाला
3) आरती सुरु झाल्याशिवाय घंटानाद सुरु होणार नाही
4) आरती सुरु झाल्यावर घंटानाद सुरु झाला

---

21) मोर थुईथुई नाचतो. या वाक्यातील काळ कोणता ?

1) साधा वर्तमानकाळ 2) रिती वर्तमानकाळ
3) चालू वर्तमानकाळ 4) पूर्ण वर्तमानकाळ

---

22) जर A = 1 , B = 2 , C = 3 , ... Z = 26 तर खालीलपैकी कोणते पर्याय बरोबर आहे ?

1) { D + O + G } = { N + P + I + N }
2) { D + O + G } < { N + P + I + N }
3) { D + O + G } > { N + P + I + N }
4) { N + P + I + N } = { V + E + R + B }

---

23) पुढील शब्दसमूहासाठी योग्य शब्द निवडा.
कष्ट करुन जीवन जगणारे

1) पीडित 2) गरीब 3) श्रमजीवी 4) शोषित

---

24) कधीं बाप जल्मामधीं
घडू नहीं ते घडल
जस कंगूल्याच लेंकरु
बंगल्यावरती चढल ।
वरील ओळीतील वृत्त ओळखा.

1) ओवी 2) अभंग 3) नववधू 4) पादाकुलक

---

25) Supply the correct tense of the verb in the sentence.
She .... all the peas before I cut all the potatoes.

1) Had shelled 2) Shelled
3) Shelling 4) Was shelling

---

26) रामुने कुत्र्यास हाकलले, ह्या वाक्यातील प्रयोग ओळखा.

1) कर्मणी 2) भावे
3) अकर्मक कर्तरी 4) सकर्मक कर्तरी

---

27) ''उलटी अंबारी हाती येणे'' या म्हणीचा अर्थ खालीलपैकी कोणता ते ओळखा ?

1) अक्षरश: भिक मागायची पाळी येणे
2) हत्तीच्या पाठीवर बसताना तोल जाऊन खाली पडणे
3) अनपेक्षितपणे खूप मोठी संपत्ती हाती येणे
4) स्वत:च्या हातून चूक झाल्यामुळे मोठे आर्थिक नुकसान होणे

---

28) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.
The girls <u>caper</u> cost her a twisted ankle.

1) Song 2) Mischief 3) Aggression 4) Humility

---

29) 'जागतिक व्याघ्र दिन' म्हणून दरवर्षी ...... रोजी जगभर साजरा केला जातो.

1) 29 जून 2) 29 जुलै 3) 27 जुलै 4) 29 मे

---

30) जर $ आहे '+' आणि @ आहे '–' तर खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?

1) 152 $ 55 @ 32 $ 74 $ 105 @ 93 $ 42 $ 37
2) 48 $ 17 $ 52 $ 35 @ 156 @ 104 $ 34 $ 74
3) 19 @ 15 @ 42 $ 45 $ 36 @ 103 $ 42 $ 507
4) 144 @ 67 @ 52 $ 35 @ 56 $ 104 @ 44 @ 13

---

31) खालीलपैकी कोणाला 'बर्डमॅन ऑफ इंडिया' म्हणून ओळखले जाते.

1) एम.एस. स्वामीनाथन 2) माधव गाडगीळ
3) सलीम अली 4) सुंदरलाल बहुगुणा

---

32) Pick the Synonym for the word.
Captious

1) Critical 2) Undemanding
3) Charitable 4) Forgiving

---

33) खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?

1) 25 + 22 + 35 – 72 – 102 + 83 – 45 – 27

2) 48 + 17 + 25 – 32 + 126 – 104 – 44 – 71
3) 19 – 12 + 15 – 42 – 36 + 103 – 45 – 107
4) 44 – 67 + 25 + 32 + 26 – 104 + 44 + 13

---

34) जर S + U + N = 54 , C + A + R = 22, तर P + L + A + Y = ... ?

1) 53 2) 54 3) 55 4) 56

---

35) 'देवर्षी' या शब्दाचा खालीलपैकी योग्य संधी विग्रह ओळखा.

1) देव + र्षी 2) देव + अर्षी 3) देव + ऋषी 4) देव + रुषी

---

36) Convert the following active to passive voice.
The government is planning a new road near my house.

1) A new road by the government is being planned near my house.
2) A new road was to be planned near my house by the government
3) A new road near my house is being planned by the government
4) Near my house a new road is being planned by the government

---

37) भारतातील प्रथम मल्टी स्पोर्टस् संग्रहालय कोठे आहे ?

1) कोलकाता 2) गुजरात 3) मुंबई 4) बेंगलोर

---

38) खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने शुध्द शब्द-लेखन असलेला शब्द ओळखा.

1) अतींद्रिय 2) अतिद्रिंय 3) अतिद्रीय 4) अतीद्रीय

---

39) Identify the figure of speech in the following sentence.
The actor was seriously funny.

1) Oxymoron 2) Apostrophe
3) Euphemism 4) Personification

---

40) खालील शब्दाचा समास / समास प्रकार ओळखा.
सहकुटुंब

1) द्वंद्व 2) सहबहुव्रीही
3) अव्ययीभाव 4) तत्पुरुष

---

41) Pick the right antonym for the word.
Gaiety

1) Woe 2) Fortune 3) Prosperity 4) bliss

---

42) पुढील विधानाला जी म्हण योग्य असेल असा पर्याय ओळखा. कार्यालयात अलोकने खोटेपणा केला होता. सुनील त्याची तक्रार घेऊन मालकांकडे गेला तेव्हा मालकांनी त्याला प्रथम दार लावून घेण्यास सांगितले, कारण ....

1) भिंतींना कान असतात
2) बोलणाऱ्याचे तोंड दिसते करणाऱ्याची कृती दिसत नाही
3) धर्म करता कर्म उभे राहते
4) घर ना दार देवळी बिऱ्हाड

---

43) Pick the right antonym for the word.
genuine

1) Fictitious 2) Actual 3) Authentic 4) Pure

---

44) X चे उत्तर पूर्व दिशेला तोंड आहे. तो 90 अंश डावीकडे वळतो. मग तो 70 अंश उजवीकडे वळतो. मग तो 180 अंश वळतो. मग तो 90 अंश उजवीकडे वळतो. शेवटी तो डावीकडे 25 अंश वळतो. आता तो कोणत्या दिशेला तोंड करुन उभा आहे.

1) पश्चिम 2) दक्षिण 3) पूर्व 4) उत्तर

---

45) पुढीलपैकी पूर्ण वर्तमानकाळातील वाक्य कोणते ?

1) मी रोज फिरायला जातो 2) मी रोज व्यायाम करतो
3) मी फिरायला गेलो आहे 4) मी दररोज फिरायला जातो

---

46) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.
Before Ravi went overseas, he went to the trouble of learning the <u>indigenous</u> customs and languages of the countries he planned to visit.

1) An immigrant of some other place
2) Imported from some place else
3) Native to a country or place
4) An alien person or thing

---

47) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.
For days she was <u>morose</u>, and he could do nothing to cheer her up

1) To be sad about something
2) Showing unreal excitement about something
3) To be happy about something
4) To be scared about something

---

48) खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने अशुध्द शब्द-लेखन असलेला शब्द ओळखा.

1) खटाटोप 2) निद्रित 3) अतिशयोक्ती 4) सकूटूबं

---

49) भारतातील सर्वात मोठे पोस्ट ऑफिस .... आहे.

1) दिल्ली जीपीओ 2) कोलकाता जीपीओ
3) मुंबई जीपीओ 4) चेन्नई जीपीओ

---

50) Identify the figure of speech in the following sentence.
He is a walking dictionary.

1) Hyperbole 2) Euphemism
3) Metaphor 4) Apostrophe

---

51) **44 च्या 1/8 + 50 च्या 60% + 0.30 × 120 = ...**
1) 73 2) 71.5 3) 73.5 4) 70.75

52) **भारतीय राष्ट्रीय कॅलेंडर कोणत्या युगावर आधारित आहे ?**
1) विक्रम युग 2) हिजरी युग
3) साक / शक युग 4) ख्रिश्चन युग

53) **खालीलपैकी समानार्थी शब्दाची चुकीची जोडी ओळखा.**
1) जीवन - आयुष्य 2) फूल - पुष्प
3) हिंमत - भीती 4) ओढा - झरा

54) **एक माणूस त्याच्या घरापासून पश्चिम दिशेने 12 कि.मी. चालतो. मग तो डावीकडे वळतो आणि 5 कि.मी. चालतो. मग तो उजवीकडे वळतो आणि 1 कि.मी. चालतो. मग तो उजवीकडे वळतो आणि 7 कि.मी. चालतो. मग तो उजवीकडे वळतो आणि 4 कि.मी. चालतो. मग तो उजवीकडे वळतो आणि 2 कि.मी. चालतो. तो त्याच्या घरापासून किती दूर आहे ?**
1) 8 कि.मी. 2) 9 कि.मी. 3) 7 कि.मी. 4) 7.5 कि.मी.

55) **Find the meaning of the word.**
Parched
1) Saturate 2) Damp 3) Hydrate 4) Dry

56) **भारतातील .... हा कायदा जंगली प्राणी, पक्षी आणि वनस्पतींचे संरक्षण पुरवतो.**
1) वन्यजीव संरक्षण 2) पर्यावरण आणि वन
3) जैविक विविधता 4) पर्यावरण संरक्षण

57) **पुढील शब्दसमूहासाठी योग्य शब्द निवडा.**
पंधरा दिवसांच्या कालावधीने प्रसिध्द होणारे नियतकालिक
1) त्रैमासिक 2) पाक्षिक 3) साप्ताहिक 4) मासिक

58) **जर @ आहे 'भागाकार' आणि $ आहे 'गुणाकार' तर खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?**
1) 39 @ 5 2) 4.25$ 1.5 3) 31 @ 4 4) 2.75 $ 1.5

59) **'कॉन्झर्व्हेशन इंटरनॅशनल' ने घोषित केलेल्या जैवविविधता हॉटस्पॉटची संख्या जगात किती आहे ?**
1) 25 2) 30 3) 36 4) 39

60) **जयपूरमध्ये हवा महल कोणी बनवला ?**
1) महाराणा प्रताप 2) उदय सिंह
3) सवाई प्रताप सिंह 4) माधो सिंह

61) **'भार' या शब्दाचा समानार्थी शब्द ओळखा.**
1) वजन 2) क्षार 3) अवघड 4) कठीण

62) **संस्कृत व्याकरणाचे जनक म्हणून कोण ओळखले जाते ?**
1) कालिदास 2) तुलसीदास 3) पाणिनी 4) सूरदास

63) **खाली दिलेल्या पत्त्यापैकी 3 पत्ते समान आहेत आणि 1 भिन्न आहे. कोणता पत्ता भिन्न ते ओळखा ?**
1) Post And Village Kandwa
Varanasi — 221106
Uttar Pradesh
Ph 0790750170
2) Post And Village Kandwa
Varanasi — 221106
Uttar Pradesh
Ph 0790750170
3) Post And Vlilage Kandwa
Varanasi — 221106
Uttar Pradesh
Ph 0790750170
4) Post And Village Kandwa
Varanasi — 221106
Uttar Pradesh
Ph 0790750170

64) **Find the meaning of the highlighted word in the sentence.**
Seema who was <u>nimble on</u> her feet, learnt to dance very quickly.
1) Strong 2) Light-footed
3) Soft 4) Lethargic

65) **जर UK = 116 , GUY = 41113 , तर 712 .... असू शकते.**
1) MAC 2) MAI 3) GAB 4) MAE

66) **Find the meaning of the word.**
Discern
1) Detect 2) Confuse 3) Overlook 4) Mix up

67) **'ऑलिव्ह तेल रिफायनरी' स्थापन करणारे भारतातील पहिले राज्य .... आहे.**
1) राजस्थान 2) उत्तर प्रदेश 3) ओडिशा 4) महाराष्ट्र

68) **खालीलपैकी कोणत्या राष्ट्रीय उद्यानात कस्तुरी हरिण प्रकल्प (प्रोजेक्ट मस्क डीयर) 1972 साली सुरु करण्यात आला होता ?**
1) दाचीगाम राष्ट्रीय उद्यान 2) केदारनाथ राष्ट्रीय उद्यान
3) जीम कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान 4) पीन व्हॅली राष्ट्रीय उद्यान

69) **पुढील म्हण पूर्ण करण्यासाठी योग्य पर्याय निवडा.**
कावळ्याच्या शापाने .... मरत नसतात.
1) गाई 2) बाई 3) वासरे 4) मोर

70) **तू माऊलीहून मयाळ । चंद्रहनि शीतळ ।**
पाण्याहूनि पातळ । कल्लोळ प्रेमाचा ।।
संत ज्ञानेश्वरांच्या ह्या काव्यपंक्तिमध्ये कोणता अलंकार वापरला आहे.
1) भ्रांतिमान 2) अपन्हुती 3) स्वभावोक्ती 4) व्यतिरेक

71) **जर CLEMENTINE हा शब्द ZIBJBKQFKB असेल, तर ENTAWAK हा शब्द .... असेल.**
1) BKQXTXH 2) BKPXTXH
3)BKQYTYH 4)BJQYTYG

72) **मालिकेतील रिकामी जागा भरा.**
A , M , B , N , C , ... D , P , E
1) O 2) G 3) H 4) R

73) **'विहीर' या शब्दाचा समानार्थी शब्द ओळखा.**
1) वापी 2) पट 3) याग 4) विहग

74) **Find the meaning of the highlighted word in the sentence.**
Lack of oxygen may <u>inhibit</u> brain development in humans.
1) Frees 2) Clears 3) Hinder 4) Smooth's

75) **समूहदर्शक शब्द ओळखा.**
जसा चाव्यांचा जुडगा तसा पुस्तकाचा ....
1) गठ्ठा 2) टोळी 3) घोस 4) जुडी

76) **........ ही पर्यावरण संरक्षणाची नियमन आणि सुनिश्चिती करण्यासाठी भारतातील केंद्रीय प्रशासकीय संस्था आहे.**
1) पर्यावरण आणि वन मंत्रालय
2) पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय
3) ग्राहक व्यवहार, अन्न व सार्वजनिक वितरण मंत्रालय
4) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान मंत्रालय

77) **टाटा ग्रुपचे अध्यक्ष कोण आहेत ? (1 एप्रिल 2019 रोजी)**
1) एन. चंद्रशेखरन 2) रतन टाटा
3) बोमन रुस्तम इरानी 4) सायरस मिस्त्री

78) **जर A = 1 , B = 2 , ... M = 13 , आणि N = 13 , O = 12 , ... Z = 1 , तर खालीलपैकी कोणते पर्याय बरोबर आहे ?**
1) { B + O + Y } > { F + L + Y }
2) { B + O + Y } + { F + L + Y }
3) { B + O + Y } < { F + L + Y }
4) { B + O + Y } = { J + O + Y }

79) **डेहराडून मधील "वन संशोधन संस्था" (FRI) ची स्थापना खालीलपैकी कोणत्या साली झाली ?**
1) 1906 2) 1957 3) 1970 4) 1857

80) **9.55 + 5.95 + 4.75 – (9.25 – 5.50 – 4.75) = ...**
1) 20.1 2) 21.50 3) 20.6 4) 21.25

81) **Identify the figure of speech in the following sentence.**
The clouds were like ice-cream castles in the sky.
1) Euphemism 2) Simile
3) Personification 4) Oxymoron

82) **Pick the correct meaning of the highlighted idiom or phrase from the following.**
Vivek was deep in thought when his professor said <u>a penny for your thoughts</u>
1) A way of asking what one is thinking
2) To pay someone to get their opinion
3) To scold someone for not paying attention
4) To not concentrating on something

83) **9.85 + 2.6 + 3.35 – (9.55 – 3.95 – 3.75) = ...**
1) 14 2) 13.95 3) 13.5 4) 13.4

84) **मालिकेतील रिकामी जागा भरा.**
2 , ... , 18 , 41 , 74
1) 8 2) 5 3) 7 4) 6

85) **Find the meaning of the highlighted word in the sentence.**
Their instincts warned them something was <u>amiss</u>.
1) Right 2) Suitable 3) Untoward 4) Perfect

86) **द्राविडी प्राणायाम करणे. या वाक्प्रचाराचा खालीलपैकी कोणता अर्थ योग्य आहे ?**
1) सहजरित्या होणारे काम कठीणरित्या पूर्ण करणे
2) लोकांना द्राविडी नावाचा योगाचा प्रकार शिकवणे
3) कोणते काम करताना श्वास जोरात सोडणे
4) योगा करताना नमस्कार करणे

87) **खालील शब्दाचा समास / समास प्रकार ओळखा.**
चंद्रमुखी
1) चतुर्थी तत्पुरुष 2) कर्मधारय 3) व्दिगू 4) द्वंद्व

88) X हा Y हून 10% नी मोठा आहे. मग Y हा X हून ..... % लहान आहे.

1) 10 2) 90 3) 9.09 4) 9

---

89) खालीलपैकी सर्वात मोठा पर्याय कोणता आहे ?

1) 350 चे 80% 2) 950 चा 1/4

3) 0.35 × 900 4) 900 चा 2/5

---

90) 2019 साली रामसर यादीत समाविष्ट केलेले भारतातील दलदली क्षेत्र खालीलपैकी कोणते होते ?

1) वेंबनाड कोल 2) चिल्का सरोवर

3) सुंदरबन 4) कच्छचे आखात

---

91) प्रश्नातील वाक्यात रिकामी जागा भरण्यास सर्वात योग्य शब्द निवडा.

क्रांती दिनाला सर्व क्रांतिकारकांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करुन .... करण्यात आले.

1) अभिवादन 2) आक्रंदन 3) समर्दन 4) स्वादन

---

92) महाराष्ट्रातील सर्वोच्च शिखर .... आहे.

1) कळसुबाई 2) लोहगड 3) रायगड 4) महाबळेश्वर

---

93) Pick the right meaning of the highlighted word in the sentence.

He had obtained all this wealth through <u>deception</u>

1) Resorting to fraud or trickery
2) Being honest about something
3) With hard work
4) With smart work

---

94) खालीलपैकी विरुध्दार्थी शब्दाची चुकीची जोडी ओळखा.

1) सुलक्षणी × कुलक्षणी 2) निर्गुण × सगुण

3) नियंत्रित × निराकार 4) प्रामाणिक × अप्रामाणिक

---

95) खालीलपैकी वाक्प्रचाराचा अयोग्य वापर असलेले वाक्य कोणते ?

1) आग्र्याचा ताजमहाल पाहून आम्ही तोंडात बोटे घातली
2) रामरावांच्या श्रीमंतीने सर्वांनी तोंडात बोटे घातली
3) त्या मुलीला तोंडात बोटे घालायची सवय आहे
4) कसरतीच्या खेळातील छोट्या मुलीचे कर्तब पाहून प्रेक्षक तोंडात बोटे घालून पाहत राहिले

---

96) जर सांकेतिक भाषेत 432567 हे 523476 आहे, तर 562189 हे सांकेतिक भाषेत काय असेल ?

1) 653098 2) 652098 3) 653198 4) 652189

---

97) भारतातील हरित क्रांतीचे जनक कोण आहेत ?

1) हिरालाल चौधरी 2) एम. एस. स्वामीनाथन

3) व्हर्गीज कुरियन 4) शालीहोत्रा

---

98) 80 च्या 25% – 16/20 + 2.5 = ...

1) 22.2 2) 21.45 3) 21.7 4) 22.1

---

99) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.

His theory was <u>ridiculed</u> and not accepted.

1) Appreciated 2) Mocked

3) Analysed 4) Respected

---

100) ''मुंबई नैसर्गिक इतिहास परिषद (BNHS)'' चा लोगो काय आहे ?

1) किंगफिशर 2) माळढोक 3) ग्रेट हॉर्नबिल 4) पारवा

---

101) X चे पूर्व दिशेला तोंड आहे. तो 90 अंश डावीकडे वळतो. मग तो 45 अंश डावीकडे वळतो. मग तो 180 अंश वळतो. मग तो 45 अंश उजवीकडे वळतो. शेवटी तो डावीकडे 90 अंश वळतो. आता तो कोणत्या दिशेला तोंड करुन उभा आहे.

1) पूर्व 2) पश्चिम 3) दक्षिण 4) उत्तर

---

102) पुणे येथे सत्यशोधक समाजाची स्थापना .... यांनी केली होती.

1) महात्मा गांधी 2) ज्योतिबा फुले

3) पंडिता रमाबाई 4) बी. आर. आंबेडकर

---

103) Pick the correct meaning of the highlighted idiom or phrase from the following.

Pranav decided not to bring up the topic of the fight with his sister and <u>to let sleeping dogs lie</u>

1) To not disturb a current situation
2) To postpone a discussion with someone
3) To handle something or someone with utmost care
4) To make someone feel sorry for something they did or said

---

104) जगप्रसिध्द पुष्कर तलाव .... मध्ये स्थित आहे.

1) जयपूर जिल्हा 2) जोधपूर जिल्हा

3) अजमेर जिल्हा 4) कोटा जिल्हा

---

105) Select the correct passive voice form of the sentence.

You do not forget your lesson.

1) Your lesson is not to be forgotten by you
2) Do not forget your lesson
3) Is your lesson being forgotting by you
4) Forgetting the lesson is not done by you

---

106) 3.25 + 2.95 + 4.75 – (3.25 – 6.55 + 4.75) = ...

1) 8.85 2) 9.45 3) 9.50 4) 8.95

---

107) Find the meaning of the highlighted word in the sentence.
He was a man of few words but many graphic gestures.
1) Obscure 2) Striking 3) Vague 4) Petty

108) Identify the figure of speech in the following sentence.
He was awfully lucky to escape the crash without getting kind.
1) Personification 2) Euphemism
3) Oxymoron 4) APostrophe

109) भारतातील किती जीवावरण राखीव क्षेत्राचा समावेश युनेस्कोच्या जीवावरण राखीव क्षेत्रांच्या जागतिक जाळ्यांमध्ये झालेला आहे.
1) 4 2) 5 3) 6 4) 11

110) भारतातील सेंट्रल लेदर रिसर्च इंस्टिट्यूट कोठे आहे ?
1) चेन्नई 2) विजयवाडा 3) विशाखापट्टणम 4) गुंटूर

111) भारतीय संविधानाने कोणत्या देशाकडून उद्देशिका (Preamble) घेतली आहे ?
1) कॅनडा 2) युनायटेड किंगडम
3) ऑस्ट्रेलिया 4) युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका

112) जर $32 \times 54 = 172$, $27 \times 23 = 100$ आणि $21 \times 79 = 200$, तर $64 \times 7 = ?$
1) 140 2) 135 3) 142 4) 78

113) Fill in the blanks with the correct form of future continuous or future perfect tense.
By next Tuesday, I .... ten years in this office.
1) Will have completed 2) Completed
3) Am Completing 4) To be completing

114) Pick the right idiom which fits into the sentence.
The loss of his job was a .... for him.
1) Bolt from the blue 2) Black sheep
3) Besides the mark 4) All Hebrew

115) खालीलपैकी व्याकरणाच्या दृष्टीने शुध्द वाक्याचा पर्याय निवडा.
1) त्याने देशासाठी जीवाची परवा केली नाही
2) त्यांनी काशीला पर्याण केले
3) उद्या स्वामींचे पर्वचन आहे
4) तुमच्या शाबासकीने मला प्रोत्साहन मिळाले

116) Pick the Synonym for the word.
Indolent
1) Lazy 2) Bright 3) Perky 4) Dynamic

117) पुढीलपैकी कोणते संविधान सभेच्या राष्ट्रीय ध्वजावरील तात्कालीक समिती (Ad hoc committee on the National Flag) चे अध्यक्ष होते ?
1) जे. बी. कृपलानी 2) जवाहरलाल नेहरु
3) डॉ. राजेंद्र प्रसाद 4) अल्लादी कृष्णस्वामी अय्यर

118) Identify the figure of speech in the following sentence.
The garden was begging for water.
1) Oxymoron 2) Simile
3) Personification 4) Euphemism

119) पुढीलपैकी कोणती आर्थिक मालमत्ता आहे ?
1) सोने 2) जमीन 3) चांदी 4) बाँड

120) सहा जण A, B, C, D, E आणि F हे दोन रांगामध्ये एकमेकांकडे तोंड करुन बसले आहेत. दोन्ही रांगामध्ये प्रत्येकी तीन जण आहेत. E हा कोणत्याही रांगेच्या शेवटी बसलेला नाही. D हा F च्या डावीकडे दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. E चा शेजारी बसलेला A हा D च्या कर्णाभिमुख आहे. C हा F च्या शेजारी आहे. E आणि D ची जागेची अदलाबदल केल्यानंतर नव्या ठिकाणी D चा शेजारी कोण असतील ?
1) A आणि B 2) F आणि B
3) A आणि C 4) वरीलपैकी काहीही नाही

स्पष्टीकरण

1) स्पष्टीकरण — (2)
- $15 - 22 + 65 - 42 - 62 + 103 - 45 - 27 = -15$
- $18 - 17 + 25 - 32 + 26 - 104 + 44 + 37 = -3$
- $19 - 12 + 165 - 42 - 36 - 103 - 45 - 17 = -71$
- $38 - 107 + 25 + 32 + 26 - 104 + 44 + 37 = -9$
- $-3 > -9 > -15 > -71$

2) स्पष्टीकरण — (1)
- 'कलमकारी ब्लॉक प्रिंट' हा प्रिंट प्रकार भारतातील प्रमुख कापड लोककलांपैकी एक आहे.
- हा कलाप्रकार प्रामुख्याने आंध्रप्रदेश राज्यामध्ये प्रसिद्ध आहे.

3) स्पष्टीकरण — (3)
- $\frac{12 \times 2}{20 \times 2} + \frac{1.5 \times 4}{10 \times 4} - \frac{5 \times 1}{40 \times 1} = \frac{24 + 60}{40} = \frac{84}{40} - \frac{5}{40}$

$= \frac{79}{40} = \boxed{1.975}$

4) **स्पष्टीकरण** — (3)
- Managing ⟶ Not to be named in comparison with
- Usage ⟶ They are not fit to hold a candle to their precececessor.

---

5) **स्पष्टीकरण** — (3)
- Cowardly – भित्रेपणाने
- Timid – भित्रा , भेकड = shy , bashful

---

6) **स्पष्टीकरण** — (3)
- 'जगदीश्वर' शब्दाची फोड / विग्रह – त् + ई = द् + ई = दी = जगदीश्वर
- **नियम :–** व्यंजन वर्गातील पहिल्या पाच कठोर व्यंजनापुढे अनुनासिक खेरीज स्वर किंवा मृदू व्यंजन आल्यास पहिल्या व्यंजनाच्या जागी त्याच वर्गातील तिसरे व्यंजन येऊन संधी होतो, याला 'तृतीय व्यंजन संधी' असे म्हणतात.
- म्हणून प्रश्नातील 'जगदीश्वर' शब्दाचा योग्य विग्रह नियमाप्रमाणे 'जगत् + ईश्वर' असा होतो.

---

7) **स्पष्टीकरण** — (3)
- 55 – 11 + 75 – 42 + 62 + 13 – 45 – 27 = 80
- 118 – 17 + 25 – 32 + 126 – 104 + 44 + 37 = 197
- 79 – 42 – 165 – 42 – 36 + 103 – 45 – 17 = –165
- 38 + 107 + 25 + 32 + 26 – 104 – 1 44 + 7 = –13

---

8) **स्पष्टीकरण** — (4)
- प्रश्नाचे उत्तर हे पर्याय cancel करुन सुद्धा सुटू शकते.
- 'वरील प्रश्नात 'सांगड' हा शब्द वाक्याचा योग्य अर्थ पुर्ण करत असल्याने उत्तर क्र.4 हा पर्याय येतो / येथे समर्पक ठरतो.

---

9) **स्पष्टीकरण** — (2)
- **धरण** ⟶ **नदी**

उजनी धरण ⟶ भीमा नदी
जायकवाडी धरण ⟶ गोदावरी
तोतलाडोह (मेघदूत जलाशय) ⟶ पेंच
इसापूर धरण (डॅम) ⟶ पैनगंगा
(नदीच्या मुखाकडील भागावर)

---

10) **स्पष्टीकरण** — (3)
- हर्ष × दुःख
- घाऊक × किरकोळ
- घाऊक = अधिक / भरपूर प्रमाणात तर
  किरकोळ – लहान / मोठ्या प्रमाणात
- पर्यायात हाच पर्याय विरुध्द बाजू दर्शवित असुन उत्तर पर्याय क्र.3 आहे.

---

11) **स्पष्टीकरण** — (1)
- अक्षय राहणे = कायमस्वरुपी अस्तित्वात राहणे / अजरामर राहणे
- पर्याय - B व C आणि D वरील वाक्प्रचाराशी 'तर्कसंगत' वाक्य नाही आहेत, त्यामुळे पर्याक क्र.-A हे विधान, वरील वाक्यप्रचाराशी योग्य जुळवणी करत असलेले उत्तर क्र.1 येते.

---

12) **स्पष्टीकरण** — (3)
- DC = 3 + 4 = 7 × 2 = 14
- BALL = 2 + 1 + 12 + 12 = 27 × 2 = 54
- HAVE = 8 + 1 + 22 + 5 = 36 × 2 = 72
- MADE = 13 + 1 + 4 + 5 = 23 × 2 = 46

---

13) **स्पष्टीकरण** — (2)
- नकाशात बाणाने दर्शविलेला जिल्हा जालना आहे.
- नकाशातील जिल्हे ओळखण्याचा सराव करा.

---

14) **स्पष्टीकरण** — (4)
- उदाहरणात दिल्याप्रमाणे, बेरीज केली तर उत्तर सहज मिळते
- $15 \times \frac{1}{6} = 2.5$
- 44 चे 25% = 11 चे 200% किती = 22
- 0.25 × 60 = 15
- ∴ 2.5 + 22 + 15 = 39.5

---

15) **स्पष्टीकरण** — (3)
- दिलेल्या अक्षरांच्या जुळणीवरुन देखील आपल्याला उत्तरापर्यंत पोहचता येईल.

L E T T U C E   C O M P U T E
T E L T U E C   M O C P U E T

तसेच ,

A V E N U E S
E V A N U S E

- तसेच पर्यायात हा पर्याय वरील दोन अक्षरांपर्यंत तर्कसंगत जुळत असल्याने पर्याय क्र.3 उत्तर आहे.

---

16) **स्पष्टीकरण** — (3)
- उतरता क्रम ⟹ गोदावरी ⟹ भीमा ⟹ कृष्णा ⟹ तापी
  668 km 451 km 282 km 208 km

---

17) **स्पष्टीकरण** — (3)
- तिसऱ्या वाक्यातील (पर्यायातील) which या subordinating conjunction ने 2 वाक्ये जोडून complex बनले.

---

18) स्पष्टीकरण — (1)

- पौर्वात्य या शब्दाला विरुद्धार्थी शब्द पाश्चात्य होईल.
- पौर्वात्य म्हणजेच, पूर्वेकडील तर, पाश्चात्य म्हणजे पश्चिमेकडील
- सदर दोन बाजू विरुद्ध आहेत.

---

19) स्पष्टीकरण — (3)

- 'महाविविधता देश' - पृथ्वीवर उपस्थित असलेल्या / अस्तित्वात असलेल्या प्रजाती
- अभिक - अभिक ज्या देशांमध्ये असतात, त्या देशांना 'महाविविधता देश' म्हणतात, असे एकूण जगात 17 'महाविविधता' असलेले देश आहेत.

---

20) स्पष्टीकरण — (4)

- पर्याय क्र.4 मधील वाक्य कोणताही उभयन्वयी अव्यय प्रकाराने जोडलेला नसल्याने, केवळ पर्यायात एकच विधान केलेले आहे. त्यामुळे याचे उत्तर पर्यय क्र 4 आहे.

---

21) स्पष्टीकरण — (1)

- साधा वर्तमानकाळ → मोर थुईथुई नाचतो
- रिती वर्तमानकाळ → मोर थुईथुई नाचत असतो
- चालू वर्तमानकाळ → मोर थुईथुई नाचत आहे
- पूर्ण वर्तमानकाळ → मोर थुईथुई नाचला आहे
- काळांचा अर्थ जरी समजला तरी, उत्तरापर्यंत आपणास जाता येते.

---

22) स्पष्टीकरण — (2)

- DOG = 26 , NPIN = 53
- पर्याय क्र. 2 मध्ये

  DOG < NPIN

  26 < 53

---

23) स्पष्टीकरण — (3)

- पिडा सहन करुन जगणारे - पिडित
- हातावर पोट असणारे - गरीब
- कष्ट करुन जगणारे - श्रमजीवी
- अत्याचार / शोषण सहन करणारे - शोषित

---

24) स्पष्टीकरण — (1)

- वरील ओळीतील वृत्त हा 'ओवी' हा आहे.
- **ओवी :-** ओवीला चरण असतात. पहिल्या तीन चरणांच्या शेवटी यमक असतो. आधुनिक ओवीला तीनच चरण असतात तर, चौथा चरण लहान असतो. अशा ओव्या 'बहिणाबाई चौधरीं'च्या ओव्यात सापडतात.
- **अभंग :-** (1) अभंग आणि ओवी म्हणण्याची रित/चाल वेगवेगळी आहे. याचे प्रामुख्याने दोन प्रकार पडतात (1) मोठा अभंग (2) लहान अभंग

  (2) याच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या चरणांत यमक असतो.
- **नववधू :-** (1) हे नाव 'कविवर्य तांबे यांच्या नववधू प्रिया मी बावरते' या पद्यावरुन पडले आहे. (2) याच्या प्रत्येक चरणात 16 मात्रा असतात.
- **पादाकुलक:-** याच्या प्रत्येक चरणात 16 मात्रा असून 8 व 8 मात्रांची अशी पद्याची दोन आवर्तने येतात.

---

25) स्पष्टीकरण — (1)

- जेव्हा भूतकाळात दोन घटना एकापाठोपाठ पण काही वेळाने घडतात, तेव्हा जी घटना पहिल्यांदा घडलेली आहे, ती 'Past Perfect' मध्ये लिहावी व नंतर घडलेली Simple Past मध्ये लिहावी.
- दिलेले वाक्य Past Perfect Tense मध्ये आहे - दोन घटना घडलेल्या आहेत →
- $\boxed{S + had + V_3 + O}$ = She Had shelled all the peas before I cut all the potatoes.

---

26) स्पष्टीकरण — (2)

- **भावे प्रयोग –** (1) जेव्हा कर्त्याच्या लिंग किंवा कर्माच्या लिंग / वचनात बदल करुनही क्रियापद बदलत नाही, तेव्हा त्या प्रयोगास 'भावे प्रयोग' म्हणतात.

  (2) प्रयोगात कर्ता आणि कर्म दोघांनाही प्रत्यय असतो.

  (3) वरील 'उदाहरण' हे भावे प्रयोगाचे आहे.
- **कर्मणी प्रयोग –** जेव्हा कर्माच्या लिंग व वचनाप्रमाणे क्रियापदाचे रुप बदलते, तेव्हा त्यास 'कर्मणी प्रयोग' म्हणतात.
- **अकर्मक कर्तरी –** कर्तरी प्रयोग असून 'कर्म' नसते.
- **सकर्मक कर्तरी –** कर्तरी प्रयोग असून कर्म असते.

---

27) स्पष्टीकरण — (1)

- या म्हणीचा अर्थ - अक्षरश: भिक मागण्याची पाळी येणे असा होतो.

---

28) स्पष्टीकरण — (2)

- Caper = उड्या मारणे , बागडणे
- प्रश्नातील वाक्याचा अर्थ - मुलगी उड्या / खेळत असताना तिच्या घोट्याला दुखापत झाली.
- Caper = गाणे
- Mischief = इजा, दुखापत
- Aggression = आगळीक , संतापाच्या भावना
- Humility = नम्रता , विनयशिलता

---

29) स्पष्टीकरण — (2)

- 29 जुलै - आतंरराष्ट्रीय व्याघ्र दिवस
- वाघांची घटती संख्या आणि त्यांचे संरक्षण करण्याबाबत जनजागृती करण्याच्या उद्देशाने दरवर्षी 29 जुलै रोजी 'आंतरराष्ट्रीय व्याघ्र दिन' पाळला जातो.

---

30) स्पष्टीकरण — (3)
- 152 + 55 – 32 + 74 + 105 – 93 + 42 + 37 = 340
- 48 + 17 + 52 + 35 – 156 – 104 + 34 + 74 = 00
- 19 – 15 – 42 + 45 + 36 – 103 + 42 + 507 = 489
- 144 – 67 – 52 + 35 – 56 + 104 – 44 – 13 = 51

---

31) स्पष्टीकरण — (3)
- डॉ. सलीम अली (जन्म - 12 नोव्हेंबर 1896 , मृत्यू - 20 जुन 1987) हे भारतातील आद्य पक्षीशास्त्रज्ञ आणि पर्यावरणवादी होते. सलीम अली यांनी भारतातील ब्रिटिश राजवटीच्या काळात भारतातील पक्ष्यांचा आढळ, त्यांच्या सवयी, पक्ष्यांच्या विविध जाती यांचा बारकाईने अभ्यास केला.

---

32) स्पष्टीकरण — (1)
- Captious = दुसऱ्याचे दोष दाखविण्याची आवड असलेला
- Critical = गंभीर , टीकाकुशल , दोषदर्शी
- Undemanding = अनावश्यक , दावा न केलेले
- Charitable = दयाळू , दानशुर , धर्मार्थ
- Forgiving = क्षमाशील

---

33) स्पष्टीकरण — (4)
- A = –81 B = –35 C = –105 ✓D = 13

---

34) स्पष्टीकरण — (2)
- S + U + N = 19 + 21 + 14 = 54
- C + A + R = 03 + 01 + 18 = 22
- P + L + A + Y = 16 + 12 + 1 + 25 = 54

---

35) स्पष्टीकरण — (3)
- देव + ऋषी = अ + ऋ = अर (देवर्षी)
  हा शब्द 'स्वर संधी' मधील - 'सजातीय स्वरसंधी' प्रकारात मोडतो.
- **नियम** ⟶ ऱ्हस्व किंवा दीर्घ स्वरापुढे तोच स्वर ऱ्हस्व किंवा दीर्घ आल्यास म्हणजेच दोन सजातीय स्वर लागोपाठ आल्यास त्या दोहोंबद्दल त्याच जातीतील एकच दीर्घ स्वर येतो, याला 'स्वरसंधी' म्हणतात. यास 'दीर्घत्वसंधी असेही म्हणतात.

---

36) स्पष्टीकरण — (3)
- दिलेले वाक्य हे Present continuous tense चे आहे.
  Present continuous tense चे Passive Voice मधील रचना

o + am / is / are + being + V_3 + by + Noun / O.P.

  पर्यायात प्रर्याय क्र.3 मध्येच अशी रचना आहे.
  ∴ पर्याय क्रमांक 3 आहे.

---

37) स्पष्टीकरण — (1)
- भारतातील प्रथम 'मल्टी स्पोंटस संग्रहालय - कोलकता' येथील आहे.

---

38) स्पष्टीकरण — (1)
- 'अतींद्रिय' हा योग्य शब्द आहे.

---

39) स्पष्टीकरण — (1)
- दिलेल्या वाक्यात seriously आणि funny हे दोन विरोधाभासी शब्द आल्याने येथे oxymoron विरोधाभास अलंकार होतो.

---

40) स्पष्टीकरण — (2)
- **सहकुटुंब –** कुटुंबाने सहित असा जो (गृहस्थ)
  या सामासिक शब्दाचे पहिले पद 'सह' असे अव्यय आहे. या समासातील पहिली अक्षरे 'सामान्यत:' 'स' याच अक्षराने सुरु होतात / झालेली दिसतात.
  उदा. : सनाथ , सहपरिवार , सुपुत्र , सफल , सरुप ,सुवर्ण

---

41) स्पष्टीकरण — (1)
- Gaiety = आनंदी × Woe दु:खी
- fortune = भाग्य – fate , wealth
- Bliss – आनंद

---

42) स्पष्टीकरण — (1)
- भिंतींना कान असतात = भिंतीच्या पलीकडे असणाऱ्या माणसाला/ लोकांना कान असतात.
- 'वरील वाक्यरचनेत योग्य अर्थाने बसते व वाक्याचा योग्य अर्थ पूर्ण करते गुप्त गोष्ट उघड झाल्याशिवाय राहत नाही असा देखील अर्थ या म्हणीचा होतो.

---

43) स्पष्टीकरण — (1)
- genuine – खरा अस्सल (या अर्थाने)
- Fictitious – काल्पनिक / बनावट
- Actual – वास्तविक / खरा
- Authentic – खरा / अस्सल
- Pure – शुद्ध / खरे / निर्मळ

---

44) स्पष्टीकरण — (1)

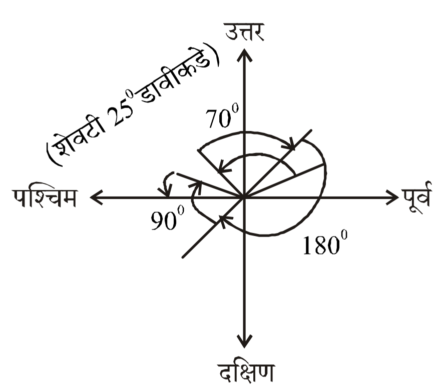

---

45) स्पष्टीकरण — (2)

- 'मी फिरायला गेलो आहे'. या वाक्यातील क्रिया वर्तमानकाळात पूर्ण झालेली असल्याने हे वाक्य (पर्याय क्र.3) पूर्ण वर्तमानकाळातील आहे.

---

46) स्पष्टीकरण — (3)

- Indigenous = स्वदेशी , स्थानिक

---

47) स्पष्टीकरण — (1)

- Morose = gloomy , ferine = खिन्न , दु:खी

---

48) स्पष्टीकरण — (4)

- सकूटूबं हा अशुध्द शब्द असून सहकुटूंब हा शुध्द शब्द आहे.

---

49) स्पष्टीकरण — (3)

- भारतातील सर्वात मोठे पोस्ट ऑफिस मुंबई जीपीओ आहे.

---

50) स्पष्टीकरण — (3)

- येथे He म्हणजे तो त्याला dictionary ची उपमा दिलेली आहे; त्यामुळे येथे Metaphor अलंकार होतो.
- Metaphor – रुपक अलंकार

---

51) स्पष्टीकरण — (2)

- 44 च्या $\frac{1}{8}$ = 05.5
- 50 च्या 60% = 30
- 0.30 × 120 = 36
- 5.5 + 30 + 36 = 71.5

---

52) स्पष्टीकरण — (3)

- भारतीय राष्ट्रीय कॅलेंडर हे 'साक किंवा शक' युगावर आधारित आहे.

---

53) स्पष्टीकरण — (3)

- हिंमत - धाडस / साहस

---

54) स्पष्टीकरण — (1)

- पुढील आकृतीद्वारे आपल्याला तो माणूस त्याच्या घरापासून किती दूर आहे, हे समजेल.

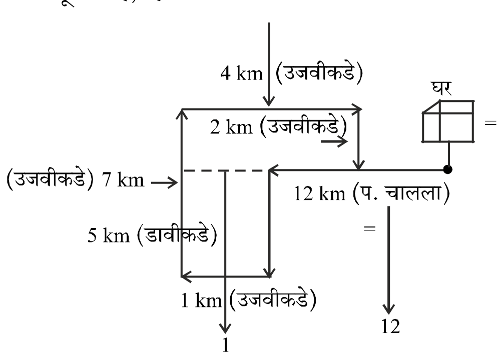

- = 1 + 12 = 13 = 13 – 4 = 09 km

---

55) स्पष्टीकरण — (4)

- Parched = Dry

---

56) स्पष्टीकरण — (1)

- भारत सरकारने - वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम 1972 हा कायदा लागू केला आहे.
- **उद्देश –** देशभरातील वन्यजीवांना सुरक्षा प्रदान करणे, अवैध शिकार, तस्करी आणि अवैध व्यापार यांना आळा घालणे, जानेवारी 2003 मध्ये यामध्ये थोडाफार बदल केला गेला असून अपराध करणाऱ्यांना दंड व शिक्षेची तरतूद केली आहे.

---

57) स्पष्टीकरण — (2)

- पंधरा दिवसाच्या कालावधीने प्रसिद्ध होणारे → पाक्षिक
- महिन्याला प्रसिद्ध होणारे (दर) → मासिक
- दर आठवड्याला/सात दिवसांनी प्रसिद्ध होणारे → साप्ताहिक
- दर तीन महिन्यांनी प्रसिद्ध होणारे → त्रैमासिक

---

58) स्पष्टीकरण — (1)

- 39 ÷ 5 = 7.8
- 31 ÷ 4 = 7.75
- 4.25 × 1.5 = 6.375
- 2.75 × 1.5 = 4.125

---

59) स्पष्टीकरण — (3)

जैवविविधता हॉटस्पॉट

- हे एक असे भौगोलिक ठिकाण / क्षेत्र असते कि जेथे पर्याप्त प्रमाणात जैवविविधता आढळते
- सद्यस्थितीला जगात अशी 'कॉन्झर्वेशन इंटरनेशनल' ने घोषित केलेली 36 'जैवविविधता हॉटस्पॉट' ठिकाणे आहेत, त्यापैकी भारतात एकूण 4 आहेत.

---

60) स्पष्टीकरण — (3)

- जयपूरमध्ये 'हवा महल' सवाई प्रताप सिंह यांनी बांधला/बनवला आहे.
- हा राजस्थानची राजधानी 'जयपूर' येथे स्थित आहे. महाराज सवाई प्रताप सिंहानी याचे बांधकाम इ.स. 1799 मध्ये केले होते.

---

61) स्पष्टीकरण — (1)

- 'भार' या शब्दास समानार्थी शब्द - वजन , जड

---

62) स्पष्टीकरण — (3)

- संस्कृत व्याकरणाचे जनक - पाणिनी
- 'पाणिनी' हा संस्कृत भाषेचा व्याकरणकार होता. तो हल्लीच्या पाकिस्तानात इ.स. पूर्व आठव्या शतकात होऊन गेला. त्याने ऋग्वेदाची रचना केली. तसेच संस्कृत व्याकरणाचे नियम चौकटबद्ध केले.

63) स्पष्टीकरण — (3)

- Past And Village Kandwa - या वाक्यातील Village हा शब्द पाहिला तर पर्याय क्र. 1 , 2 व 4 मध्ये सारखा दिसतो. तर पर्याय क्र. 3 मध्ये त्याचे स्पेलिंग Village असे न राहता – Vlilage असे आहे. त्यामुळे हा पर्याय वेगळा आहे.

64) स्पष्टीकरण — (2)

- Nimble = light - footed – चपळ , चलाख

65) स्पष्टीकरण — (---)

- रद्द

66) स्पष्टीकरण — (1)

- Discern = Detect शोधणे
- Confuse = Confute गोंधळ
- Detect = ओळखणे

67) स्पष्टीकरण — (1)

- 'ऑलिव्ह तेल रिफायनरी' स्थापन करणारे भारतातील पहिले राज्य 'राजस्थान' आहे.

68) स्पष्टीकरण — (2)

- **प्रकल्प कस्तुरी 'मृग' 1972 -**
- भारतीय संसदेने 1972 मध्ये वन्यजीव (संरक्षण) कायदा लागू केला, जो देशातील वन्यजीव (वनस्पती व प्राणी) यांचे संरक्षण करतो.
- केदारनाथ वन्यजीव अभयारण्य किंवा याला आता, 'केदारनाथ कस्तुरी मृग' प्रकल्प / अभयारण्य असे देखील म्हणतात.
- हा प्रकल्प उत्तराखंड राज्यातील चमोली आणि रुद्रप्रयाग जिल्हयात स्थापित केला गेला आहे.
- हा प्रकल्प प्रामुख्याने लुप्त होत चाललेल्या हिमालयीन कस्तुरी मृगांच्या संरक्षणासाठी कार्यरत आहे.

69) स्पष्टीकरण — (1)

- कावळ्याच्या शापाने गाई मरत नसतात.

70) स्पष्टीकरण — (4)

- **व्यतिरेक अलंकार –** उपमेय हे उपमानापेक्षा श्रेष्ठ आहे असे वर्णन ज्या उदाहरणात केलेले असते, त्यावेळी 'व्यतिरेक' हा अलंकार होतो.
- **भ्रांतिमान अलंकार –** रुपक अलंकारात उपमेय व उपमान यांत भेद नसून ती एकरुप आहेत, असे आपण मानतो. पण उपमानाच्या जागी उपमेयच आहे असा भ्रम निर्माण होऊन तशी काही कृती घडली, तर तिथे 'भ्रांतिमान' हा अलंकार होतो.
- **स्वभावोक्ती –** एखादया व्यक्तीचे, प्राण्याचे वस्तुचे, त्याच्या स्वाभाविक स्थितीचे किंवा हालचालीचे यथार्थ (हुबेहूब) पण वैशिष्टयपुर्ण वर्णन जेथे केलेले असते त्यावेळी तो 'स्वभावोक्ती' अलंकार असतो.
- **अपन्हुती –** याचा अर्थ झाकणे, लपविणे असा आहे. या अलंकारात उपमेयाचा निषेध करुन ते उपमानच आहे, असे जेव्हा सांगितले जाते, तेव्हा 'अपन्हुती' हा अलंकार असतो.

प्रश्नातील दिलेल्या काव्यपंक्तीमध्ये 'व्यतिरेक अलंकार' झालेला आहे.

71) स्पष्टीकरण — (1)

- प्रश्नात दिल्याप्रमाणे

C	L	E	M	E	N	T	I	N	E
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Z	I	B	J	B	K	Q	F	K	B
–4	–4	–4	–4	–4	–4	+4	+4	+4	+4

E	N	T	A	W	A	K
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
B	K	Q	X	T	X	H
–4	–4	–4	–4	–4	–4	–4

72) स्पष्टीकरण — (1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Z	Y	X	W	V	U	T	S	R	Q	P	O	N
26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14

A	M	B	N	C	O	D	P	E
1	13	2	14	3	15	4	16	5

73) स्पष्टीकरण — (1)

- विहीर , आड , बाव , बावडी , बारव , कुप , वापी

74) स्पष्टीकरण — (3)

- inhibit = रोखणे , मना करणे
  = Hinder , imprison , immure

75) स्पष्टीकरण — (1)

- पुस्तकांचा - गठ्ठा
- चोरांची - टोळी
- भाजांची/दुर्वांची - जुडी

76) स्पष्टीकरण — (1)

- पर्यावरण आणि वन मंत्रालय

77) स्पष्टीकरण — (1)

- 2024
- आता सद्यस्थितीला 'टाटा ग्रुपचे अध्यक्ष' नोएल टाटा' हे आहेत.

78) स्पष्टीकरण — (3)

- BOY = 42   FLY = 43
- पर्याय क्र. 3 मध्ये BOY < FLY बरोबर आहे.

---

79) स्पष्टीकरण — (1)

- भारतीय वन संशोधन संस्था ही 'वनांच्या' शोधासाठीची एक प्रमुख संस्था आहे.
- या संस्थेची स्थापना 1906 साली झाली आहे. (डेहराडून येथे)

---

80) स्पष्टीकरण — (4)

- 9.55 + 5.95 + 4.75 – (9.25 – 5.50 – 4.75) = -----

= 20.25 – (–1)

= 20.25 + 1

= 21.25

---

81) स्पष्टीकरण — (2)

- वाक्यात as , like असे शब्द येतात तेव्हा Simile (उपमा) अलंकार होतो)

---

82) स्पष्टीकरण — (1)

- अर्थ – मनातले ओळखणे

---

83) स्पष्टीकरण — (2)

- 9.85 + 2.6 + 3.35 – (9.55 – 3.95 – 3.75) = -----

= 15.8 – (1.85) = 13.95

---

84) स्पष्टीकरण — (2)

- 2 + 3 = 5 , 5 + 13 = 18 , 18 + 23 = 41 म्हणजेच 3 , 13, 23 , 33 मिसळत जावे.

---

85) स्पष्टीकरण — (3)

- Amiss = चुकलेले , भलतेच
  (Mistake , Untoward)
- Right = योग्य

---

86) स्पष्टीकरण — (1)

- द्रविडी प्राणायाम करणे – सहजरित्या होणारे काम कठीणरित्या पूर्ण करणे.

---

87) स्पष्टीकरण — (2)

- चतुर्थी तत्पुरुष – ज्या तत्पुरुष समासात कोणत्यातरी विभक्तीचा अर्थ व्यक्त करणाऱ्या शब्दयोगी अव्ययाचा लोप करुन दोन्ही पदे जोडली जातात त्यास तत्पुरुष समास म्हणतात. या समासात उदा.– ज्ञानासाठी – ज्ञानासाठी यक्ष – चतुर्थी तत्पुरुष समास)
- कर्मधारय समास – ज्या तत्पुरुष समासातील दोन्ही पदे एकाच विभक्तीत, प्रथमा विभक्तीत असतात, तेव्हा 'कर्मधारय समास' म्हणतात.
  उदा. चंद्रमुखी – चंद्रासारखे मुख , महादेव – महान असा देव.

---

88) स्पष्टीकरण — (3)

- समजा, $x = 100\%$
  $y = 100\%$

उदाहरणात दिल्याप्रमाणे, $x = 100$ होईल तर
$y = 100$

$\therefore$ x च्या 110 चे 10% = 9.999 = 10

$\therefore$ पर्यायात 110 चे 9.09% = 9.999 = 10

$\therefore$ y हा x पेक्षा 10% नी लहान आहे

---

89) स्पष्टीकरण — (4)

- 350 × (चे) 80% = 280
- $950 \times \frac{1}{4} = 237.5$
- 0.35 × 900 = 315
- $900 \times \frac{2}{5} = \underline{\underline{360}}$

---

90) स्पष्टीकरण — (3)

- (चालू घडामोडी)
- 2019 साली रामसर यादीत समाविष्ट केलेले 'सुंदरबन' हे पश्चिम बंगाल राज्यातील ठिकाण आहे.
- आजतागायत भारतात रामसर यादीत समाविष्ट असणारी 85 ठिकाणे येतात.
- भारत सरकारचे पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय भारतातील रामसर स्थळांची नोडल एजन्सी म्हणून कार्य करते.
- वेंबनाड सरोवर – 2012, चिल्का सरोवर – 1981, (कच्छचे आखात – समावेश नाही)

---

91) स्पष्टीकरण — (1)

- येथे 'अभिवादन' हा शब्द दिलेल्या वाक्याला अनुसरून योग्य ठरत असून वाक्याचा अर्थ योग्यरित्या पूर्ण करतो.
- अभिवादन करणे – एखाद्या व्यक्तीने / व्यक्ती समुदायाने सामाजिक मूल्यांस व भावनांस अनुसरून एखादी व्यक्ती अगर राष्ट्रीय ध्वजासारख्या पूज्य वस्तू यांच्याविषयी आदरभाव व्यक्त करण्यासाठी केलेले वंदन होय.

---

92) स्पष्टीकरण — (1)

- महाराष्ट्रातील सर्वोच्च शिखर 'कळसुबाई' हे असून त्याची उंची 1646 मीटर उंच असून ते अहिल्यानगर जिल्ह्यात स्थित आहे.
- महाराष्ट्रातील शिखरे – उंचीचा उतरता क्रम ⟹

कळसूबाई ⟶	1646 मीटर
साल्हेर ⟶	1567 मीटर
महाबळेश्वर ⟶	1438 मीटर
हरिश्चंद्रगड ⟶	1424 मीटर

सप्तश्रृंगी ⟶ 1416 मीटर
तोरणा ⟶ 1404 मीटर
अस्तंभा ⟶ 1325 मीटर

---

93) स्पष्टीकरण — (3)

- deception = hard work

---

94) स्पष्टीकरण — (3)

- नियंत्रित × अनियंत्रित

---

95) स्पष्टीकरण — (3)

- प्रश्नातील पर्यायात; पर्याय 1 , पर्याय 2 आणि पर्याय 4 मध्ये, वाक्याला अनुसरुन योग्य प्रकारे वाक्यप्रचाराची जुळणी झालेली आहे.
- पण पर्याय 3 मध्ये मात्र, वाक्याचा आणि त्यात वापरलेला वाक्प्रचार यांची योग्य जुळणी होत नाही.

---

96) स्पष्टीकरण — (1)

- 4 3 2 5 6 7 तसेच 5 6 2 1 8 9
  5 2 3 4 7 6   6 5 3 0 9 8
  +1 –1 +1 –1 +1 –1   +1 –1 +1 –1 +1 –1

---

97) स्पष्टीकरण — (2)

- 1960 च्या दशकात शेतकी संशोधन, विकास, तंत्रज्ञानाच्या मदतीने भारतात कृषी उत्पादन वाढले. हा काळ भारतातील 'हरितक्रांती' म्हणून ओळखला जातो.
- भारताच्या कृषिमंत्रालयाचे तत्कालीन सल्लागार एम. एस. स्वामिनाथन यांनी डॉ. नॉर्मन बोरलॉग यांना भारतात बोलावून त्यांच्या मदतीने हा प्रयोग यशस्वी केला.

---

98) स्पष्टीकरण — (3)

- 80 च्या 25% $= 80 \times \frac{25}{100} = \frac{200}{10} = 20$

$$= \frac{20}{1} - \frac{16}{20} + \frac{2.5}{1}$$

$$= \frac{20\times20}{1\times20} - \frac{16\times1}{20\times1} + \frac{2.5\times20}{1\times20}$$ (छेद समान करण्यासाठी)

$$= \frac{400-16+50}{20}$$

$$= \frac{434}{20}$$

$$= \underline{\underline{21.7}}$$

---

99) स्पष्टीकरण — (2)

- Ridicule = टिंगल , चेष्टा
- Mock , scoff , gibe
- Analysed = विश्लेषण

---

100) स्पष्टीकरण — (3)

- BNHS = 'बॉम्बे नॅचरल हिस्टरी सोसायटी,
- मुख्यालय = मुंबई (1883) , लोगो – ग्रेट हॉर्नबिल
- BNHS ही भारतातील प्राणिविज्ञान, जैवविविधता क्षेत्रात संशोधन, संवर्धन काम करणारी सर्वात मोठी बिगर सहकारी संस्था आहे.

---

101) स्पष्टीकरण — (1)

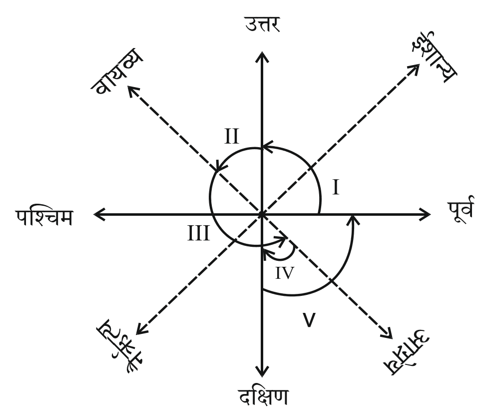

---

102) स्पष्टीकरण — (2)

- सप्टेंबर 24 इ.स. 1873 रोजी महात्मा फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना 'पुणे' या ठिकाणी केली.
- जमीनदार, शेटजी व पुरोहितांकडून होणाऱ्या अन्याय, अत्याचारापासुन, गुलामगिरीतुन शुद्रतिशूद्र समाजाची मुक्तता करणे हे सत्यशोधक समाजाचे ध्येय होते.

---

103) स्पष्टीकरण — (1)

- to let sleeping does lie = To not disturb a current situation.

---

104) स्पष्टीकरण — (3)

- 'पुष्कर सरोवर' हे पश्चिम राजस्थानच्या अजमेर जिल्हयातील पुष्कर गावात असलेले एक सरोवर आहे.
- हे पंचसरोवरांपैकी एक असून, राजस्थान मधील अजमेर जिल्हयात स्थित आहे.

---

105) स्पष्टीकरण — (1)

- दिलेल्या वाक्यात do not forget दिले आहे, याचे Passive Voice is not to be forgotten होईल.

---

106) स्पष्टीकरण — (3)

- $3.25 + 2.95 + 4.75 - (3.25 - 6.55 + 4.75) =$
  $= 10.95 - (1.45)$
  $= 9.50$

---

107) स्पष्टीकरण — (2)

- Graphic - Striking , conspicuous – उल्लेखनीय , चित्तवेधक

---

108) स्पष्टीकरण — (3)

- दिलेल्या वाक्यात विरोधाभास असून येथे Oxymoron (विरोधाभास) अलंकार होतो.

---

109) स्पष्टीकरण — (4)

- भारतात सद्यस्थितीला (2025) एकूण 18 जीवावरण राखीव क्षेत्रे आहेत. (सध्या 12 युनेस्को यादीत)

---

110) स्पष्टीकरण — (1)

- Central Leather Research Institute or CLRI is world's largest leather research institute in terms of research papers & patients. The institute located in Chennai, Tamilnadu was founded on 14 April 1948 as a Constituent laboratory under the Council of Scientific & Industrial Research.

---

111) स्पष्टीकरण — (4)

- **देश** — **उसनवारी**
- युनायटेड स्टेटस ऑफ अमेरिका ⟶ उद्देशिका / प्रस्ताविका
- कॅनडा ⟶ संघशासन, शेषाधिकार केंद्राकडे
- युनायटेड किंग्डम ⟶ राष्ट्रपती पद, मंत्री परिषद उत्तरदायित्व, संसदीय व्यवस्था
- ऑस्ट्रेलिया ⟶ समवर्ती सूची, प्रस्तावनेतील भाषा, संयुक्त बैठक

---

112) स्पष्टीकरण — (3)

- $32 \times 54 = 172$ म्हणजेच $32 + 54 = 86 \times 2 = 172$
- $27 \times 23 = 100$ म्हणजेच $27 + 23 = 50 \times 2 = 100$
- $21 \times 79 = 200$ म्हणजेच $21 + 79 = 100 \times 2 = 200$
- $64 \times 7 = 142$ म्हणजेच $64 + 7 = 71 \times 2 = 142$

---

113) स्पष्टीकरण — (1)

- Future tense च्या वाक्यात will चा वापर होतो, दिलेल्या पर्यायांपैकी फक्त पर्याय क्र. 1 मध्येच will आहे.

---

114) स्पष्टीकरण — (1)

- Bolt from the blue – मोठे संकट असणे / येणे

---

115) स्पष्टीकरण — (4)

- त्याने देशासाठी जीवाची पर्वा केली नाही.
- त्याने काशीला प्रयाण केले.
- उद्या स्वामींचे प्रवचन आहे.
- तुमच्या शाबासकीने मला प्रोत्साहन मिळाले.

---

116) स्पष्टीकरण — (1)

- Indolent – आळशी / सुस्त
- Lazy – आळशी / कामचुकार
- Bright – तेजस्वी / चकचकीत
- Perky – आनंदी
- Dynamic – गतिशील

---

117) स्पष्टीकरण — (3)

- राष्ट्रीय ध्वज समिती – डॉ. राजेंद्र प्रसाद
- मुलभूत हक्क समिती – जे. बी. कृपलानी
- संघराज्य समिती – पं. जवाहरलाल नेहरु

---

118) स्पष्टीकरण — (3)

- येथे garden (बगीचा) ला सजीव असल्याचे दाखवले आहे; म्हणून येथे Personification (चेतनागुणोक्ती) हा अलंकार होतो.

---

119) स्पष्टीकरण — (4)

- आर्थिक मालमत्ता ही सोयीची सर्व उदाहरणे आहेत, बंधपत्रे, साठा, बँक ठेवी तसेच म्युच्युअल फंड, बाँड
- आर्थिक साधने हे आर्थिक मालमत्तेभोवती फिरणाऱ्या व्यवहारांमध्ये सहभागी असलेल्या पक्षांमधील कायदेशीर करार आहेत.

---

120) स्पष्टीकरण — (1)

- प्रश्नात दिल्याप्रमाणे,

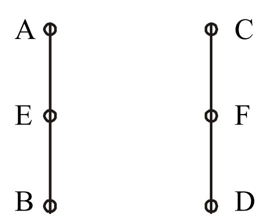

जागेची आदलाबदल केल्यानंतर,

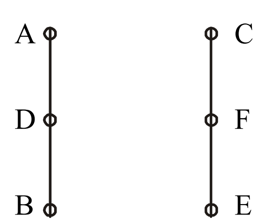

∴ जागेची आदलाबदल केल्यानंतर D चा शेजारी A आणि B हे दोघे होतील.

❖ ❖ ❖

4 शिफ्ट नं. 4

मराठी

प्र.1 'तुणतुणे वाजवणे.' या वाक्प्रचाराचा अर्थ पुढे दिलेल्या पर्यायातून निवडा.
1) निंदा करणे 2) वास्तव बोलणे
3) तेच तेच पुन्हा पुन्हा सांगणे 4) स्तुती करणे

प्र.2 कृष्णा नदीचा उगम महाबळेश्वरमध्ये होतो. या वाक्यातील 'कृष्णा' हा शब्द कोणत्या नामाच्या प्रकारात येतो ते दिलेल्या पर्यायातून ओळखा.
1) विशेष नाम 2) केवलप्रयोगी अव्यय
3) भाववाचक नाम 4) सामान्य नाम

प्र.3 राजाची स्तुती करणारा. या शब्दसमूहासाठी खालीलपैकी कोणता शब्द येईल?
1) भाट 2) गंधर्व 3) शाहीर 4) गायक

प्र.4 रक्ताचे पाणी करणे – या वाक्यप्रचाराचा अर्थ दिलेल्या पर्यायातून निवडा.
1) जास्त मेहनत करणे 2) रक्त पातळ होणे
3) आजारी पडणे 4) रक्तदान करणे

प्र.5 गुरुजी वर्गात येताच विद्यार्थी उभे राहिले. – या वाक्याचा प्रकार खाली दिलेल्या पर्यांयातून अचूक ओळखा.
1) संयुक्त वाक्य 2) प्रश्नार्थी वाक्य
3) मिश्र वाक्य 4) केवल वाक्य

प्र.6 खाली दिलेल्या शब्दांपैकी लेखन नियमानुसार शुद्ध शब्द कोणता आहे ते अचूक ओळखा.
1) दिग्विजय 2) दीग्विजय
3) दिकविजया 4) दिगविजय

प्र.7 संकटाचे निवारण करणारा. या समूह दर्शक शब्दासाठी खालील पैकी कोणता शब्द येईल.
1) विघ्नहर्ता 2) विनाशक 3) कर्तव्यदक्ष 4) मदतनीस

प्र.8 रामूने काठी घेऊन कुत्र्याला मारले. या वाक्याचा प्रकार खालील दिलेल्या पर्यायातून अचूक ओळखा.
1) उद्गारार्थी वाक्य 2) आज्ञार्थी वाक्य
3) विधानार्थी वाक्य 4) प्रश्नार्थी वाक्य

प्र.9 'बुडत्याचा पाय खोलात'. या म्हणीचा अचूक अर्थ खाली दिलेल्या पर्यायातून शोधा.
1) पाय खोलात जाणे
2) बुडणाऱ्याचे पाय चिखलात रुतून बसतात.
3) अवनती होऊ लागले की सर्व बाजूंनी होते.
4) बुडणाऱ्याचे पाय खाली ओढणे

प्र.10 कोल्हापूर हे शहर 'कोल्हापुरी चप्पल' साठी प्रसिद्ध आहे. या वाक्यातील 'कोल्हापुरी चप्पल' या शब्दाचे नाम ओळखा.
1) भाववाचक नाम 2) विशेष नाम
3) विशेषण 4) सामान्य नाम

प्र.11 खाली दिलेल्या शब्दांपैकी लेखन नियमानुसार शुद्ध शब्द कोणता आहे ते अचूक ओळखा.
1) शीर्षक 2) शिर्षक 3) शीरषक 4) शीर्शक

प्र.12 कावळा = ……… या शब्दाचा समानार्थी शब्द दिलेल्या पर्यायातून निवडा.
1) कक्ष 2) द्विकाक्ष 3) काळा 4) एकाक्ष

प्र.13 खाली म्हणी व त्यांचा अर्थ दिलेला आहे त्यातील चुकीची जोडी निवडा.
1) खाण तशी माती – आई बापाप्रमाणे मुले
2) गर्वाचे घर खाली – गर्विष्ठ माणसाला अपमानित होण्याची पाळी येते.
3) घरोघरी मातीच्या चुली – सर्व चुली एकसारख्या असतात
4) गर्जेल तो पडेल काय – बडबड करणाऱ्यांच्या हातून काही कार्य होत नाही.

प्र.14 उद्योगी या शब्दाचा विरुद्धार्थी शब्द पर्यायातून अचूक निवडा.
1) कष्टाळू 2) आळशी
3) उद्योग धंदा 4) काबाडकष्ट

प्र.15 राहुल वारंवार आजारी पडतो. या वाक्यातील 'वारंवार' या शब्दाचे अव्यय कोणते? ते दिलेल्या पर्यायातून अचूक ओळखा.
1) शब्दयोगी अव्यय 2) क्रियाविशेषण अव्यय
3) केवलप्रयोगी अव्यय 4) उभयान्वयी अव्यय

English

Q.1 Four sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Select the option that arranges the sentences in the correct order to form a meaningful and coherent paragraph.
A. One is reminded of the old joke which claims to explain why chimps always refuse to talk.
B. The father chimpanzee replied, "Are you crazy, do you want us to wear a tie and work in the office all day?"

C. "I see." said the young chimp.

D. A young chimp asked his father, "Why don't we show human beings we really can talk?"

1) ADBC 2) ABCD 3) ADCB 4) ACBD

Q.2 Sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Arrange the sentences in the correct order to form a meaningful and coherent paragraph.

A. Walking over, he inquired, "O mullah, why are you sitting out in the open on a rocking chair and eating boilded eggs?"

B. Mullah looked him up and down scornfully and queried, "What would you rather have me doing? Sit on the boiled eggs and eat the rocking chair?"

C. It was a pleasant winter morning and Mullah Nasruddin was sitting on a rocking chair and enjoying some half - boiled eggs.

D. A man happened to pass by and wondered why Mullah was sitting in a rocking chair out in the open and eating his meal.

1) BDCA 2) CDAB 3) CBDA 4) DCAB

Q.3 Select the most appropriate option to fill in the blank.

Mohit was late ________ school because of the heavy rain.

1) in 2) at 3) for 4) about

Q.4 Select the most appropriate ANTONYM of the given word.

Surface

1) Top 2) Cover 3) Outside 4) Inside

Q.5 Parts of the following sentence have been given as options. One of them may contain an error. Select the part that contains the error from the given options. If you don't find any error, mark 'No error' as your answer.

The manner of the boy was so impressive that the rest of the boys were a little frightened.

1) No error
2) were a little frightened
3) The manner of the boy was
4) so impressive that the rest of the boys

Q.6 Select the most appropriate option to fill in the blank.

I love roses _______ they are beautiful.

1) though 2) as 3) so that 4) unless

Q.7 Select the option that can be used as a one-word substitute for the given group of words.

Study of speech sounds

1) Linguistics 2) Semantics
3) Phonetics 4) Philology

Q.8 Select the most appropriate proverb for the given sentence.

It's better to finish something late than to never do it at all.

1) Better late than never
2) Beggars can't be choosers
3) Look before you leap
4) Easy come easy go

Q.9 Select the most appropriate synonym of the given word.

Follow

1) Lose 2) Scorn
3) Understand 4) Neglect

Q.10 Select the option that can be used as a one-word substitute for the given group of words.

A group of fish

1) Swarm 2) Float 3) School 4) Flock

Q.11 Select the most appropriate option to fill in the blank. If no word is required to fill in the blank, select 'No word required'.

My frient is coming by ______ four o'clock train.

1) the 2) an
3) a 4) No word rquired

Q.12 Select the most appropriate option to fill in the blank.

I am going to Meerut ______ my parents.

1) to visit 2) visit 3) visiting 4) visited

Q.13 Select the most appropriate option to fill in the blank. If no word is required to fill in the blank, select 'no word required'.

One day _____ old sage was having a bath in the river.

1) a 2) an
3) the 4) No word required

Q.14 Select the most appropriate meaning of the given idiom.

Far and wide

1) Everywhere 2) Wherever
3) Anywhere 4) Nowhere

Q.15 Parts of the following sentence have been given as options. One of them may contain an error. Selet the part that contains the error from the given options. If you don't find any error, mark 'No error' as your answer.

In the early part of the last century, malaria was a common disease.

1) Was a common disesce
2) the last century, malasia
3) No error
4) In the early part of

सामान्य ज्ञान

प्र.1 भूतानमध्ये कोणत्या प्रकारचे शासन अंमलात आणले जाते?

1) लोकशाही प्रजासत्ताक सरकार
2) घटनात्मक राजेशाही
3) संसदीय लोकशाही
4) अराजकता

प्र.2 भारताच्या कोणत्या भागात, उप-उष्णकटिबंधीय पूर्वीय (ईस्टरली) जेट प्रवाह म्हणवला जाणारा, पूर्वेकडील जेट प्रवाह हा उन्हाळ्याच्या महिन्यांत उत्तरेला अंदाजे 14^0 वरुन प्रवाहित होतो?

1) हिमालयीन क्षेत्र (ग्रेट माऊंटन झोन)
2) द्वीपकल्पीय भारत
3) वाळवंटी प्रदेश
4) सिंधू-गंगेचे मैदानी क्षेत्र

प्र.3 महाराष्ट्रातील रत्नागिरीमध्ये .... चे समृद्ध साठे आहेत.

1) सोने 2) लोखंड 3) बॉक्साईट 4) अभ्रक

प्र.4 अजिंठा लेणी कोणत्या शहराच्या उत्तरेस सुमारे दोन तासांच्या अंतरावर आहेत?

1) छ. संभाजीनगर 2) मुंबई
3) नाशिक 4) कोल्हापूर

प्र.5 जुलै 1924 मध्ये खालीलपैकी कोणी महाराष्ट्रात 'बहिष्कृत हितकारिणी सभा' स्थापन केली.

1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
2) गोपाळ बाबा वलंगकर
3) अमृतलाल विठ्ठलदास ठक्कर
4) राजर्षी शाहू महाराज

प्र.6 विदर्भातील मुख्य शहराचे नाव सांगा.

1) कोल्हापूर 2) नागपूर 3) पुणे 4) नाशिक

प्र.7 खालीलपैकी कोणती पर्वतरांग ही महाराष्ट्राचा नैसर्गिक कणा म्हणून ओळखली जाते?

1) सह्याद्री पर्वतरांग 2) विंध्य पर्वतरांग
3) अन्नामलाई पर्वतरांग 4) सातपुडा पर्वतरांग

प्र.8 सोलापूर आणि अहिल्यानगर हे पश्चिम पठारी जिल्हे ..... क्षेत्राच्या केंद्रस्थानी आहेत.

1) समशीतोष्ण 2) मध्यम
3) शुष्क 4) आर्द्र

प्र.9 1928 मध्ये वल्लभभाई पटेल यांनी बारडोली सत्याग्रह म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या, गुजरातमधील बारडोली येथील शेतकरी आंदोलनाचे नेतृत्व केले. हे आंदोलन .... याच्या विरोधात होते.

1) मिठावरील करातील वाढ 2) आयात करातील वाढ
3) निर्यात महसूलातील वाढ 4) जमीन महसूलातील वाढ

प्र.10 हिमालयाचा खालीलपैकी कोणता भाग हा सतलज आणि काली नद्यांच्या दरम्यान वसलेला आहे?

1) आसाम हिमालय 2) नेपाळी हिमालय
3) कुमाऊं हिमालय 4) हिमाचल हिमालय

प्र.11 2022-23 या आर्थिक वर्षात वाढीची (विस्तार) टक्केवारी किती होती?

1) 2% 2) 4% 3) 5% 4) 7%

प्र.12 .... म्हणजे व्यक्तीची प्रतिष्ठा आणि राष्ट्राची एकता व अखंडता यांची खात्री होय.

1) स्वातंत्र्य 2) न्याय 3) बंधुभाव 4) समानता

प्र.13 2020-21 पर्यंतच्या माहितीनुसार, भारतामध्ये रस्त्यांचे जगातील ..... जाळे आहे, जे एकूणपणे सुमारे 62.16 लाख किमी आहे.

1) तिसऱ्या क्रमांकाचे मोठे 2) दुसऱ्या क्रमांकाचे मोठे
3) चौथ्या क्रमांकाचे मोठे 4) सहाव्या क्रमांकाचे मोठ

प्र.14 भारतीय राज्यघटनेच्या .... मध्ये विहित केलेल्या प्रक्रियेनुसारच राष्ट्रपतीना काढले गेले पाहिजे.

1) अनुच्छेद 80 2) अनुच्छेद 50
3) अनुच्छेद 61 4) अनुच्छेद 23

प्र.15 भारताची लोकसंख्या सातत्याने वाढत आहे. ती 1951 मधील 361 दशलक्ष वरुन 2011 मध्ये .... पर्यंत पोहोचली.

1) 3,000 दशलक्ष 2) 1,210 दशलक्ष
3) 4,100 दशलक्ष 4) 2,100 दशलक्ष

Mental Ability

प्र.1 जर '+' म्हणजे 'भागाकार', '−' म्हणजे 'गुणाकार', '×' म्हणजे 'बेरीज' आणि ÷ म्हणजे 'वजाबाकी' असेल, तर खालील पदावलीचे मूल्य शोधा.

$77 + 11 - 5 \times 33 \div 11$

1) 68 2) 73 3) 61 4) 57

प्र.2 एका मुलाची ओळख करुन देताना, एक मुलगी म्हणाली, "तो माझ्या अंकलच्या वडिलांच्या मुलीचा मुलगा आहे."

- याची सुरुवात जून 1928 मध्ये बारडोली, गुजरातमध्ये झाली.
- बॉम्बे प्रेसिडेन्सीने केलेली 22% करवाढ रद्द करण्याची मुख्य मागणी होती.

10) **स्पष्टीकरण – (3) कुमाऊं हिमालय**
- कुमाऊं हिमालय हा उत्तर भारतातील हिमालयाचा पश्चिम – मध्य विभाग आहे.
- जो सतलज नदीपासून पूर्वेला काली नदीपर्यंत 200 मैल पसरलेला आहे.
- याच्या उत्तरेस तिबेट, पूर्वेस नेपाळ, दक्षिणेस उत्तर प्रदेश राज्य आणि पश्चिमेस गढवाल प्रदेश आहे.

11) **स्पष्टीकरण – (4) 7%**
- सांख्यिकी मंत्रालयाने आर्थिक वर्ष 2022-23 मध्ये आर्थिक विकास दर (GDP) 7% इतका राहण्याचा अंदाज व्यक्त केला आहे.
- 2023-24 मध्ये GDP चा दर 8.2% इतका होता.

12) **स्पष्टीकरण – (3) बंधुभाव**
- न्याय, स्वातंत्र्य, समानता आणि बंधुत्व हे प्रस्तावनेत नमुद केलेले चार मुख्य आदर्श आहेत.
- प्रत्येक व्यक्तीला प्रतिष्ठा मिळावी, मानवी वागणूक मिळावी, तसेच न्याय मिळावा यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये अनेक तरतुदी करण्यात आल्या आहेत.
- राष्ट्राचे ऐक्य आणि एकात्मता राखणारा बंधुभाव निर्माण करणे भारतीय राज्याचे उद्दिष्ट आहे.
- बंधुभाव म्हणजे व्यक्तीची प्रतिष्ठा आणि राष्ट्राची एकता व अखंडता यांची खात्री होय.

13) **स्पष्टीकरण – (2) दुसऱ्या क्रमांकाचे मोठे**
- देशातील रस्त्यांचे जाळे जगातील दुसऱ्या क्रमांकाचे सर्वात मोठे रस्त्यांचे जाळे भारतात तयार करण्यात आले.
- सुमारे 62.71 लाख किमी चे हे जाळे आहे.
- राष्ट्रीय महामार्ग : 1,46,145 किमी.
- राज्य महामार्ग : 1,86,908 किमी.
- इतर रस्ते : 59,02,539 किमी

14) **स्पष्टीकरण – (3) अनुच्छेद 61**
- **अनुच्छेद 61 :**

1) जर राष्ट्रपतीने घटनेचा भंग केल्यास संसदेद्वारे त्यावर महाभियोग प्रक्रिया चालवली जाते.
2) हा पदावरून दूर करण्याचा ठराव कोणत्याही सभागृहात सादर केला जाऊ शकतो.
3) हे एकमेव विधेयक आहे ज्यावर राष्ट्रपतींची स्वाक्षरी नसते.
4) लोकसभेच्या अध्यक्षाची स्वाक्षरी असते.

15) **स्पष्टीकरण – (2) 1,210 दशलक्ष**
- 1951 मध्ये लोकसंख्या 36 कोटी इतकी होती.
- जी 2011 मध्ये 120 कोटी इतकी झाली.
- फाळणीनंतरच्या सहा दशकांना भारताची लोकसंख्या तिपटीने वाढली आहे.
- एप्रिल 2023 मध्ये जारी केलेल्या संयुक्त राष्ट्रांच्या आकडेवारीनुसार, भारताने चीनला मागे टाकून जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या असलेले राष्ट्र बनले आहे.
- UN च्या जागतिक लोकसंख्या डॅशबोर्डनुसार, भारताची लोकसंख्या आता **1.428 अब्ज** लोकसंख्येपेक्षा किंचित जास्त आहे.

Mental Ability

1) **स्पष्टीकरण – (4) 57**
- याठिकाणी,

  $+ = \div$

  $- = \times$

  $\times = +$

  $\div = -$

$\therefore\ 77 \div 11 \times 5 + 33 - 11$

$= 7 \times 5 + 33 - 11$

$= 35 + 22 = 57$

2) **स्पष्टीकरण – (4) वडिलांच्या भावाचा मुलगा किंवा मुलगी (चुलत)**
- एक मुलगी

3) **स्पष्टीकरण – (2) दिया**

याठिकाणी,

सोम ⟶ विनिता
मंगळ ⟶ रीता
बुध ⟶ उमर
गुरू ⟶ तिया
शुक्र ⟶ प्रिती
शनि ⟶ सनी
रवि ⟶ दिया

- याठिकाणी, दिया ची परिक्षा रविवारी आहे.

4) **स्पष्टीकरण – (1) आठ**
- याठिकाणी,
  EDUCATION
- वर्णक्रमानुसार,
  ACDEINOTU
- डावीकडून चौथे अक्षर = E आहे.
- उजवीकडून चौथे अक्षर = N आहे.
- E and N यांच्यादरम्यानची अक्षरे =
- E F G H I J K L M N

8
- **8 हे योग्य उत्तर**

---

5) **स्पष्टीकरण – (2) 448**
- 8, 6, 18, 14, 70, 64, ?
- याठिकाणी,

  8, 6, 18, 14, 70, 64, ?

  8 − 2 = 6

  6 × 3 = 18

  18 − 4 = 14

  14 × 5 = 70

  70 − 6 = 64

  64 × 7 = **448**

∴ **448 हे योग्य उत्तर आहे.**

---

6) **स्पष्टीकरण – (3) PKPLFKG**
- K L - D M - L - E M K - P - M - L P - M
- याठिकाणी,
- K L P D M K L P E M K L P F M K L P G M

---

7) **स्पष्टीकरण – (4) 8**
- 249, **121**, 483, **857**, 765, 634
- दिलेल्या संख्यांमधील सर्वांत लहान संख्या = 121
- तर सर्वात मोठी संख्या = 857
- 857 मधील 3 री संख्या = 7
- 121 मधील 3 री संख्या = 1

∴ 7 **+** 1 = 8 मिळणारी परिणामी संख्या = 8

---

8) **स्पष्टीकरण – (4) 67**
- 7.83 **+** 10.55 × 6.78 − 12.66 = ?
- 7.83 **+** 71.529 − 12.66

  79.359 − 12.66

  66.699 = **67**

---

9) **स्पष्टीकरण – (4) AI**

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U

0 2 0 5 4

V W X Y Z
- KE मध्ये 5 अक्षरांचा फरक आहे.
- PU मध्ये 4 अक्षरांचा, तर
- DA मध्ये 2 अक्षरांचा फरक आहे.
- तर AI मध्ये 8 अक्षरांचा फरक आहे.
- म्हणून AI वेगळी आहे.

---

10) **स्पष्टीकरण – (2) नात**
- याठिकाणी,

  पुरुष = □ , स्त्री = ○ , विवाहित = =

  D × F × L - M ÷ T

  D ÷ F = D ही F ची मुलगी

  F × L = F हे L चे वडील

  L - M = L हा M चा मुलगा

  M ÷ T = M ही T ची मुलगी

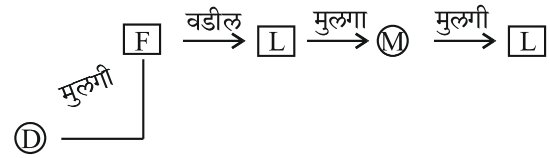

- तर D ही F आणि M या दोघांची मुलगी आहे.
- M ही T ची मुलगी आहे, म्हणजेच T हे / ही
- D चे आजोबा / आजी आहे,
- D ही T ची **नात** आहे.

---

11) **स्पष्टीकरण – (3) दोन**
- CREATION
- A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

---

12) **स्पष्टीकरण – (2) QN16**
- UR17 : PM15

  XU19 : SP17

  VS18 :

  A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

  15 17 18
- या ठिकाणी,
- UR, PM, XU & SP या सर्वांमध्ये 2/2 अक्षरांचा फरक आहे; तसेच
- UR झाल्यानंतर, PM यामध्ये P & R मध्ये अक्षराचा फरक.
- याच पधद्धतीने VS18 : QN16

---

13) **स्पष्टीकरण – (3) 687654**
- 687654 यासाठी पर्याय (3) योग्य उत्तर आहे.
- जेव्हा एखादी वस्तु आरशासमोर ठेवली जाते, तेव्हा आरसा एक आभासी प्रतिमा तयार करतो जी आरशाच्या पृष्ठभागाच्या विरुद्ध बाजूस दिसते.

---

14) **स्पष्टीकरण – (1) SQO14**
- GEC 2, JHF 5, MKI 8, PNL11, ?

  G E C , J H F, M K I , P N L

  2 1 2 1 2 1 2 1

  G J M P S

  3 3 3 3
- प्रत्येक अक्षराच्या जोडीमध्ये उदा, GEC2 GE मध्ये 2 तर EC मध्ये 1 अक्षराचा फरक आहे.
- त्याचप्रमाणे, इतर अक्षरांमध्येही आहे.

11 शिफ्ट नं. 11

मराठी

प्र.1 'आहे एक सुगंध मात्र जवळी' यातील क्रियापद कोणते आहे?
1) आहे 2) एक 3) मात्र 4) जवळी

प्र.2 'पुरोगामी' या शब्दाचा विरुद्धार्थी शब्द शोधा.
1) प्रतिगामी 2) प्रसरण 3) अनुगामी 4) सर्वगामी

प्र.3 'देवळाचा (कळस) चमकत होता.' कंसातील शब्दाची जात ओळखा.
1) सामान्यनाम 2) विशेषण
3) भाववाचकनाम 4) क्रियापद

प्र.4 'आम्ही तुमचे उपकार कसे विसरू?' या वाक्याचे अचूक विधानार्थी रूप शोधा.
1) आम्ही तुमचे उपकार मुळीच विसरणार नाही.
2) अरेरे ! आम्ही विसरलो तुमचे उपकार !
3) आम्ही तुमचे उपकार नक्कीच विसरू.
4) आम्ही विसरू का तुमचे उपकार?

प्र.5 पतंग झाडा (वर) अडकला होता. कंसातील शब्दाची जात ओळखा.
1) क्रियाविशेषण अव्यय 2) केवलप्रयोगी अव्यय
3) शब्दयोगी अव्यय 4) उभयान्वयी अव्यय

प्र.6 'उपवन' या शब्दाचा समानार्थी शब्द शोधा.
1) जीवन 2) उद्यान 3) पवन 4) अभिवादन

प्र.7 'जुनी लाल गाडी तू चालवशील ना?' या वाक्यातील सर्वनाम ओळखा.
1) चालवशील 2) लाल
3) तू 4) गाडी

प्र.8 प्रमाणलेखनानुसार अचूक शब्द शोधा.
1) संभाषणकौशल्य 2) सभांषणकौशल्य
3) संबाशनकौशल्य 4) संभाषणकौशल

प्र.9 तारकांचा ------ रिकाम्या जागी योग्य समूहवाचक शब्द सांगा.
1) संघ 2) पुंज 3) घोळका 4) ताटवा

प्र.10 क्रियापदाविषयी माहिती देणाऱ्या शब्दाला काय म्हणतात?
1) सर्वनाम 2) क्रियाविशेषण
3) विशेषण 4) विशेषनाम

प्र.11 'टिवल्या' या शब्दाच्या जोडीने येणारा शब्द शोधा.
1) वाकुल्या 2) बाहुल्या 3) बावल्या 4) सावल्या

प्र.12 'गरज सरो, वैद्य मरो' या म्हणीचा योग्य अर्थ सांगा.
1) रक्षकानेच चोरी करणे.
2) मूळ स्वभाव कधीच बदलत नाही.
3) गर्वाने वागणाऱ्याचा गर्व कधीतरी नष्ट होतो.
4) आपले काम झाले की मदत करणाऱ्याचा विसर पडणे.

प्र.13 अचूक वाक्यरचना कोणती आहे ते शोधा.
1) आपले वाढेल भाषाज्ञान या पुस्तकाच्या अध्ययनाने निश्चित.
2) भाषाज्ञान पुस्तकाच्या अध्ययनाने या निश्चित आपले वाढेल.
3) आपले भाषाज्ञान या पुस्तकाच्या अध्ययनाने निश्चित वाढेल.
4) भाषाज्ञान पुस्तकाच्या या अध्ययनाने आपले निश्चित वाढेल.

प्र.14 'आकाश जेथे जमिनीला टेकल्यासारखे दिसते ती जागा' या शब्द समूहाबद्दल एक शब्द शोधा.
1) उगम 2) क्षितिज 3) संगम 4) क्षीरसागर

प्र.15 'पाठीचे धिरडे करणे' या वाक्प्रचाराचा योग्य अर्थ सांगा.
1) फजिती होणे 2) आश्रय देणे
3) भरपूर मार देणे 4) धिरडी खायला घालणे

English

Q.1 Selecct the option that can be used as a one-word substitute for the underlined segment.
The <u>person in-charge of the museum</u> instructed the visitors not to touch any articles on display.
1) curator 2) attendant
3) guard 4) supervisor

Q.2 Select the most appropriate synonym of the given word.
Persist
1) Cease 2) Struggle 3) Create 4) Continue

Q.3 Parts of the following sentence have been given as options. Select the option that contains a spelling error.
The managing director visits the factory regulerly for inspection.
1) factory regulerly 2) for inspection
3) The managing 4) director visits the

Q.4 Sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Arrange the sentences in the

correct order to form a meaningful and coherent paragraph.

A. Since penicillin could help to save the wounded soldiers, it was used in war.

B. With its help, we can heal wounds caused by bacteria which cannot be otherwise healed.

C. Penicillin is one of the most useful drugs invented by man.

D. In the beginning, very few people knew of this wonderful discovery or its uses.

1) CBDA 2) CDBA 3) ABCD 4) ACDB

Q.5 Sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Arrange the sentnces in the correct order to form a meaningful and coherent paragraph.

A. In 1784, he was the first to describe colour blindness, which came to be known as Daltonism.

B. John Dalton was an English Chemist whose atomic theory is the basis of Chemistry.

C. Dalton could not distinguish red from green.

D. The word is still used in French, Spanish and Russian.

1) BDAC 2) BCAD 3) BCDA 4) BACD

Q.6 Select the most appropriate option to fill in the blank.

You could wait for the doctor _______ take another appointment.

1) and 2) so 3) or 4) even

Q.7 Select the most appropriate option to fill in the blank.

The arrow ______ missed its mark.

1) narrowly 2) quietly 3) suddenly 4) quickly

Q.8 Select the most appropriate meaning of the given idiom.

Go astray

1) Take a difficult route 2) Go on a long journey
3) Follow a wrong path 4) Walk carefully

Q.9 Select the most appropriate ANTONYM of the given word.

Famished

1) Supported 2) Satiated
3) Starved 4) Stifled

Q.10 Select the option that can be used as a one-word substitute for the underlined segment.

He went on driving the car, <u>without knowing of the danger that awaited him</u>.

1) offended 2) oblivious
3) omnipotent 4) odious

Q.11 Select the most appropriate meaning of the given idiom.

Leave no stone unturned

1) To dig deep underground.
2) To hunt for a treasure
3) To do one's best for something
4) To study the properties of stones

Q.12 Parts of the following sentence have been given as options. Select the option that contains a spelling error.

Several people don't approve of her dimenour full of affectation.

1) her dimenour 2) full of affectation
3) Several people 4) don't approve of

Q.13 Select the most appropriate option to fill in the blank. If no word is needed in the blank, select 'no word'.

We kept our fingers crossed when ____ result was being announced.

1) an 2) a 3) the 4) No word

Q.14 Select the most appropriate option to fill in the blank.

Taru rested ____ the guests had left.

1) after 2) though 3) so that 4) if

Q.15 Select the most appropriate option to fill in the blank. If no word is needed in the blank, select 'no word'.

Granting you _____ fortnight's leave is out of the question.

1) a 2) an 3) the 4) no word

सामान्य ज्ञान

प्र.1 भारत सरकारचे सर्व कार्यकारी अधिकार हे कोणाच्या नावावर आहेत?

1) भारताचे गृहमंत्री 2) भारताचे पंतप्रधान
3) भारताचे राष्ट्रपती 4) भारताचे सरन्यायाधीश

प्र.2 काकोरी कांड किंवा काकोरी ट्रेन दरोड्यानंतर आरोपींवर कोणाच्या सत्र न्यायालात खटला चालला?

1) ह्यू हेन्री गफ 2) विल्यम ग्रेटहेड
3) ए. हॅमिल्टन 4) जॉन गोल्ड्सबरो

प्र.3 23 मार्च 2018 च्या अधिसूचनेनुसार आणि महाराष्ट्र सरकारच्या पर्यावरण विभागाच्या अहवालात नमूद केलेल्या प्लास्टिक व्यवस्थापन नियमांनुसार, पुनर्वापर न करता

येणाऱ्या बहुस्तरीय प्लास्टिकचा वापर .... च्या आत टप्प्याटप्प्याने बंद केला जावा.
1) 3 वर्षे 2) 2 वर्षे 3) 6 वर्षे 4) 9 वर्षे

प्र.4 भारतीय राज्यघटनेतील 'समवर्ती यादी' ची कल्पना खालीलपैकी कोणत्या देशाच्या राज्यघटनेतून घेतली आहे?
1) चीन 2) जपान
3) ब्रिटन 4) ऑस्ट्रेलिया

प्र.5 महाराष्ट्रातील दलित चळवळीला आकार देणारे सर्वात प्रभावशाली व्यक्तिमत्त्व खालीलपैकी कोण होते?
1) डॉ. बी.आर. आंबेडकर 2) अच्युतराव पटवर्धन
3) अरुणा असफ अली 4) अशफाकुल्ला खान

प्र.6 खालीलपैकी कोणत्या कायद्यानुसार प्रांतीय स्तरावरील द्वंद्ववाद रद्द करण्यात आला?
1) 1784 चा पिट्स इंडिया कायदा
2) 1773 चा नियमन कायदा
3) 1813 चा सनदी कायदा
4) 1935 चा भारत सरकार कायदा

प्र.7 भारताचे पश्चिमेकडून पूर्वेकडे रेखांश किती आहे?
1) $58^0$7E ते $67^0$25E दरम्यान
2) $38^0$7E ते $57^0$25E दरम्यान
3) $78^0$7E ते $37^0$25E दरम्यान
4) $68^0$7E ते $97^0$25E दरम्यान

प्र.8 सह्याद्री पर्वतरांगा म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या महाराष्ट्राच्या पश्चिम घाटाची सरासरी उंची .... आहे.
1) 6000-7500m 2) 1000-1200m
3) 4000-4500m 4) 2000-3000m

प्र.9 बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकावरील च्या 2022 अहवालाचे निष्कर्ष असे सांगतात की, ... लोक हे 2005-06 आणि 2019-20 दरम्यान भारतातील गरिबीतून बाहेर पडले.
1) 89.7 कोटी 2) 59.1 कोटी
3) 41.5 कोटी 4) 21.3 कोटी

प्र.10 कुतुबमिनार कधी बांधला गेला?
1) 14 व्या शतकाच्या सुरुवातीस
2) 13 व्या शतकाच्या सुरुवातीस
3) 17 व्या शतकाच्या सुरुवातीस
4) 15 व्या शतकाच्या सुरुवातीस

प्र.11 2022 पर्यंतच्या माहितीनुसार, खालीलपैकी कोणते भारतातील सर्वात लहान रेल्वे क्षेत्र आहे?
1) ईशान्य रेल्वे क्षेत्र 2) पश्चिम रेल्वे क्षेत्र
3) दक्षिण रेल्वे क्षेत्र 4) उत्तर रेल्वे क्षेत्र

प्र.12 त्सुनामीच्या वेळी 2004 मध्ये समुद्राच्या पाण्याखाली बुडालेल्या भारताच्या दक्षिणेकडील भागाचे नाव काय आहे?
1) इंदिरा पॉईंट 2) उल्का बिंदू
3) सुंदा पॉईंट 4) जावा पॉइंट

प्र.13 खालीलपैकी कशाच्या मध्यभागी, कोकण हा जेमतेम 50 किमी रुंदीचा किनारपट्टीवरील सखल प्रदेश आहे?
1) बंगालचा उपसागर आणि पीर पंजाल पर्वतरांग
2) अरबी समुद्र आणि सह्याद्री रांग
3) अरबी समुद्र आणि सातपुडा पर्वतरांग
4) अरबी समुद्र आणि माळवा पठार

प्र.14 इंडिया स्टेट ऑफ फॉरेस्ट रिपोर्ट (ISFR) 2019 नुसार महाराष्ट्रात वृक्षाच्छादन किती आहे?
1) 35,506km^2 2) 10,806km^2
3) 16,778km^2 4) 13,500km^2

प्र.15 नॅशनल बँक फॉर ॲग्रिकल्चर अँड रुरल डेव्हलपमेंट (NABARD) ची स्थापना जुलै 1982 मध्ये............ समितीच्या शिफारशींनुसार करण्यात आली.
1) बी. शिवरामन 2) राजमन्नर
3) शहा 4) तेंडुलकर

Mental Ability

प्र.1 X आणि Y एकाच बिंदूपासून चालण्यास सुरुवात करतात. X उत्तरेला 10 m चालतो, नंतर तो पश्चिमेकडे वळतो आणि 20 m चालतो. त्यानंतर तो त्याच्या उजवीकडे वळतो आणि 25 m चालतो. त्याच Y कालावधीत उत्तर दिशेने 35 m चालतो. X च्या स्थानाच्या संदर्भात Y आता कुठे आहे?
1) X च्या पूर्वेस 20 m 2) X च्या पश्चिमेस 30 m
3) X च्या पूर्वेस 30 m 4) X च्या पश्चिमेस 20 m

प्र.2 खालील मालिकेत पुढील स्थानी येणारी आणि तिला पूर्ण करणारी संख्या निवडा.
8, 26, 80
1) 162 2) 164 3) 242 4) 160

प्र.3 खालील मालिकेत पुढील स्थानी येणारी आणि तिला पूर्ण करणारी संख्या निवडा.
58, 59, 62, 67
1) 119 2) 89 3) 74 4) 79

प्र.4 दिलेल्या उत्तर आकृतीच्या पर्यायांमधून अशी आकृती निवडा जी प्रश्नआकृतीतील प्रश्नचिन्हाची (?) जागा घेऊ शकेल.

प्रश्न आकृत्या :

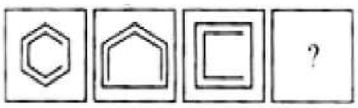

उत्तर आकृत्या :

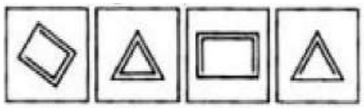

1) A 2) C 3) D 4) B

प्र.5 जर परवा शुक्रवार असेल, तर कालच्या आधीचा दिवस कोणता होता?

1) मंगळवार 2) सोमवार
3) शुक्रवार 4) बुधवार

प्र.6 दिलेल्या पर्यायांमधून प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी येऊ शकेल व खालील शब्दांपासून अर्थपूर्ण बनवू शकेल असे अक्षर निवडा.

? ICK, ? AGE, ? TEP, ? MOG

1) S 2) T 3) R 4) P

प्र.7 खालील मालिकेत पुढील स्थानी येणारी आणि तिला पूर्ण करणारी संख्या निवडा.

10, 14, 28, 32, 64, 68

1) 116 2) 264 3) 164 4) 136

प्र.8 ज्याप्रमाणे दुसरा अक्षरगट पहिल्या अक्षरगटाशी संबंधित आहे, त्याचप्रमाणे तिसऱ्या अक्षरगटाशी संबंधित असलेला पर्याय निवडा.

NAME : MANE :: AVES : ?

1) EASV 2) EVAS 3) SAVE 4) VASE

प्र.9 खालील मालिकेत पुढील स्थानी येणारे व तिला पूर्ण करणारे अक्षर निवडा.

P, R, T

1) V 2) Y 3) X 4) W

प्र.10 चार शब्दजोड्या दिलेल्या आहेत. ज्यांपैकी तिन्हींमध्ये एक विशिष्ट साधर्म्य आहे आणि एक वेगळी आहे. ती वेगळी शब्दजोडी ओळखा.

1) गोवा-पणजी 2) वकील-न्यायालय
3) ब्युटीशियन - पार्लर 4) खलाशी-जहाज

प्र.11 दिलेल्या शब्दाची अक्षरे वापरून तयार न होऊ शकणारा शब्द निवडा.

STUDENT

1) TENT 2) KENT 3) DENT 4) SENT

प्र.12 एका मुलाकडे बोट दाखवत राजवीर म्हणाला, "तो टेनिस खेळणारा मुलगा हा माझ्या वडिलांच्या बायकोचा मुलगा आहे." त्या मुलाचे राजवीरसोबत काय नाते आहे?"

1) वडील 2) भाऊ
3) वडिलांचे वडील 4) मुलगशा

प्र.13 अरुण म्हणाला, "पंकजची आई ही माझ्या वडिलांच्या पत्नीची आई आहे." पंकजचे अरुणसोबत काय नाते आहे?

1) आईचे वडील 2) भाऊ
3) आईचा भाऊ 4) वडिलांचा भाऊ

प्र.14 खालील मालिकेत प्रश्नचिन्हांच्या (?) जागी येऊ शकेल, अशी संख्या दिलेल्या पर्यायांमधून निवडा.

50, 40, 32, 26, ?

1) 25 2) 20 3) 22 4) 35

प्र.15 Select the letter-cluster from among the given options that can replace the question mark (?) in the following series.

EFR, GHS, JKT, ?

1) NOU 2) MMU 3) MUN 4) UMN

स्पष्टीकरण

मराठी

1) **स्पष्टीकरण – (1) आहे**
- वाक्यातील क्रिया दर्शविणारा शब्द हा क्रियापद असतो.
- वरील वाक्यात 'आहे' हे क्रियापद आहे.

2) **स्पष्टीकरण – (1) प्रतिगामी**
- पुरोगामी × प्रतिगामी
- प्रसरण × आकुंचन

3) **स्पष्टीकरण – (1) सामान्यनाम**
- प्रत्यक्षात असणाऱ्या किंवा कल्पनेने जाणलेल्या वस्तूंना किंवा त्यांच्या गुणधर्मांना दिलेली जी नावे असतात, त्यांना नाम असे म्हणतात.
- नामाचे प्रमुख तीन प्रकार आहेत –
  1) सामान्यनाम 2) विशेषनाम 3) भाववाचकनाम
- एकाच जातीच्या पदार्थातील समान गुणधर्मामुळे त्या वस्तुला सर्वसामान्य नाव दिले जाते. त्याला 'सामान्यनाम' असे म्हणतात.

4) **स्पष्टीकरण – (1) आम्ही तुमचे उपकार मुळीच विसरणार नाही.**

- ज्या वाक्यात कर्त्याने केवळ विधान केलेले असते त्या वाक्याला विधानार्थी वाक्य म्हणतात.
- वरील वाक्य हे प्रश्नार्थी वाक्य आहे. त्याचे योग्य विधानार्थी वाक्य पर्याय क्र. 1 नुसार होईल.

5) स्पष्टीकरण – **(3) शब्दयोगी अव्यय**
- नाम व त्याप्रमाणे योजले जाणारे इतर शब्द यांना जोडून येऊन, त्यांचा वाक्यातील इतर शब्दांशी संबंध दाखविणारा जो अविकारी शब्द त्यास 'शब्दयोगी अव्यय' म्हणतात.
- वरील वाक्यात 'वर' हा शब्द झाड या शब्दास जोडून आलेला आहे. म्हणून हा शब्द शब्दयोगी अव्यय आहे.

6) स्पष्टीकरण – **(2) उद्यान**
- उपवन = उद्यान
- पवन = वारा
- जीवन = आयुक्त

7) स्पष्टीकरण – **(3) तू**
- नामाऐवजी वापरला जाणारा विकारी शब्द हा सर्वनाम असतो.
- वरील वाक्यात 'तू' हे सर्वनाम आहे.

8) स्पष्टीकरण – **(1) संभाषण कौशल्य**
- प्रमाणलेखनानुसार 'संभाषण कौशल्य' हा शब्द शुद्ध व अचूक आहे.

9) स्पष्टीकरण – **(2) पुंज**
- तारकांचा = पुंज
- खेळाडूंचा = संघ
- मुलांचा = घोळका
- फुलझाडांचा = ताटवा

10) स्पष्टीकरण – **(2) क्रियाविशेषण**
- क्रियापदाविषयी माहिती देणाऱ्या शब्दाला क्रियाविशेषण असे म्हणतात.
- क्रियाविशेषण ही अविकारी असतात.

11) स्पष्टीकरण – **(3) बावल्या**
- टिवल्या – बावल्या

12) स्पष्टीकरण – **(4) आपले काम झाले की मदत करणाऱ्याचा विसर पडणे.**
- गरज सरो, वैद्य मरो = आपले काम झाले की मदत करणाऱ्याचा विसर पडणे.
- कृतघ्न वृत्तीसाठी या म्हणीचा वापर होतो.

13) स्पष्टीकरण – **(3) आपले भाषाज्ञान या पुस्तकाच्या अध्ययनाने निश्चित वाढेल.**
- शुद्धलेखनाच्या नियमानुसार, पर्याय क्र.3 मधील वाक्य हे अचूक आहे.

14) स्पष्टीकरण – **(2) क्षितिज**
- आकाश जेथे जमिनीला टेकल्यासारखे दिसते ती जागा– क्षितिज

15) स्पष्टीकरण – **(3) भरपूर मार देणे**
- पाठीचे धिरडे करणे – भरपूर मार देणे.
- पोलिसांनी चोरांच्या पाठीचे धिरडे केले.

English

1) Explaination : **(1) Curator**
- Person in charge of the museum - Curator – पदार्थ किंवा प्राणीसंग्रहालयाच्या प्रमुख

2) Explaination : **(4) Continue**
- Persist = Continue
- Persist म्हणजे चालू रहाणे, टिकून राहाणे

3) Explaination : **(1) Factory regulerly**
- In given sentence word 'regulerly' has a spelling error.
- Correct spelling is - regularly

4) Explaination : **(1) CDBA**
- Penicillin is one of the most useful drugs invented by man.
- With its help, we can heal wounds caused by bacteria which cannot be otherwise healed.
- In the beginning, very few people knew of this wonderful discovery or its uses.
- Since penicillin could help to save the wounded soldiers, it was used in war.

5) Explaination : **(2) BCAD**
- John Dalton was an English Chemist whose atomic theory is the basis of chemistry.
- Dalton could not distinguish red from green.
- In 1784, he was the first to describe colour blindness, which came to be known as Daltonism.
- The word is still used in French Spanish and Russion.

6) Explaination : **(3) or**
- You could wait for the doctor or take another appointment.
- 'or' is a conjunction that connects two or more possibilities or alternatives.

7) Explaination : **(1) narrowly**
- The arrow narrowly missed its mark.

8) Explaination : **(3) Follow a wrong path**
- Go astray - Follow a wrong path – मार्ग भरकटणे, दिशाभूल होणे.

9) Explaination : **(2) Satiated**
- Famished × Satiated
- Famished - खूप, भुकेलेला

- Satiated - तृप्त

10) **Explaination : (2) oblivious**
- Without knowing - oblivious - दुर्लक्षित

11) **Explaination : (3) To do one's best for something**
- Leave no stone unturned - To do one's best for something.
- एखाद्या गोष्टीसाठी, काहीतरी शोधण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करणे.

12) **Explaination : (1) her dimenour**
- In above sentence 'dimenour' word has spelling error.
- Correct spelling is - demeanour वागण्याची आदब

13) **Explaination : (3) the**
- We kept our fingers crossed when <u>the</u> result was being announced.
- Article 'the' is used to refer to specific or particular nouns.

14) **Explaination : (1) after**
- Taru rested <u>after</u> the guests had left.
- The preposition "after" is used to indicate something that is later than or next in time or place.

15) **Explaination : (1) a**
- Granting you <u>a</u> fortnight's leave is out of the question
- 'A' is used before consonant sounds.

सामान्य ज्ञान

1) **स्पष्टीकरण – (3) भारताचे राष्ट्रपती**
- राज्यघटनेतील कलम 53 (1) नुसार राष्ट्राची सर्व कार्यकारी सत्ता राष्ट्रपतींना प्राप्त झाली आहे.

2) **स्पष्टीकरण – (3) ए. हॅमिल्टन**
- काकोरी ट्रेन दरोडा हा एक रेल्वे दरोडा होता. जो लखनौ जवळील काकोरी या गावात झाला होता.
- या दरोडयातील आरोपीवर आर्चिबाल्ड हॅमिल्टन यांच्या विशेष सत्र न्यायालयात खटला चालला.

3) **स्पष्टीकरण – (2) 2 वर्षे**
- 23 मार्च 2018 च्या अधिसूचनेनुसार आणि महाराष्ट्र सरकारच्या पर्यावरण विभागाच्या अहवालात नमूद केलेल्या प्लास्टिक व्यवस्थापन नियमांनुसार, पुनर्वापर न करता येणाऱ्या बहुस्तरीय प्लास्टिकचा वापर 2 वर्षांच्या आत टप्प्याटप्प्याने बंद केला जावा.

4) **स्पष्टीकरण – (4) ऑस्ट्रेलिया**
- जगातील प्रमुख संविधानांवरून भारतीय संविधानात काही तत्वे स्विकारण्यात आली आहेत.
- त्यांपैकी 'समवर्ती सुची' हे तत्त्व ऑस्ट्रेलिया देशाकडून घेतले आहे.

5) **स्पष्टीकरण – (1) डॉ. बी. आर. आंबेडकर**
- महाराष्ट्रातील दलित चळवळीला आकार देणारे डॉ. बी. आर. आंबेडकर हे एक महत्त्वाचे व्यक्ती होते.

6) **स्पष्टीकरण – (4) 1935 चा भारत सरकार कायदा**
- 1935 च्या कायद्याने भारतात अंतर्गत स्वशासनाचा पाया घातला गेला.
- भारताच्या प्रांतातील सर्व खात्यांचा कारभार भारतीय प्रतिनिधींच्या हाती सोपविण्यात आला. तीन गोलमेज परिषदानंतर हा कायदा पास झाला प्रांताना स्वायत्तता देण्यात आली.

7) **स्पष्टीकरण – (4) 68° 7'E ते 97° 25'E दरम्यान**
- भारताचे पश्चिमेकडे पूर्वेकडे रेखांश 68° 7'E ते 97° 25'E दरम्यान आहे.

8) **स्पष्टीकरण – (2) 1000 – 1200 m**
- पश्चिम किनारपट्टीला समांतर असलेली पर्वतप्रणाली म्हणजेच सह्याद्री होय.
- भारताच्या पश्चिमेला असल्याने त्याला पश्चिम घाट असे म्हणतात.
- पश्चिम घाटाची निर्मिती लाव्हारसाच्या प्रस्तरभंगामुळे झाली आहे.
- याची सरासरी उंची 1000-1200 m इतकी आहे.

9) **स्पष्टीकरण – (3) 41.5 कोटी**
- बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकावरील UNDP च्या 2022 अहवालाचे निष्कर्ष असे सांगतात की, 41.5 कोटी लोक हे 2005-06 आणि 2019-20 दरम्यान भारतातील गरिबीतून बाहेर पडले.

10) **स्पष्टीकरण – (2) 13 व्या शतकाच्या सुरूवातीस**
- तेराव्या शतकात बांधलेला कुतुबमिनार, पाच मजल्यांमध्ये विभागलेला 238 फूट उंचीचा आहे.
- हे मुख्यत्वे लाल आणि बफ वाळूच्या दगडाने बांधलेले आहे.
- कुतुब-अल-दिन ऐबकने कुतुबमिनारचे बांधकाम सुरू केले व इल्तुतमिशने पूर्ण केले.

11) **स्पष्टीकरण – (1) ईशान्य रेल्वे क्षेत्र**
- 2022 पर्यंतच्या माहितीनुसार ईशान्य रेल्वेचे क्षेत्र हे भारतातील सर्वांत लहान रेल्वे क्षेत्र आहे.
- 14 एप्रिल 1952 रोजी आसाम रेल्वे आणि औंध आणि तिरहुत रेल्वे या दोन रेल्वे प्रणाली एकत्र करून ईशान्य रेल्वेची स्थापना करण्यात आली.

12) **स्पष्टीकरण – (1) इंदिरा पॉईंट**

- इंदिरा पॉईंट हे भारताचे दक्षिण टोक मानले जाते. हे अंदमान आणि निकोबार द्विपसमुहातील मोठे निकोबार या बेटावर आहे.
- 2004 च्या त्सुनामीमध्ये ते समुद्राखाली बुडाले.

13) **स्पष्टीकरण – (2) अरबी समुद्र आणि सह्याद्री रांग**
- अरबी समुद्र व सह्याद्री पर्वत या दरम्यानचा चिंचोळा प्रदेश म्हणजे कोकण किनारपट्टी.
- कोकण किनारपट्टी दक्षिणकडे अरूंद तर उत्तरेकडे रुंद होत गेली आहे.
- सरासरी रुंदी 50 किमी आहे.

14) **स्पष्टीकरण – (2) 10,806 km^2**
- इंडिया स्टेट ऑफ फॉरेस्ट रिपोर्ट 2019 नुसार महाराष्ट्रात 10,806 km^2 इतके वृक्षाच्छादन आहे.
- इंडिया स्टेट ऑफ फॉरेस्ट रिपोर्ट २०२३ नुसार देशातील एकूण वन आणि वृक्ष क्षेत्र ८,२७,३५७ चौ. किमी (२५.१७%) आहे.

15) **स्पष्टीकरण – (1) बी. शिवरामन**
- नाबार्ड ही एक विकास बँक आहे जी मुख्यतः देशातील ग्रामीण क्षेत्रावर लक्ष केंद्रित करते. त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे आहे.
- RBI ने भारत सरकारच्या मागणीनुसार 1979 मध्ये बी. शिवरामन यांच्या अध्यक्षतेखाली कृषी व ग्रामीण विकास संस्थेच्या पतपुरवठाच्या व्यवस्थेच्या आढावा घेण्यासाठी समिती स्थापन केली.

Mental Ability

1) **स्पष्टीकरण – (1) च्या पूर्वेस 20m**

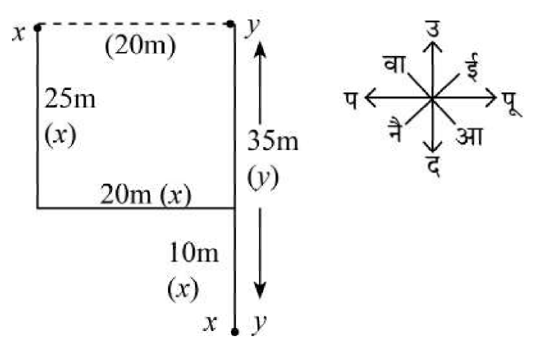

(सुरूवातीचा पॉईंट)

∴ वरील आकृतीनुसार, Y हा X च्या पूर्वेस 20m आहे.

2) **स्पष्टीकरण – (3) 242**

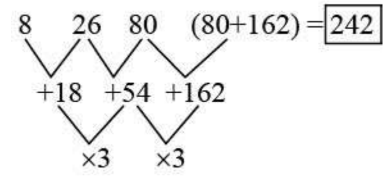

3) **स्पष्टीकरण – (3) 74**

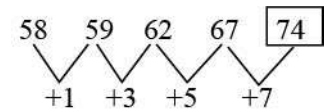

- क्रमवार विषम संख्या अधिक केल्या आहेत.

4) **स्पष्टीकरण – (3) D**
- दिलेल्या आकृत्यांमध्ये प्रत्येक आकृती ही एकने बाजू कमी करून घेण्यात आली आहे.
- त्यामुळे उत्तरामध्ये त्रिकोण येईल व त्यांच्या आतील त्रिकोणाची एक बाजू दिलेली नसेल.

5) **स्पष्टीकरण – (2) सोमवार**
- जर परवा शुक्रवार असेल तर, आज बुधवार असेल.
- व कालचा वार मंगळवार असेल व कालच्या आधीचा वार हा सोमवार येईल.

6) **स्पष्टीकरण – (1) S**
- दिलेल्या शब्दांमध्ये प्रश्नचिन्हाच्या जागी 'S' हे अक्षर लिहिले तर अर्थपूर्ण शब्द तयार होतील.
- SICK, SAGE, STEP, SMOG

7) **स्पष्टीकरण – (4) 136**

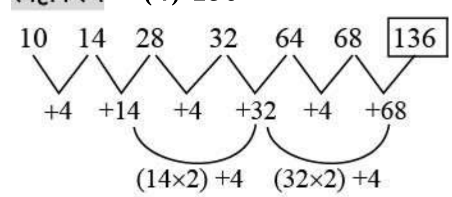

8) **स्पष्टीकरण – (2) EVAS**
- दिलेल्या सहबंधामध्ये पहिल्या पदातील पहिले व तिसरे पद यांची अदलाबदल होऊन, दुसरे व चौथे पद स्थिर आहेत.
- त्याचप्रमाणे सहसंबंध पुढे घेतला जाईल म्हणून EVAS हे योग्यउत्तर आहे.

9) **स्पष्टीकरण – (1) V**
- इंग्रजी वर्णमालेनुसार,
  P (+1) = R
  R (+1) = T
  T (+1) = V
  P नंतर Q सोडून R, R नंतर S सोडून T त्याचप्रमाणे T नंतर U सोडून V येईल.

10) **स्पष्टीकरण – (1) गोवा–पणजी**

- इतर पर्यायांमध्ये व्यवसाय व व्यवसायकि हा संबंध आहे.
- म्हणून पर्याय क्र. 1 हा अयोग्य आहे.

11) स्पष्टीकरण – (2) KENT

- वरील शब्दातील अक्षरे वापरून तयार न होऊ शकणारा शब्द KENT हा आहे.

12) स्पष्टीकरण – (2) भाऊ

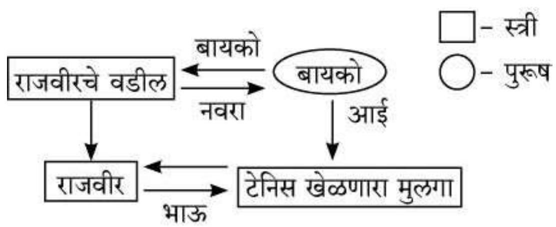

∴ वरील आकृतीनुसार, टेनिस खेळणारा मुलगा राजवीरचा भाऊ आहे.

13) स्पष्टीकरण – (3) आईचा भाऊ

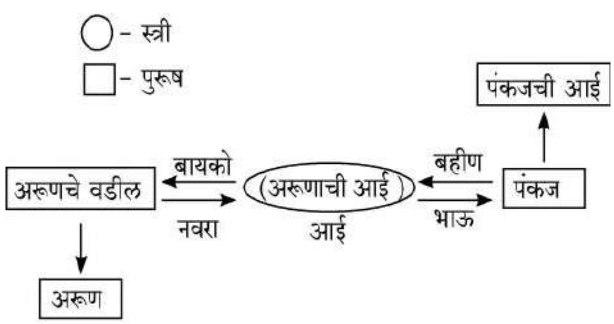

- वरील आकृतीनुसार पंकज हा अरूणच्या आईचा भाऊ (मामा) आहे.

14) स्पष्टीकरण – (3) 22

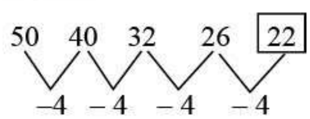

15) स्पष्टीकरण – (1) NOU

- दिलेल्या मालिकेत प्रत्येक पदातील पहिली दोन पदे लागोपाठ वर्णमालेनुसार आली आहेत.
- म्हणून पर्याय क्र. 1 हा एकमेव आहे. ज्यामध्ये पहिली दोन अक्षरे वर्णमालेनुसार सलग आहेत.

Self Analysis

स्वत:ला यशस्वी करण्यासाठी पुढील सुधारणा मी करणार....

24 शिफ्ट नं.24

मराठी

प्र.1 पाटाचे पाणी झुळझुळू वाहते. या वाक्यातील क्रियाविशेषण अव्यय कोणते?
1) वाहते 2) पाणी 3) पाटाचे 4) झुळझुळू

प्र.2 चांगला अभ्यास करा. या वाक्याचा प्रकार कोणता?
1) आज्ञार्थी 2) स्वार्थी 3) प्रश्नार्थी 4) विधानार्थी

प्र.3 खालीलपैकी प्रमाणलेखनानुसार अचूक शब्द कोणता आहे?
1) साहाय्य 2) साहाय 3) सहाय 4) सहाय्य

प्र.4 जोडीने येणारे शब्द ओळखा.
1) तक्रारतंटा 2) भांडणतंटा
3) तंटाघंटा 4) भांडणकुंडी

प्र.5 शेतकऱ्याने गवत कापून गवताचा .... बांधला. या वाक्यातील रिकाम्या जागी कोणता शब्द असेल?
1) भारा 2) चारा 3) मोळी 4) ताटवा

प्र.6 खालील शब्दसमूहाबद्दल योग्य शब्द कोणता ते ओळखा? डोक्यावर मोरपिसांची टोपी, पायघोळ अंगरखा, एका हातात चिपळ्या, दुसऱ्या हातात टाळ घेऊन अभंग गवळणी गात सकाळच्या प्रहरी घरोघर दान मागणारा.
1) वासुदेव 2) दरवेशी 3) गारूडी 4) पोतराज

प्र.7 खालीलपैकी कोणती वाक्यरचना बरोबर आहे?
1) मला पुरणपोळी खूप आवडते.
2) खूप आवडते मला पुरणपोळी.
3) आवडते मला पुरणपोळी खूप.
4) पुरणपोळी खूप आवडते मला.

प्र.8 खालील वाक्यातील सामान्यनाम ओळखा? माझी शाळा जवळ आहे.
1) शाळा 2) माझी 3) आहे 4) जवळ

प्र.9 खालील म्हणीचा अर्थ सांगा. बळी तो कान पिळी.
1) कोठेही गेले तरी मनुष्यस्वभाव सारखाच.
2) ज्याच्या अंगात सामर्थ्य आहे तो इतरांवर अंमल गाजवतो.
3) नावडत्या माणसाने काहीही केले तरी ते वाईटच लागते.
4) पुष्कळ लोक जे बोलतात ते खरे.

प्र.10 खालील शब्दाचा विरूद्धार्थी शब्द ओळखा. ज्ञात
1) आडाणी 2) अज्ञानी 3) ज्ञानी 4) अज्ञात

प्र.11 खालील वाक्यातील सर्वनाम ओळखा. वैभव माझा मित्र आहे. तो फार गुणी आहे.
1) तो 2) वैभव 3) माझा 4) मित्र

प्र.12 खालीलपैकी प्रमाणलेखनानुसार अचूक शब्द कोणता आहे?
1) पौलीस 2) पोलिस 3) पोलीस 4) पौलिस

प्र.13 'आकाशपाताळ एक करणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ खालीलपैकी कोणता आहे?
1) रागाने बेफाम होणे. 2) आकस्मित आपत्ती येणे
3) मोठे काम करणे. 4) नाहक आरडाओरडा करणे

प्र.14 'चोरावर मोर होणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ खालीलपैकी कोणता आहे?
1) मात करणे/वरचढ होणे. 2) स्वाधीन करणे
3) मायेने सांभाळणे. 4) कैद होणे

प्र.15 खालील शब्दाचा समानार्थी शब्द ओळखा. रस्ता
1) चढण 2) मार्ग 3) अरी 4) उतार

English

Q.1 Select the option that can be used as a one-word substitute for the underlined group of words.
As we entered, we noticed that the house looked <u>ordinary and dull</u> and not at all like we had imagined a star's house to be.
1) dishevelled 2) immaculate
3) mundane 4) pristine

Q.2 Select the most appropriate option to fill in the blank.
The drops of rain that ____ on the flower petals looked like pearls.
1) fallen 2) fell 3) had fall 4) have fell

Q.3 Select the correctly spelt sentence.
1) The temporery helper demanded extra wages.
2) The temprary helper demanded extra wages.
3) The temparary helper demanded extra wages.
4) The temporary helper demanded extra wages.

Q.4 Select the most appropriate meaning of the given idiom.
To make ends meet
1) Close a stuffed bag with difficulty
2) Help to settle a tricky problem
3) Become an expert in mending things

4) Earn just enough money to live on

Q.5 Select the most appropriate option to fill in the blank.
Silas was _____ honest man.
1) the 2) an
3) a 4) No word required

Q.6 Select the most appropriate synonym of the given word.
Fabrication
1) Falsehood 2) Clothes
3) Fact 4) Gossip

Q.7 Sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Arrange the sentences in the correct order to form a meaningful and coherent paragraph.
A. Then, there are lots of the things we throw in the bin that take thousands of years to go away, so we must reuse whatever we can.
B. They are called 'the three Rs': Reduce! Reuse! Recycle!
C. First, we must not throw away too many things and make too much rubbish.
D. There are three simple ways in which we can look after our planet.
1) ACDB 2) CBDA 3) DBCA 4) BDCA

Q.8 Select the most appropriate option to fill in the blank.
Riya got ___ second prize in the competition.
1) the 2) an
3) No word required 4) a

Q.9 Select the most appropriate option to fill in the blank.
The kitten slept ____ on the warm cushion.
1) comfortably 2) completely
3) utterly 4) solely

Q.10 Select the most appropriate ANTONYM of the given word.
Crammed
1) Shallow 2) Broken 3) Empty 4) Heavy

Q.11 Select the correctly spelt sentence.
1) He remainied quiet when he was scolded.
2) He remained quiet when he was scolded.
3) He remmained quiet when he was scolded.
4) He remaned quiet when he was scolded.

Q.12 Sentences of a paragraph are given below in jumbled order. Arrange the sentences in the correct order to form a meaningful and coherent paragraph.
A) Linda's picture is so colourful.
B) Against that, there is her portrait with so many details.
C) On the far right, there are some tall buildings which are all of different colours and shapes.
D) To begin with, in the background, there's the big blue sky.
1) ABDC 2) ACDB 3) ACBD 4) ADBC

Q.13 Select the most appropriate option to fill in the blank.
The jug slipped _____ my hand and broke.
1) by 2) at 3) with 4) from

Q.14 Select the option that can be used as a one-word substitute for the underlined group of words.
He gave them instructions which were <u>spoken not written</u>.
1). said 2) sound 3) oral 4) replied

Q.15 Select the most appropriate meaning of the given proverb.
All that glitters is not gold.
1) Do not judge things by their outer appearance.
2) Gold should always be polished to make it shine.
3) Everybody is not as clever as they say.
4) These days gold is being adulterated.

सामान्य ज्ञान

प्र.1 खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने भारताच्या न्यायव्यवस्थेच्या संदर्भात योग्य आहे/आहेत?
I) भारतीय संविधानात एकाच एकात्मिक न्यायव्यवस्थेची तरतूद आहे.
II) भारतात स्वतंत्र राज्य न्यायालये नाहीत.
1) फक्त विधान II योग्य आहे.
2) फक्त विधान I योग्य आहे.
3) I आणि II ही दोन्ही विधाने योग्य आहेत.
4) I आणि II ही दोन्ही विधाने योग्य नाहीत.

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्या दशकात भारतातील लोकसंख्यावाढीचा दर ऋण होता?
1) 1951-1961 2) 1981-1991
3) 1911-1921 4) 1941-1951

प्र.3 भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या संदर्भात, खालीलपैकी कोणते योग्य नाही?
1) ती सरकारची बँकर म्हणून कार्य करते.

2) ती देशाचे चलन जारी करते.
3) 1951 मध्ये भारताची मध्यवर्ती बँक स्थापन झाली, तिचे नाव 'भारतीय रिझर्व्ह बँक' आहे.
4) ती अर्थव्यवस्थेच्या परकीय चलनाच्या साठ्याची संरक्षक असते.

प्र.4 नर्मदा नदी महाराष्ट्राच्या .... सीमेच्या बाजूने वाहते.
1) पश्चिम
2) दक्षिण
3) उत्तर
4) पूर्व

प्र.5 दुसऱ्या महायुद्धादरम्यान भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्याच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/आहेत?
I) दुसऱ्या महायुद्धाच्या मध्यात, महात्मा गांधींनी ब्रिटीशांविरोधातील चळवळीचा एक नवीन टप्पा सुरू करण्याचा निर्णय घेतला आणि सांगितले की, ब्रिटिशांनी ताबडतोब भारत सोडला पाहिजे.
II) भारतातील जनतेला महात्मा गांधी म्हणाले, ''ब्रिटिशांशी लढण्याच्या प्रयत्नात करा किंवा मरा तुमचे स्वातंत्र्य मिळवण्यासाठी, हिंसक आणि अहिंसक, दोन्हीपैकी कोणत्याही प्रकारे लढा.
1) I आणि II ही दोन्ही विधाने योग्य आहेत.
2) फक्त विधान I योग्य आहे.
3) I आणि II ही दोन्ही विधाने योग्य नाहीत.
4) फक्त विधान II योग्य आहे.

प्र.6 हिंदुस्तान एरोनॉटिक्स लिमिटेड हा कोणत्या प्रकारचा उद्योग आहे?
1) खासगी क्षेत्रातील उद्योग
2) सहकारी क्षेत्रातील उद्योग
3) संयुक्त क्षेत्रातील उद्योग
4) सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योग

प्र.7 भारतीय संविधानाच्या प्रस्तावनेत काही विशिष्ट स्वातंत्र्यांचा उल्लेख आहे. खालीलपैकी कोणते त्यापैकी एक नाही?
1) विचार
2) श्रद्धा व उपासना
3) कृती
4) अभिव्यक्ती

प्र.8 स्तूपांच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान योग्य नाही?
1) स्तूपाचा उगम जमिनीच्या एका सामान्य अर्धवर्तुळाकार टेकाडाच्या (mound) रुपात झाला, ज्याला नंतर अंड म्हटले गेले.
2) हर्मिकेतून उत्पन्न होणारा यष्टी नावाचा एक डोलखांब (mast) असे, ज्याला बहुधा छत्री किंवा छत्राने वेढलेले असे.
3) टेकाडाच्या भोवती एक कठडा होता, जो त्या पवित्र स्थानास ऐहिक जगापासून वेगळे करत असे.
4) अंडाच्या वर हर्मिका ही सज्जासारखी रचना होती, जी जीवात्मा आणि आत्म्यांच्या निवासस्थानाचे प्रतिनिधित्व करते.

प्र.9 वन सर्वेक्षण अहवाल 2021 च्या माहितीनुसार, भारतातील कोणत्या राज्यात क्षेत्रफळानुसार सर्वाधिक वनाच्छादित क्षेत्र आहे?
1) तामिळनाडू
2) मध्यप्रदेश
3) उत्तर प्रदेश
4) पश्चिम बंगाल

प्र.10 महाराष्ट्राच्या शेजारील राज्यांच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते योग्य नाही?
1) महाराष्ट्राच्या आग्नेयेस ओडिशा आहे.
2) महाराष्ट्राच्या दक्षिण दिशेला कर्नाटक आणि गोवा आहे.
3) महाराष्ट्राच्या उत्तर बाजूला मध्य प्रदेश आहे.
4) महाराष्ट्राच्या वायव्येला गुजरात आहे.

प्र.11 भारतीय सिंहाचा नैसर्गिक अधिवास .... आहे.
1) गुजरातमधील गीर जंगलात
2) उत्तराखंडमधील कॉर्बेट पार्कमध्ये
3) मध्यप्रदेशातील जंगलात
4) पश्चिम बंगालच्या सुंदरबनात

प्र.12 महाराष्ट्रातील जलविद्युत प्रकल्पांच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते /ती विधान/ने योग्य आहे/आहेत?
I) भिरा धरण हे महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यात, भारताच्या पश्चिम किनारपट्टीजवळील रोहा तालुक्यात आहे.
II) धोम धरण महाराष्ट्रातील सातारा जिल्ह्यातील वाई येथील कृष्णा नदीजवळ आहे.
1) फक्त विधान I योग्य आहे.
2) I आणि II दोन्ही विधाने योग्य आहेत.
3) I आणि II दोन्ही विधाने योग्य नाहीत.
4) फक्त विधान II योग्य आहे.

प्र.13 लहुजी वस्ताद किंवा लहुजी राघोबा साळवे यांच्याबद्दल खालीलपैकी कोणते विधान योग्य नाही?
1) ते स्वातंत्र्यसैनिक होते.
2) लहुजी वस्ताद किंवा लहुजी राघोबा साळवे हे ब्राह्मण कार्यकर्ते होते.
3) ते धर्मोपदेशक होते.
4) ते निपुण कुस्तीपटू होते.

प्र.14 महाराष्ट्रातील दख्खनच्या पठारी प्रदेशाबद्दल खालीलपैकी कोणते विधान योग्य नाही?
1) पठाराची उंचीचा पल्ला 1450 पासून 1750 मीटरपर्यंत आहे.
2) या पठारावरील खडक अग्निज प्रकारचे आहेत, त्यात प्रामुख्याने बेसाल्ट आणि ग्रॅनाइटचा समावेश आहे.
3) महाराष्ट्र राज्याचा एक मोठा प्रदेश हा दख्खनच्या

पठाराच्या उच्चभूमीने व्यापलेला आहे.
4) पठाराच्या उत्तरेला सातपुडा पर्वतरांगा आहेत.

प्र.15 खालीलपैकी कोणता उपक्रम असहकार चळवळीचा भाग नव्हता?
1) ब्रिटीश पदव्या आत्मसमर्पित केल्या गेल्या.
2) ब्रिटिश विधानमंडळांवर बहिष्कार टाकण्यात आला.
3) मोतीलाल नेहरू आणि सी. आर. दास यांसारख्या अनेक वकिलांनी त्यांचा सराव गांभीर्याने घेतला.
4) लोकांनी परदेशी कपड्यांच्या सार्वजनिक होळ्या पेटवल्या.

Mental Ability

प्र.1 जर खालीलपैकी प्रत्येक अक्षर-समुहातील डावीकडून पहिल्या आणि तिसऱ्या अक्षरांची अदलाबदल केली आणि नंतर परिणामी अक्षर-समूहांना शब्दकोशातील क्रमाने मांडले, तर मांडणीच्या अंतिमस्थानी कोणता अक्षर-समूह येईल?
NFGT, NFGY, HDFT, HRTD, HRTF
1) HRTD 2) HDFT 3) NFGT 4) NFGY

प्र.2 चार अक्षर-समूह दिले आहेत, ज्यापैकी तीन एका विशिष्ट तऱ्हेने समान आहेत आणि एक वेगळा आहे. गटात न बसणारा अक्षर - समूह शोधा.
1) AEI 2) DHL 3) FJN 4) IUT

प्र.3 ज्याप्रमाणे दुसरा अक्षर-समूह पहिल्या अक्षर-समूहाशी संबंधित आहे, त्याचप्रमाणे तिसऱ्या अक्षर-समूहाशी संबंधित असलेला पर्याय निवडा.
BTMR : BMRT :: JKYR : ?
1) KJRY 2) KYRJ 3) JKRY 4) KJYR

प्र.4 जर खालील शृंखलेतील चिन्हांची जागा न बदलता त्यातील सर्व संख्या उतरत्या क्रमाने लिहिल्या, तर त्यात अशा किती विषम संख्या असतील, ज्यांच्या ताबडतोब आधी आणि नंतर चिन्हे असतील?
4, @, #, 1, @, $, 7, %, 1, &, 4, %, @, 2, $, %, 7, #, 9, @, 3, 3, @, #, 5, %, 8, #, 2, #, $, 7, #
1) 2 2) 5 3) 6 4) 3

प्र.5 खालील मालिकेतील प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी येऊ शकेल असे पद दिलेल्या पर्यायांतून निवडा.
AEM2, MQY4, YCK6, ?
1) KOW8 2) KPW8 3) COW8 4) KOV8

प्र.6 जर खालील शृंखलेतील सर्व विषम संख्या लिहिल्यानंतर मालिकेतील सर्व सम संख्या चढत्या क्रमाने लिहिल्या, तर डावीकडून सातव्या संख्येच्या उजवीकडे चौथी संख्या कोणती असेल?
(डावे) 1, 6, 9, 3, 1, 1, 3, 3, 6, 1, 2, 3, 4, 7, 7, 8, 8, 8, 5, 5, 2, 3 (उजवे)
1) 3 2) 4 3) 5 4) 7

प्र.7 जर
A > B म्हणजे A हे B चे वडील आहेत,
A < B म्हणजे A ही B ची आई आहे,
A / B म्हणजे A ही B ची बहीण आहे आणि
A \ B म्हणजे A हा B चा भाऊ आहे,
तर खालील पदावलीत M चे Q सोबत काय नाते आहे?
M > N \ O / P > Q < R
1) आईचे वडील 2) वडिलांचे वडील
3) वडील 4) काका (वडिलांचा भाऊ)

प्र.8 खालील समीकरण अचूक करण्यासाठी कोणत्या दोन संख्यांची अदलाबदल केली पाहिजे?
9 - 6 ÷ 4 + 5 × 8 = 37
1) 6 आणि 8 2) 9 आणि 4
3) 5 आणि 8 4) 6 आणि 5

प्र.9 एका पुरुषाने एका मुलीची ओळख, त्याच्या वडिलांचे वडील यांच्या एकुलत्या एका मुलाची पत्नी अशी करून दिली. तर पुरुषाचे त्या मुलीशी काय नाते आहे?
1) चुलतभाऊ (वडिलांच्या भावाचा मुलगा)
2) वडील
3) भाऊ
4) मेहुणा (बहिणीचा नवरा)

प्र.10 जर P चा अर्थ भागाकार आहे, Q चा अर्थ गुणाकार आहे, R चा अर्थ वजाबाकी आणि S चा अर्थ बेरीज आहे, तर खालील पदावलीचे मूल्य शोधा.
10 S 9 P 3 R 6 Q 8
1) −35 2) 35 3) 41 4) −41

प्र.11 खालील मालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या (?) जागी येऊ शकेल अशी संख्या दिलेल्या पर्यायांतून निवडा.
133, 124, 113, 100, 91, 80, 67, 58, 47, ?
1) 23 2) 36 3) 34 4) 32

प्र.12 श्वेताने पूर्व दिशेला चालण्यास सुरुवात केली. ती 100 m चालली आणि नंतर तिच्या उजवीकडे वळली आणि 100 m चालली. नंतर ती तिच्या डावीकडे वळली आणि 100 m चालली. नंतर ती दक्षिणेकडे वळली आणि 100 m चालली. तिथून ती तिच्या उजवीकडे वळली आणि 150 m चालत गेली. शेवटी, ती तिच्या उजवीकडे वळली आणि 200 m चालली. आता ती तिच्या सुरुवातीच्या बिंदूपासून कोणत्या दिशेला आहे?
1) उत्तर 2) दक्षिण 3) पूर्व 4) पश्चिम

- भिरा धरण हे महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यात, भारताच्या पश्चिम किनारपट्टीजवळील रोहा तालुक्यात आहे.
- धोम धरण महाराष्ट्रातील सातारा जिल्ह्यातील वाई येथील कृष्णा नदीजवळ आहे.
  ही दोन्ही विधाने योग्य आहेत.

13) स्पष्टीकरण – (2) **लहुजी वस्ताद किंवा लहुजी राघोबा साळवे हे ब्राम्हण कार्यकर्ते होते.**
- लहुजी वस्ताद हे ब्राम्हण कार्यकर्ते नव्हते. ते भारतीय क्रांतिकारक होते.
- त्यांचा जन्म पुरंदर किल्ल्याच्या पायथ्याशी असलेल्या नारायणपूर गावाच्या मांगवाड्यातील एका हिंदू मांग कुटुंबात झाला.

14) स्पष्टीकरण – (1) **पठाराची उंचीचा पल्ला 1450 पासून 1750 मीटर पर्यंत आहे.**
- दख्खनच्या पठाराची सरासरी उंची 2000 फूट (600 मी.) आहे.
- दख्खनचे पठार हे दक्षिण भारतातील बहुतांश भाग व्यापणारे मोठे पठार आहे.
- हे त्रिकोणी आकाराचे आहे.

15) स्पष्टीकरण – (4) **लोकांनी परदेशी कपड्यांच्या सार्वजनिक होळ्या पेटवल्या.**
- मोतीलाल नेहरू आणि सी. आर. दास यासारख्या अनेक वकिलांनी त्यांचा सराव गांभिर्याने घेतला हा उपक्रम असहकार चळवळीचा भाग होता.
- असहकार चळवळीचे उद्दिष्ट ब्रिटिश प्रशासनाला स्तब्ध करणे हे होते.
- 1930 मधील कायदेभंग चळवळीत लोकांनी परदेशी कपड्याच्या होळ्या पेटवल्या.

Mental Ability

1) स्पष्टीकरण – (4) **NFGY**
- NFGT, NFGY, HDFT, HRTD, HRTF
- प्रत्येक अक्षर– समुहातील डावीकडून पहिल्या आणि तिसऱ्या अक्षरांची अदलाबदल.
  GFNT, GFNY, FDHT, TRHD, TRHF
- HDFT, HRTD, HRTF, NFGT, NFGY
  (1) (2) (3) (4) (5)
- अक्षर–समूहाची मांडणी शब्द कोशाप्रमाणे
- अंतिम येणारा अक्षरसमूह – GFNY म्हणजेच NFGY

2) स्पष्टीकरण – (4) **IUT**
- I U T - 9 21 20
  (+12, -1)
- IUT मध्ये काहीच साम्य नाही.

A E I → 1 5 9 (+4 +4)
D H L → 4 8 12 (+4 +4)
F J N → 6 10 14 (+4 +4)

3) स्पष्टीकरण – (3) **JKRY**
- B T M R : B M R T
  2 20 13 18   2 13 18 20
- पदुसऱ्या संबंधात Alphabate चढत्या वर्णानुक्रमे दिली आहेत.
- J K Y R : J K R Y
  10 11 25 18   10 11 18 25
- पहिल्या समूहात 'Alphabate' कोणत्याही क्रमाने दिलेली नाहीत, परंतु दुसऱ्या संबंधात 'Alphabate' चढत्या वर्णानुक्रमे दिली आहेत.

4) स्पष्टीकरण – (3) **6**
- जर शृंखलेतील चिन्हांची जागा न बदलता त्यातील सर्व संख्या उतरत्या क्रमाने लिहिल्या तर –
- 9, @, #, 8, @, $, 7, %, 7, & , 7, %, @ 5, $, %, 4, #, 4 , @, 3, 3, @, #, 2, %, 2, #, 1, #, $, 1, #
- वरील शृंखलेत 6 विषम संख्या आहेत, ज्यांच्या ताबडतोब आधी व नंतर चिन्हे आहेत.

5) स्पष्टीकरण – (1) **KOW8**

A E M (2), M Q Y (4), Y C K (6), K O W (8)
1 5 13, 13 17 25, 25 3 11, 11 15 23
(+2, +2, +2)

- शेवटचा 'Alphabate' नंतरच्या येणाऱ्या Series मध्ये पहिला Alphabate म्हणून येतो.
- आणि (2 Alphabate) शेवटचे वजा केल्यास सारखेच उत्तर येते.
- M - F = 13 – 5 = 8
- Y - Q = 25 – 17 = 8
- K - C = 11 – 3 = 8
- W - O = 23 – 15 = 8

6) स्पष्टीकरण – (4) **7**
- सर्व विषम संख्या लिहिल्यानंतर मालिकेतील सर्व सम संख्या चढत्या क्रमाने लिहणे.

डावीकडून 7th ↓ ↓ उजवीकडून 7th
(डावे) 1, 9, 3, 1, 1, 3, ③, 1, 3 , 7, ⑦ , 5, 5, 3, 8
2, 2, 4, 6, 6, 8, 8 (उजवे)

- तर डावीकडून सातव्या संख्येच्या उजवीकडे चौथी संख्या = 7

---

7) स्पष्टीकरण – (2) वडिलांचे वडील

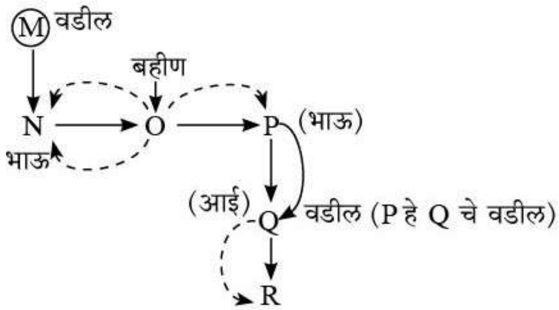

- तर M हे Q च्या वडिलांचे वडील आहेत.

---

8) स्पष्टीकरण – (1) 6 आणि 8

- 9 – 8 ÷ 4 + 5 × 6
- 9 – 2 + 30 = 7 + 30 = 37

---

9) स्पष्टीकरण – (3) भाऊ

- प्रश्न रद्द.

---

10) स्पष्टीकरण – (1) –35

- 10 S 9 P 3 R 6 Q 8
- P = ÷, Q = ×, R = -, S = +
- 10 + 9 ÷ 3 - 6 × 8
- 10 + 3 - 48
- 13 - 48 = -35

---

11) स्पष्टीकरण – (3) 34

133 , 124 , 113 , 100 , 91 , 80 , 67 , 58 , 47 , 34
9 11 13 9 11 13 9 11 13

133–124=9	100–91=9	67–58=9
124–113=11	91–80=11	58–47=11
113–100=13	80–67=13	47–34=13

---

12) स्पष्टीकरण – (3) पूर्व

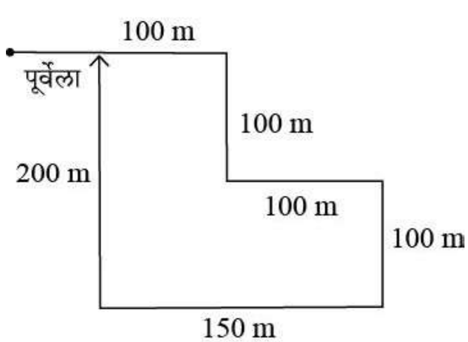

- तर श्वेता तिच्या सुरूवातीच्या बिंदूपासून पूर्व दिशेला आहे.

---

13) स्पष्टीकरण – (2)

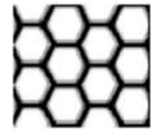

- 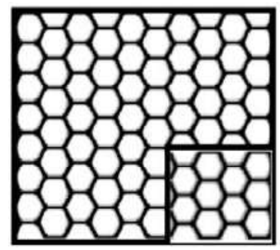

---

14) स्पष्टीकरण – (2) MNNON

- N N M N O N N M N O N N M N O
- NNMNO ची एक मालिका आहे.

---

15) स्पष्टीकरण – (3) 19

मोहन – 12 वा (पुढून)
☐
हिमांशू – 6 वा (मागून)
∴ 12 + 1 + 6 = 19

Self Analysis

स्वत:ला यशस्वी करण्यासाठी पुढील सुधारणा मी करणार....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

वनरक्षक
ऑनलाइन बॅच
विषय
मराठी, गणित,-बुद्धिमत्ता, GK, इंग्रजी
कालावधी - 1 वर्ष
TCS - IBPS पॅटर्न प्रमाणे
फी - 1000 रु.
ऑफर फी
फक्त 300 रु.
मार्गदर्शक
विठ्ठल बडे (निवड PSI)
ज्ञानदेव बडे (निवड PSI, TCS 2 वेळा निवड)
ज्ञानेश्वर बांगर (PSI मुलाखत)
राहुल भैसडे (TCS तज्ज्ञ)
म.अ.
महाराष्ट्र अकॅडेमी
App- Maharashtra
Academy, Pune
whats app only
91 58 58 59 09

पोलीस भरतीला PSI
शिकवणारी एकमेव बॅच
मेगा पोलीस भरती
विठ्ठल बडे
(निवड PSI)
यांची
स्वप्न खाकी बॅच
Basic ते Advance
Live Plus Recorded
कालावधी 8 महिने
अभ्यासाची स्ट्रेटेजी
यशस्वी शिक्षक
44,000+ या पुस्तकांपेक्षा Detail Batch बॅच
महाराष्ट्र अकॅडमी या app वर
ऑफर फक्त 300 रु.
Fee 1000रु.
App- Maharashtra Academy
whats app only
91 58 58 59 09

रेल्वे ग्रुप-D
मराठी माध्यम
म.अ.
महाराष्ट्र अकॅडेमी
यशस्वी अधिकाऱ्यांची चळवळ
झुक झुक Batch
विषय
विज्ञान, GK,
गणित, बुद्धिमत्ता
संपूर्ण अभ्यासक्रम LIVE,
सराव टेस्ट
7 जानेवारी
बॅच
पासून चालू
फी 1000/-
ऑफर फी
300/- रु.
App- Maharashtra
Academy, Pune
whats app only
91 58 58 59 09